

F12
358 [Tidning
50.]

Jordans Julnummer

1914

AINA MASOLÉ 1914

UTGIFVARE: JOHAN NORDLING

PRIS: 1 KRONA

BATTRE ÄN MÅNGA ORD tala gärningar. Då vi nu gå att i korlighet redogöra för Iduns program för det stundande nya året — tidningens 28:de årgång — våga vi också hoppas, att våra gamla läsare gärna gifva oss det vitsordet, att vi genom hvarje nummers innehåll oafslåttligt sträfvat att häfda Iduns af den offentliga kritiken samstämmigt erkända rangplats som "den afgjordt bäst redigerade af våra periodiska tidsskrifter i fråga om såväl illustrationsmaterialet som texten". Icke minst i de fruktansvärdt allvarsamma tider, under hvilka vi nu lefva, är det af vikt för våra kvinnor att hålla fast vid sitt förnämsta pressorgan, den röst öfver allt landet, som oafslåttligast och kraftigast bär fram de speciellt kvinnliga synpunkter på dagens frågor, af hvilka äfven det manliga släktet alltmer börjar hoppas en ny och bättre dag för vår sönderslitna värld. Iduns program i dess hufvuddrag torde redan vara så allmänt känt, att något vidlyftigt ordande om detsamma bör kunna anses öfverflödigt. Vare nog sagdt, att vi allt fortfarande skola ställa som vår främsta uppgift att på alla områden häfda kvinnornas och hemmens intressen, på samma gång som vi genom våra enastående förbindelser med landets förnämsta litterära och konstnärliga krafter våga utlofva ett innehåll af den bästa etiska och estetiska halt.

Bland de speciella nyheterna för det kommande året vilja vi i första rummet omnämna en artikelserie af synnerligen originell och fängslande art, som i förbindelse med en prisfäfling, i hvilken alla våra läsare kunna deltaga, kommer att forlöpna genom en större del af den nya årgången. Dess rubrik blir

"IDUNS FRIA VAL"

och för dess litterära utformning svarar en känd framstående novellistisk författare, särskildt uppskattad som skarp människokännare och psykolog. Den fullständiga planen för denna sällsynt intressanta täfling, som blefve allt för vidlyftig att här inrycka, kommer att meddelas i Iduns första januari-nummer. Här må endast antydast, att saken rör sig om ett galleri korta karaktärsbilder af svenska människotyper, tecknade, om icke just efter modell, så åtminstone efter lifvet. Allt som allt skola de bli tjugufyra till antalet — 12 kvinnliga och 12 manliga — bland hvilka våra läsare sedan, efter sympati och bästa psykologiska värdesättning, få göra sitt "fria val" samt sammanpara lämpliga äktenskapskontrahenter. Femhundra (500) kronor i pris komma därvid att utdelas.

Vår följetongsafdelning inledes på nyåret med ett märkligt debutverk, den historiska romanen

"En Vasaättling"

af fru Héléne Welinder, hvilket af flera skäl just i dessa tider torde kunna påräkna det lifligaste intresse. Dess handling är nämligen förlagd dels till de trakter i Polen, där kriget nu rasar, dels till det gammalryska samhälle, ur hvilket det nuvarande Ryssland vuxit fram, och dess hjälte är Erik den XIV:s och Karin Månsdotters son, den olycklige prins Gustaf Vasa, som i stället för makt, rikedom och en vinkande konungakrona valde fångenskap och elände för att slippa resa vapen mot ett älskad fosterland, som aldrig skänkt honom annat än förnen och tistlar. Det är icke en dag för tidigt att hans ädla tragiska gestalt — till ett föredöme för alla fosterländska sinnen — blir frambesvuren ur sin ensliga graf i Kasjin och gjord till föremål för svenska läsares beundran och tacksamhet. Efter denna berättelse från gången tid följer en lifligt fängslande nutidsroman

"Ny Vår" af Ernst Lundquist

den af Iduns publik redan så välkände och högt uppskattade berättaren. I detta sammanhang må äfven erinras om den utlysta stora romanprisfäflingen med pris till flera tusen kronors belopp, som utlöper nästa vår, och hvilken vi hoppas skall tillföra oss flere intressanta nya originalarbeten för vår följetongsafdelning.

Ett par artikelsierier, hvilka helt visst komma att mottagas med varmt bifall, ha vi att anteckna i de kåserier öfver växlande dagsföreteelser af en af våra mest lästa och värderade författarinnor, som under rubriken

"Samtal med mitt hjärta"

tid emellan skola inflyta i spalterna; vidare under beteckningen

"Lifvets Biograf"

en följd korta novellistiskt-aktuella skisser af den af vår läsekrets så omtlyckta författarinnan till "Klicken och Ligan", "Från världens nordligaste garnison" m. m. fru Hedvig Svedenborg. På samma gång pikanta och lärorika bli de jämförelser mellan amerikanska och svenska förhållanden:

"Med en hemvändandes ögon"

som Peter Norden för oss nedskrifvit. Dessutom hvila på vårt bord till införande under den närmare framtiden litterära bidrag af många bland våra yppersta författare, såsom en gripande modern kvinnlig lifsbild "Tyngdens Ande" af Anna Lenah Elgström, en pris-

belönad och rolig pjäs för sällskapsleatern "Unga hjärtan" af Hildur Brettner, en frisk humoresk "Magistern i fällan eller lilla Nicke som äktenskapsstiftare" af Ester Nennes, berättelser och dikter af Anders Osterling, Artur Möller, Fredrik Vetterlund, Gustaf Ullman, Valter Hülphers, Valdemar Lindholm, Nils Vilhelm Lundh m. fl. Friherrinnan Annie Åkerhielm kommer att fortsätta sina omtlyckta artiklar "Från min fönstersmyg" och litteraturkritiken företrädes på känt utmärkt sätt af författarinnan Marika Stjernstedt samt (för ungdomsböckerna) af seminarieadjunkten Marie Louise Gagner.

Våra krigsfotografer

skola alltjämt lämna hvarje möda ospard för att med kamerans hjälp sätta våra läsare i stånd att följa de skakande världshändelserna på slagfälten, och vår nu redan under ett par år praktiserade idé att vid lämpliga tillfällen utgifva åt något visst allmänintressant ämne helt ägnade specialnummer ämna vi äfven under den nya årgången tillämpa.

Idun utgår för öfrigt under år 1915 allt fortfarande hvarje vecka i ett stort 16-sidigt, rikt illustrerat hufvudnummer samt en 16-sidig bokbilaga Iduns Romanbibliotek, som en gång i månaden ersättes af Iduns Hjälpredda för hemmet, den senare redigerad af den kända författarinnan af Iduns Kokbok fru Elisabeth Ostman-Sundstrand, hvilken äfven utarbetar Köksalmanackans matsedlar för hvarje dag året om. Dessutom medföljer hvarje vecka ett B-n:r, hvars textafdelning alternerande innehåller en rikhallig Mode- och Handarbetsafdelning — med signaturen Iris' (fru Hilda Sachs) för sin sakkunskap så högt värderade modekrönikor — och vår omtlyckta Ungdomsafdelning, som bjuder på en god, frisk och underhållande läsning för gossar och flickor i åldern 10—15 år, samt dessutom i hvarje n:r Iduns Tidsfördrifsafdelning, där som hittills veckligen utdelas 2:ne värdefulla pris.

En förmån, som kommer alla Iduns fasta prenumeranter gratis tillhanda, är dessutom att nämna i Iduns Julnummer, hvilket sedan länge räknas som en af de innehålls- och värderikaste af samtliga skandinaviska julpublikationer.

De fullständiga prenumerationsafgifterna för Iduns olika upplagor ställa sig sålunda:

	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$
IDUN, vanl. upplagan kr.	6: 50	3: 50	1: 75
" praktupplagan "	9: —	4: 50	2: 25

Allt med postbefordringsafgiften inräknad. Lösnummerpris blir som förut 12 öre.

JOHAN NORDLING,
Hufvudredaktör och utgifvare.

SVENSK BYGDE

JULI

1914

Lydia Skottsberg 1914

VÅRT FÖRRA JULNUMMER GAF, SOM VÅRA LÄSARE och läsarinnor tvifvelsutan erinra sig, en i text och bild genomförd framställning af "Stockholmsjulen förr och nu". I vårt julnummer för innevarande år ha vi sökt åstadkomma en motsvarighet härill genom att under rubriken "Svensk bygdejul" framställa faser ur de svenska landskapens lif i skönlitterär form af våra bästa, med de olika landskapen befründade författare, börjande med det öppna, soliga Skåne och slutande med vårt nordligaste landskap, där gränsvakten spejar och norrskenet brinner öfver fjäll och mo i den månadslånga vinternatten. Det omväxlande numret har följande

INNEHÅLL:

Min barndoms jul. Dikt af E. N. Söderberg. Illustratör: David Ljungdahl. — En gammal herrgård. En julhistoria från Skåne af K. G. Ossian-Nilsson. Illustratör: Lydia Skottsberg. — Erik Sandströms omvändelse. En historia från Blekinge af William Anderson. Illustratör: Lydia Skottsberg. — Ett redigt fruntimmer. En smålandshistoria af Carl Svenson-Graner. Illustratör: Victor André. — Båten och kvinnan. En historia från Bohuslän af Ejnar Smith. Illustratör: Victor André. — En historia från Norrgården. Julbild från Västergötland af Karl Nilsson. Illustratör: Hjalmar Strååt. — Andarna på Ekö. En julhistoria från Östergötland af Hjalmar Lundgren. Illustratör: Hjalmar Strååt. — Max' frieri. En sörmländsk herrgårdshistoria af Mari Mihi. Illustratör: Edvard Berggren. — En Värmlandssägen af Selma Lagerlöf. Illustratör: Edvard Berggren. — Bössan. En historia från Roslagen af Albert Engström. Illustratör: Albert Engström. — En julhistoria från Dalarna. Af Karl-Erik Forsslund. Illustratör: Gunnar Widholm. — Storfolk. Sägen och historia från gammal Medelpadsbygd af Maria Rieck-Müller. Illustratör: Brita Ellström. — Kristin. En historia från Angermanland af Ludvig Nordström. Illustratör: Brita Ellström. — Lapparnes jul förr och nu. Af Ossian Elgström. Illustratör: Ossian Elgström. — Där gränsvakten spejar. Af Elf Norrbo. Illustratör: Ossian Elgström.

Omslaget: Af Aina Stenberg-Masolle
Titelbladet: Af Lydia Skottsberg.

MIN BARNDOMS JUL

HVAR GÅNG, O HELGA JUL, DU JORDEN
sänder
besökelsen af öfverjordisk frid,
jag minnets spegel mot det flydda vänder
och fångar bilder från min barndoms tid,
ty hur än årens skuggor kring mig täna,
allt ljusare du står, du oförgättna,
du oförgängligt unga högtidsfest,
som drog ett varligt sinnes längtan mest.

Kring hvita skogar och kring frusna vatten
så skymningsblek stod dagen i advent,
allt klarare det ofta vardt, när natten
sin stjärnemyriad på fästet tändt,
men allra klarast tycktes mörkret brytas
och i en värld af sol och värme bytas,
när helgen kom och lyste upp hvar vrå
och ingen hjärtedörr fick tilllyckt stå.

Hur starkt du ännu lefver i mitt sinne,
julaftonslimma i min faders fjäll!
Likt gyllne slänk mot bordets hvita linne
sig grenljusglansen bröt i särila kväll.
Allt husets folk, de gamla med de unga,
till gamman samlades och för att sjunga
till sist på faders vis i psalmers ljud
om krubbans barn, som sändes oss från Gud.

Men af ditt värmande och blida skimmer,
min barndoms jul, ej när mig en reflex,
som mera oförbleknad jag förnimmer
än den, som af ditt tempelminne väcks.
Så helt tog malmens budskap mig ej fången
som när det kallade till ottesången,
långt innan dagen ländts i Österled,
där morgonstjärnan än mot mörkret stred.

Hur mystisk tycktes klockans sång ej darra
i frostklar morgonväkt kring by och bygd!
Från alla sligar hördes medar knarra —
på fjärdars is och under furors skygd —,
och glad sig bjällrors muntra tonfall mängde
med allvarsklangen, som från tornet trängde
och alla bjöd att nalkas samma ort:
en helgedom med öppnad, strålfylld port.

Än vid min moders hand dit in jag stiger,
när mäktigt upp mot hvalfvelts hvita rund
en psalm sig lyfter, som till andakt viger
min själ: "Var hälsad, sköna morgonstund!"
Än hör jag, hur min faders röst förkunnar
ur helig skrift, hvad fröjd oss Gud förunnar
i Honom, som skall krossa bördors ok
och skrifva dödens barn i lifvets bok.

Och rundt omkring bland unga och bland
gamla
mitt öga skådar välbekanta drag;
här ser jag män och kvinnor sig församla,
som förr jag mött i mödans hvardagslag,
men nu mig tycks hos alla uppenbarad
en annan värld, en högre och förklarad —
på hvarje ände återskimrar klar
den frid, som jorden ej att gifva har.

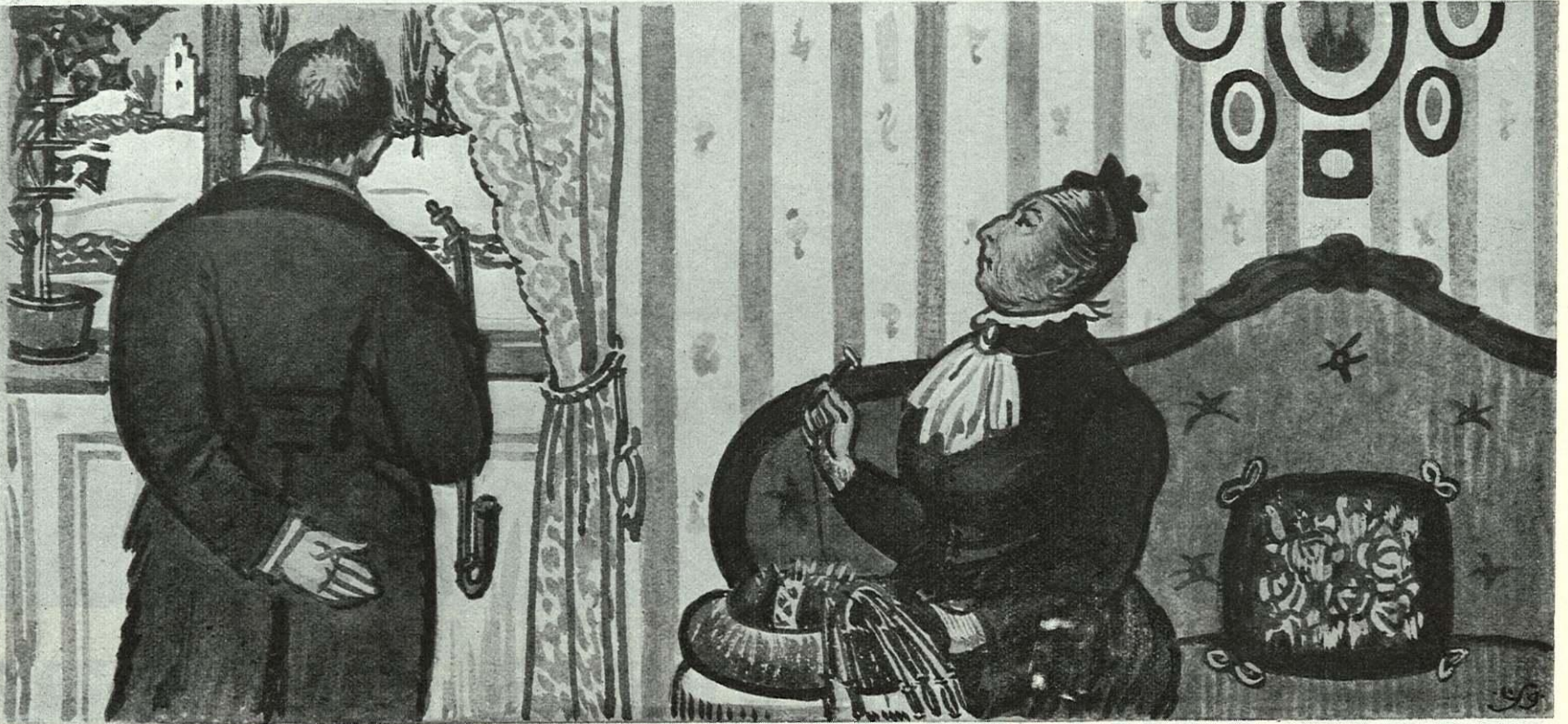
Den ljusa högtidsstunden är till ända,
och medan gryning färgar skog och sjö,
sig skingra skarorna och återvända
vid klockors klang på hvita vägars snö.
Så länge helgen varar, varar gamman,
ty julen flockar vänners krets tillsammans
på fornärdt vis. Med ständigt öppen famn
den står — ett gästbud är re'n dess namn.

Min barndoms jul, ack, blott en hågkomst
vorden
du är, och de, som gjorde dig så ljus,
de kära gamla, slumra nu i jorden,
och fjärran vandrar jag från deras hus,
men aldrig deras kärlek jag förgäter,
och att ej tiden minnets skatter fräter,
jag känner djupt hvar gång, o jul från förr,
du åter klappar på mitt hjärtas dörr.

E. N. SÖDERBERG.

ENGAMMAL HERRGÅRD

En julhistoria från Skåne af K. G. OSSIAN-NILSSON

FA SE, SADE MAJOR VON HELMERS, — få se, få se!

— Tja, skraftade majorskan torrt och litet föraktfullt. Hon kände sin man, den fantasien, den narren, höll hon ibland på att säga. — Kan du inbilla dig! Till det här kråknästet — larifari!

Majoren vände sig häftigt om och bolmade förtvifladt.

— Ugglenästet kunde du åtminstone kalla det, sade han, — läte litet förnämre — nog vill jag hellre heta en gammal uf än höra dig tituleras en gammal kråka.

— Tja, svarade majorskan i samma ton som nyss, — har nog händt mer än en gång, både det ena och det andra. Och så till vida kan du ha rätt, som det nog finns mera af värde i ett kråkbo än i ett ugglenäste som vårt.

— Tackar — tackar — men undanber mig dina insinuationer! Det är inte min skull, att — att vi ha det enklare nu än förr.

— Hvems skull är det då? Hvems? Jag bara frågar?

Majorskan ordentligt reste på kammen. Hon reste sig för resten helt och hållet, reste sig ur soffhörnet, där hon suttit med sin evinnerliga knyppling. Reste sig i hela sin myndighet och hela sin vidd, så att nog var "reste på kammen" ett bra svagt uttryck.

Majoren vände sig för säkerhets skull åter mot fönstret. Han hade varit en tapper gammal fredskrigare, men i detta fall föredrog han som vanligt att vända ryggen till fienden.

— Vill du kanske påstå, att jag bär hela skulden, muttrade han kring pipmunstycket.

— Hvem annars? Hvem har skämt bort slynorna för mig? Och hvem har korsat alla mina fina beräkningar, när det gällde få dem försörjda?

— Dem och oss, vill du väl säga, insköt majoren utan att titta sig tillbaka.

— Om så skulle vara — hvad vore för

obilligt i det? Skulle det varit för mycket, om någon af svärsönerna slagit sig ner hos oss och hjälpt dig med jordbruket? Som du aldrig förstätt dig på eller orkat med på egen hand för din eviga svarfning och din eviga kartritning!

— Svarfning och kartritning, docerade majoren sakmodigt, — anstå en krigare väl. Måns Bock svarfvade.

— Han kom också på fästning, och dithän har du närapå bragt det, du med.

— Hvafalls?

— Joo — vårt gamla hem liknar rätt nu en fästning. Så dystert och ensamt är det här — och inte ens fångvaktare ha vi till sällskap åt oss. Fångvaktare få vi vara själva.

— Håhåjaja! — Majoren suckade undergifvet. — Där kommer emellertid Lars ryktare med kärven.

— Låt du Lars ryktare sköta sitt! Men hvem var det som bad för den token Olga, när hon kastade bort sig åt en utfattig löjtnant?

— Har varit en utfattig löjtnant själf.

— Sant! Och nu är du en utfattig major. Det är hela befordran. När du friade, hette det annat. Och hvem gaf Helena rätt emot sin mor, när hon partout skulle ha en apotekare?

Majoren svarade inte. Han tycktes djupsinnigt begrunda de låga takåsarna midt emot.

— Hvem var förkläde åt Mina och grosshandlarn med kontoret på fickan? Hvem —?

Majoren klädde sig irriterad i nacken.

— De klara sig ju bra allesammans, sade han, — ingen af dem har fallit oss till last. Ingen har bedt oss om ett öre.

— Därför allt inget fanns att få.

— Åtminstone inga hemgiftsjägare. De ha gift sig för flickornas skull och inte för —

— Nej, det må vår Herre veta, hostskrattade majorskan.

— Och inte för sin svärmors skull, replikerade majoren.

Frestelsen hade varit oemotståndlig, nu ångrade han för sent sitt infall. Han beslöt att söka blidka hämnaren, innan straffet hann exekveras. Eller åtminstone afväpna.

— Men Disas giftermål kan du åtminstone inte skylla på mig.

— För det du inte rent ut kastat henne i armarna på sjukgymnasten, he? Just någonting att skryta med! Om du tagit i med hårdhandskarna — om du stått mig bi — mig arma, ensamma stackars mamma, vanmäktig och missförstådd! Hon som de andra fick sin vilja fram, olydingen — och det slutade också i Amerika!

— Slutade? Disa kom ju hem igen, vet jag!

— Hem! Jo vacker! Sin fattighögfärd har hon äfft ifrån dig. Till Sverige kom hon visserligen, när manstackarn dött och lämnat henne barnet till enda arf och ägo, men hem — tycker någon det? Det hade varit att erkänna sin oräff. Det hade varit en Canossavandring. Det hade liknat ett barn gentemot sina föräldrar. Och några barn ha vi egentligen aldrig haft.

— Så, så, så! Magda —

— Nej då — ungar på sin höjd. Ungar ha vi haft, olydiga, själfrådiga, nackstyfva flickungar!

— Hvem ha de äfft nackstyfheten från?

— Inte från dej, det erkännes. Men galenskapen, det är farsarvet det. Därför sitta vi nu här på ålderdomen, sitta som på ett dårhus, skydda, öfvergifna af våra egna — ungar!

— Magda —!

Majorskan spratt till och tog ånyo itu med knyppepinnarna. Den tonen hade alljämt makt öfver henne. När han hittade den tonen — hittade, ty medvetet skedde det inte — då fick han alltid ett tillfälligt öfvertag. Det var just hans galenskap, svärmeriet, det innerliga, varma, som låg i den tonen — men det var på sätt och vis just hans galenskap, som en gång gjort honom oemotståndlig...

Majoren teg och bolmade. Han tycktes envist betrakta takåsarna midt emot, taken af stalkojorna, som ödmjukt hukade nedanför gårdssterrassen. Ödmjukt, ja, det var nog me-

ra för syns skull, det. Med ödmjukheten hade det aldrig varit mycket bevänt på major von Helmers tid. Det var inte hans styrka att upprätthålla disciplin — den oförmågan hade skadat honom i militärtjänsten, i godssets skötsel och i familjeledningen.

Emellertid såg den reputerlig ut, ”ödmjukheten”, hela raden af tegelfäckta gråstenshus, som liksom uppvaktande, uppmärksamma på minsta vink uppifrån herrgården, påminne om gångna husbondetider — kanske till och med om danska tiden med half lifegenskap, godsfångelse, trähäst och annan brutalitet...

Det hade varit någonling för Magda! Fast ändå... nej, Magda hade i grunden godt hjärta, hon hade ju senast i morse skickat ner sina julgåvor till stalkojorna. Hon ville ingens pina och förtryck, hon höll bara som majorska på disciplinen — Gud gifve, att han som major kunnat göra sammaledes!

Det blef onekligen ensamt på julafton. Bara två gamla och så tjänstehjonen. Ingen jämlike, ingen släkting att tala med, fröjdas med, fira högtid med... Håhåjaja, Magda hade rätt. Majoren såg sig skyggt tillbaka. Fann, att hans hustru brutit upp, stilla lämnat rummet, i missmod och vrede kanske eller bara för sysslornas skull.

Majoren fann det med ens outhärdligt att stå där och bliga. Bliga på en tom, snövit gårdsplan... en rad risiga, magra jungfrupopplar med en snöstrimma lik ett kritstreck längs vindsidan af stammen... och en rad öfversnöade tegeltak, öfver hvilka blå, tunn torfrök ringlade, och kyrktornets trappgafvel erinrade om kontraktsposten, som en gång förgäfves friat till den tokan Alma. Ett frieri, som fader och dotter häfligt afvisat, medan modern ensam resonerade förnuftigt... Nu var kontraktsposten biskop och Alma gifte med en herre, som kanske rätt nu spelade konkurs...

Majoren blåste förtretligt i munstycket, lade pipan ifrån sig, vankade ett par slag i den tomma matsalen, öppnade sakta dörren till salongen, tittade sig försiktigt omkring och steg in.

Därinne i hörnet stod granen... liksom på kif... majorskan hade bara hånat honom, för det han gjort sig omak. Han hade ju ingenting att pryda den med, kantänka, och hvem skulle han pryda den för? Majoren smilade. För hvem? För sig själf och för minna, om ingen annan ville titta på. Hvad beträffar prydnad, majoren hade varit förtänksammare, än gumman anade. Han gick ofta och smög bakom hennes rygg, och nu hade han egenhändigt köpt julgransljus nere i byn och konfekt med kruspapper och verser och ljushållare. Småäpplen hade han plockat ner från vinden, och...

Det kom en nervös hast öfver majoren. Efter hon nu lämnade honom i fred, så skulle han sannerligen... skynda sig och öfverraska och...

Majoren fick brådtom. De korta, tjocka svarfvarfingrarna arbetade och sysslade. Han bredde tjockt med papper på stolarna, som han klef på, så Magda inte skulle få anledning att klaga. Han klättrade och pysslade, som om han varit en helt ung man.

Men då han redan fått alltsammans i ordning och klifvit ner och ställt stolarna till rätta och bredt ut papperet på golvet, så stearinet inte skulle förstöra träet, fick han en helt ny och fantasirik idé. En idé, som synnerligen liknade major von Helmers.

— Men hvad i all min dar?

Det gick en kåre uteder hans rygg vid tonfallet. Hon hade också kommit så tyst, att han ingenting hört.

— Hvad är det för galenskaper du tar dig till?

— Få se, få se — du skall få se, sade han tankspridd, men med en viss slucken skärpa.

— Hvad är det du paltat på granen? Går du i mina byråldor?

— Kära Magda!

Tonfallet lät inte det ringaste kärt. Det hade heller ingen makt öfver majorskan.

— Men människa, blir du då aldrig klok? Du är en likadan pojke den dag i dag, som då jag gifte mig med dig.

— Ja, du tycks inte haft det ringaste inflytande, sade majoren med lindrig själfironi.

— Nej, gunås så visst. Men nog tycker jag, att jag borde ha litet inflytande öfver mina byråldor. Och mina barns gamla kläder borde jag sannerligen få ha i fred. Almas gamla skinnmössa till exempel, sliten och —

— Gud hvad den klädde henne på sin tid!

— Och Olgas strumpor — med hål på hämlarna — tycker du väl pryda upp en julgran?

— Ja visst, som en liten ersättning för Olga själf!

— Helenas små vantar!

Fru Magda fick mot sin vilja ett litet vekare tonfall.

— Jaha, jag tycker just jag ser henne — lilla tultan, lilla, rara tultan!

Majoren nästan jollrade. Ingen kunde tvifla på, att han såg tultan. Han var en oförfädd galning. Påstod själf ibland, att han var clairvoyant.

— Så här dags har hon klädt granen åt sina egna små tultor, forfor han, och majorskan ryste nästan vidskeplig.

— Och här låta emellertid tultorna sina gamlingar sitta och kura, snäste hon bittert, kanhända mest till själföfvar.

— Sådan är världens gång, men du skall få se — få se, om inte —?

— Pra! Börjar du nu profetera igen? Sannerligen, i dig har en präst gått förlorad. Hade passat dig bättre än militären.

— Så, så, så! Hade man pröfvat mig i ett krig —

— Så hade du väl plåstrat om dina fiender i stället för att göra af med dem. Men hvad har du där för slag? Sannerligen, borde du inte rätt nu undersökas. Gud sig förbarne, sådana tankar man får på julafton, men har du nu hängt Disas pampuscher också i granen?

— Det är det enda minne, vi ha kvar af henne, kära du. Ser du inte, hur små och söta de äro! Jag kan just tänka mig, att dina egna varit så små och söta en gång!

— Smicker! Men hvad vill du så med den här komedin, det här spektaklet? På sätt och vis är det väl, att du inte har annan publik än jag, som gunås är van vid dig.

— Få se, om vi i alla fall inte få julgäster —!

Hans ton lät så triumferande, att majorskan kände en misstanke vakna.

— Har du haft bref?

— Inte på papper — och inte heller per fråd — men så där i allmänhet, du förstår — hjärtetelefon —!

— Galning!

Majorskan räddade sig i det hårda ordet. I själfva verket hade hon redan tinat upp. Det låg någonting beslickande i hennes mans galenskap, det hade hon tyvärr mycket tidigt fått erfara...

Plötsligt for hon upp ur sina drömmar.

— Det kommer någon. Jag hör bjällror —

— Det har jag hört hela dagen, smålog majoren med det där svärmiska löjet, som hon brukade kalla biskopsleendet.

Det kom verkligen någon. När majorskan långsamt öppnade dörren mellan salongen och matsalen, såg hon ett slädnät glida förbi fönstret som en spökmantel. Hvem i all världen kunde det vara?

Majoren hann i alla fall före sin hustru. Han stod redan på trappstenarna och välkomnade.

— Välkommen, Disa! Och lilla, lilla Magdetultan!

Majoren kramade den sprattlande och skrattande flickungen, som verkligen inte så litet släktades på sin mormor. Och Disa tog sin mor i famn så enkelt och naturligt, som om de råkats och skilts åt bara i går.

Fru Magda hade tårarna i sina hårda gamla ögon men förstod ingenting alls. Hvarför dröja i fem hela år och så komma så här oförberedt?

Disa lycktes redan hunnit förklara alltsammans för sin far. Den lycklige galningen — som ingen var rädd för och alla förtrodde sig åt. Fru Magda hatade honom, så svartsjuk var hon.

— Nu har jag själf skrapat samman pengar, skrattade Disa förnöjd, — egna pengar, eget arbetes pengar — åh, hvad det klingar — bättre än både orgel och bjällror! Och nu slanna vi hemma, om vi få — och jag sätter in mina pengar i pappas jordbruk.

— Toka!

Fru Magda, som inte längre orkade vara svartsjuk, slöt man och dotter i samma famn. Tre länge skilda hufvuden lutades samman i gråt.

I detsamma klingade ett smittosamt flickskräll inifrån salongen.

— Det är Magdetultan, som tittar på julgranen, sade majoren.

— Och skrattar åt sin galne morfar —, ifyllde majorskan.

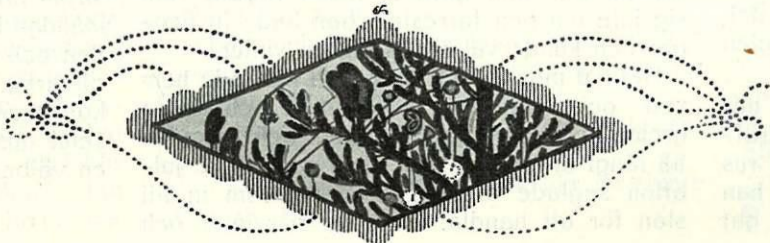
— Alldeles samma klang, som när Disa skrattade åt sin far, medgaf majoren.

— En sak, pappa och mamma — alltsen Amerikatiden har jag längtat efter att klifva upp i mitt gamla kyrktorn — jag vill se min snöiga slätt — den vackra skånska högtidsduken — förr blir det inte jul för mig, tror jag —

Majoren nickade tyst och svalde någonting.

— Men först skall du titta på pappas egenhändiga julgran. Gamla majorskan bemödade sig fåfängt att få sin röst att låta sarkastisk. Hon knuffade de andra före sig och böjde sitt hufvud och grät — för första gången på länge — af lycka.

(Illustrator: Lydia Skottsberg.)

ERIK SANDSTRÖMS OMVÄNDELSE

William Andersson af En historia från Blekinge

LOCKAD AF FÖRTJANSTEN HADDE Erik Sandström i unga år lämnat skäret och hemmet, han hade följt de fattiga kustborna — gubbar, kvinnor och ungdom —, som hvarje vår reste ned till befalltet i Skåne, kosten fick han bestå sig själf men pengar lade han på botten i kofferten, och när det led fram mot midsommar, köpte han sig ett italienskt dragspel. Ofverallt vid dansbanor och på gården hördes dess lockande toner om sommarkvällarna, och när de andra blekingepojkarna och flickorna följde honom på landsvägarna och sågo honom, lång och spenslig, med mössan i nacken, dragspelen utsträckt mellan armarna samt hörde honom ropa sitt: — Ohoj! Här ska ni få se på en bleking! Vill ni slåss? — drömde de sig till de mörka skogsvägarna och hafstranderna där hemma.

Då kunde han kvintilera så det skar dem in i hjärtrotten, och de tänkte vemodfulla tankar: om farsgubben, som just nu kanske låg och dref för masten med vrakekan fyra mil till hafs utanför Ulklipporna, på mor, som väntade hemma i ängslan och just nu kanske satte på kaffepannan; och på syskonen, skogen och sjön. Allt blef då för dem gamla välkända toner, som de nu hörde på det skånska tivoli och flickorna kunde ömsom gråta och skrafta en sådan kväll i Erik Sandströms starka armar.

Men till hösten for hin i kroppen på honom och han gaf sig ut till sjöss. Han tog hyra och for till S:t Ybes efter salt och till Hull efter kol, han passerade Kap och såg vid blixarna en ovädersnatt en seglare med kapade master, männen vid pumparna och en kvinna med håret fladdrande för stormen, vid rodret; han slogs med sjömän i Antwerpen och Hamburg och slutligen hamnade han i Kristiansand med "Lady Cecilia", som fått en nio fots läcka i bogen och som nu skulle tätas. När de stack ut på nytt i Nordsjön, sprang läckan och det blef att pumpa dag och natt, tills man åter nådde det tråkiga Kristiansand, men när det ånyo var klart, ville ingen af besättningen riskera lifhanken och gå öfver med det gamla vraket. Kaptenen parlamenterade och prulade, fem pund bjöd han till sist de som ville gå med, Erik Sandström slog till jämte några andra och på två dygn valsade skutan i snöjocka och storm öfver till London.

— Det var medvinden, som gjorde det, sade Erik Sandström, och medvind i seglen hade han nu också haft i flera år!

Sju år hade han så kuskat omkring, när han en dag kom till Köpenhamn och träffade Hansine. Sex dagar varade deras rus och när han vaknade på den sjunde, såg han att hon var öfver de fyrtio och härjad, gaf

henne en knuff så hon föll i kakelugnsvrån, tog sin kappsäck och gick ned på gatan.

Det var en grå blåsig höstdag och han kände oro i kroppen. Skulle han ta hyra med detsamma eller hur skulle det bli? Han gick ned på konsulatet och där fanns det bref till honom hemifrån. Men han kände inte igen stilen. Han slet upp kuvertet och läste. Det var grannbonden hemma som skref, Erik Sandströms far hade seglat bort sig en kväll i förra veckan, begrafningen var väl öfver vid det här laget, när Erik fått brefvet, och nu skulle han skynda sig komma hem och taga hand om gården genast.

Hem, gård, far, det var saker, som han inte tänkt så ofta på under de senare åren. Han hade lefvt sig in i att vara på sjön och något annat fanns inte för honom. Men nu surrade det ett ögonblick för hufvudet, han fattade sig dock snart samt gick ombord på Sundsångaren och några dagar därefter var han i hamn, saft hemma på skäret och såg Amerikakoffertarna på bryggorna, såg folket segla till hafs och till stan, såg att det inte var så mycket som förändrats samt hörde ånyo det gamla språket omkring sig, som han inte hört på sju hela år. Men han trufdes ej. Ensam var han i stugan, och ensam gick han mest bland grannarna, ty omkring honom var det nu endast nykterhet och religion. Förbi var det med alla glada upptåg, förbi med dansen om lördagskvällarna; där hördes hvarken fiol eller dragspel, ty sådant kallades för synd och orätt. Men i missionshuset predikades desto oftare och på söndagarna voro pojkarne svartklädda, med vildrosor i kavajuppslagen, flickorna doftade luktvaften och buro guitarrer i svarta skycken och från fjärdar och sund och de yttersta skären kommo de seglande i brisen och soiskenet mot missionshusets trygga hamn.

— Klinka ni, tänkte Erik Sandström, men här ska lefvas! Och han lefde. Östersjön svallade mot tångstränderna och dimmorna rullade öfver skäret i dagar och nätter, men han seglade och söp, söp och seglade samt gjorde stadsresor, när det inte behöfdes. Under tiden gingo veckorna och sjöfågeln sträckte mot söder, men ännu hade man inte funnit några spår efter Erik Sandströms fader. Dragningar strax efter olyckan hade inte lämnat något resultat, och man väntade nu endast på att liket skulle flyta upp. Under tiden gick arbetet som det kunde hemma på den lilla gården, fisket brydde han sig inte om och förresten, han hade ju pengar och kunde väl spara sig en vinter.

Det led mot jul och fiskarena fraktade hem ved och julgranar, köpte mjöl och andra grejor och i stugorna flängdes och bakades till långt in på nätterna. Två dagar före julafton seglade äfven Erik Sandström in till stan för att handla. Det var barvinter och

mildt i luften. Han hade mycket att uträtta och när han blef färdig att segla hem, var det sent på eftermiddagen. Vinden hade mojnät af, segla hjälpte ej, och han fick tillgripa årona. Hunnen till Korsaskär vardt han trött och gick i land, tog fram flaskan och matgrejorna och började äta. Medan han spisade, hade det blåst upp, han skulle få motvind hela vägen, det var klart, och därför kunde det vara lika bra att stanna på skäret till dagningen, tyckte Erik Sandström.

— Hvem väntade honom för öfrigt? Ingen käring, som gick där hemma och skrek och var orolig, och inget arbete, ingen brådska. Han var ensam och kunde göra som han behagade.

Han gick ned till båten, drog upp den en bit, sträckte seglet tvärs öfver till tak samt lade sig att sofva. Frampå natten vaknade han vid att det regnade, det smaltade sakta mot segelduken och han kunde inte somna. Medan han låg halfvaken och funderade, lyfte sig seglet vid fötterna och han såg något dimmigt, liksom ett människohufvud, som lifnade fram vid fötterna. Han gnuggade sig i ögonen och satte sig upp; bestämdt hade han sett galeet, men ögonblicket därpå trädde hufvudet in för andra gången.

Han vardt som skuggrädd och förstod att han inte var ensam på skäret; han erinrade sig från barndomen talet om alla de osaliga, som omkommit på sjön och som icke fingo ro förrän de kommit i vigd jord på kyrkogård. Hembygdens sägner om gastar och troll och förgörelse snurrade för hans ögon; det här hade han inte upplevat på länge!

För att bli klarvaken tog han sig nu en sup ur korgen under toften samt lade sig ånyo för att invänta dagningen, men då var det lika förgjordt, seglet lyftes för tredje gången och hufvudet syntes ånyo.

Då erinrade han sig barndomens böner mot olyck och annat och han sade sakta:

— Låt mig vara i fred till dager, så ska jag göra hvad jag kan för att leta upp dej och ställa dej till kyrkogård!

Ty nu förstod han fullt och fast, att det var en omkommen, som trängtade till vigd jord. Synen försvann nu och han sof lugnt intill dagen grydde, då reste han sig och gick skäret rundt för att söka, men fann ingenting. Han hade kommit åter till båten och skulle just resa masten, då han såg något sticka upp ur sjögräset alldeles bredvid. Det var en människofot. Han hoppade ur båten och gick fram och drog i foten och fick då se hela kroppen, men när han fått upp den på strandkanten och vändt den på rygg, blef han så häpen, att han släppte sitt tag.

Nu kände han tydligt den omkomne på ansiktet och skägget, det var ju fadern!

— Jaså, det är I, far; nu ska ni snart få ro och komma i kyrkogård, sade han lugnt.

Så tog han kroppen, lade den varsamt i fören, sköt ut och seglade hem.

Julen öfver stod liket i stugan och Erik Sandström tyckte det var så högtidligt därinne och kände sig, som om han efter flera år ånyo kommit in i en kyrka. Alla tankar på upptåg och fylleri voro försvunna, nu först kände han sig som en medansvaring, som kunde styra och ställa, nu först hade han kommit riktigt hem.

Söndan efter begrofs liket. Erik Sandström bar svarta kläder, som de andra, på måndan började han styra och ställa på gården och nu går han där renrakad, sträf och allvarlig, är med på nykterhetsmöten och kommunalstämmor, har socknens förtroende samt anses för tät, sedan han gift sig med en välbergad änka.

(Illustratör: Lydia Skottsberg.)

ETT REDIGT FRUNTIMMER *En Smålandshistoria af Carl Svenson Graner*

FEN STUGA NEDANFÖR EN mörk ås bodde två systrar, Stina och Karin. Föräldrarna voro längesen döda och likaså en yngre syster, de haft. Hon hade gift sig med en husar, men han var en stimpare, som bara drack och lefde rackare. Systemen dog, sedan hon gifvit lifvet åt ett flickebarn Lena, som nu uppfostrades hos Stina och Karin. Lena var nu sju år.

Till denna historia höra, förutom Stina, Karin och Lena, tre hundar och de hette Surre, Gissa och Rezzy. Det var tre de fulaste hundar, man kunde se. Gullurfviga, små och med ilska, pepparbruna ögon kommo de skällande, då någon vågade sig upp mot gården, där de två fruntimren bodde.

Stina var karlen af de två fruntimren. Hon var stor och stark, hon skötte det yttre arbetet, lejde folk, hade utbetalningarna om hand. Manfolk voro inte gärna sedda i gården. Sommartiden hade de bara en liten drängpojke, annars redde de sig, så fruntimmer de voro. Stina drog sig inte för att köra plojen och göra riktiga karlasysslor. Karin var mera huslig af sig. Hon stod för hushållet, lagade mat, sydde och väfde. Hon var mera kvinnlig och eftergifven i sitt väsen. Stina, hon var som ett berg. Där hon stod, där stod hon och det hon en gång föresatt sig, det var inte lätt att ta ur hennes hufvud.

Året går så jämnt och stilla för de båda systrarna i gården under åsen. Vårarna komma med sol, blommor och hundra bestyr, sommaren med skördearbete, så höstar det på. De slakta och sälja och så går det mot jul. Och här skall just berättas en tilldragelse, som upprörde deras lugna tillvaro en gång om julen.

Men för att du skall se den riktigt lifligt för ögonen, bör jag kanske först berätta, att den sjuåriga Lena alltid syntes ute och inne med de tre fula hundarna Surre, Gissa och Rezzy skällande och hoppande omkring sig. Ja, Rezzy skulle hon nu helst ha i famn, fast Rezzy kved och gnällde öfver detta ömhetsbevis, och så bör jag ännu en gång påpeka det fasta och envisa i Stinas lynne. Hon gaf sig inte i första taget, ty hon var en småländska af den rätta sorten.

Så går det mot jul. Novemberhimlarna hänga tunga och sorgsna öfver bygden. Skogen står våt och ruskig. Vägarna ligga grå och leriga med speglade vattenhinnor i hjulspåren. Ån glider fram, grå och glanslös. Vid den här tiden slakta Stina och Karin sin gris, sälja en del af den och korvva sedan åt sig själfva på resten. Det blir blodkorf och hängkorf och kokekorf. Jag kan se Stina, när hon står vid en balja, där

tarmar och kött simma i ett blodfärgadt vatten. Hon står i ett stort, hvitt förkläde med en väldig knif i handen, med hvilken hon skrapar tarmarna rena. Och då hon ur det röda vattnet lyfter upp mjälten och synar den, för på den kan man se, hurudan vinter det blir, ja, då liknar hon en hvit gemtyllig augur.

Så är det strax december och en dag faller snön. Det har väl blaskat ner ett par gånger förut, men detta är den första riktiga snön. Han pudrar skogen, försilfrar de sirliga björkarna i hagen. Men vägarna och skogen fyllas med ens af ett bjällrande porl. Kalkarna ha kommit fram och skogskörslorna börja på allvar.

Och så börja de båda systrarna att tala om allt, som Lena skall ha till julen. Ty Lena hon är deras jul. Hon skall ha ny klänning, och hon skall ha nya kjolar och skor och så skall hon ha en docka, en anskrämlig docka, som Karin sytt. Dockan har långa ben och en alltför kort öfverkropp. Hon har ett platt hufvud och hår af lin. Men rejält klädd är hon, ty sådant förstår Karin sig på.

De båda systrarna lefva om sina egna barnjular hvarje år, då de tala om det Lena skall ha. Men kommer det närmare jul och den ena ger den andra en fråga på måfå, om hon önskar något, så bli de mörka i lynnet och sucka som i längtan efter något. Ty lifvet är ju släp, slit och det jämnsrukna enahanda. Onska — hvad är det? De ha lärt sig af med den konsten.

Men jul nalkas allt mer. Han kommer med bak och stök inomhus och en dag sparkar Stina ihop mattorna i hela huset, drar fram en kärra och packar dem på. Hon gör allt detta utan ett ord, ty allt arbete sker under dessa mörka, ljudlösa decemberdagar med en trumpen tystnad.

Men då hon skall dra i väg med mattorna ner till ån, vågar sig Karin ut. Det är så, att Stina sista tiden varit förkyld och krasslig af sig, men det har hon inte talat om.

Ut stiger på trappan Karin, systemen. — Inte skall du byka mattorna, så förkyld som du är.

Stina trumpnar till än mer. — Hur menar du då, de skall bli rena till jul? Blir de det af sig själfver?

— Jag tycker vi kunde leja för dem, vågar Karin sig att säga.

Stina gör en min. — Leja och leja, säger hon. Man kan leja för sig, tills man sitter på socknens hus. Där torde en hinna anka, allt en lejt.

— Men du, som är så förkylder och krasslig af dig.

— Strunt, säger Stina. Inte blir en sämre af en mattebyk.

Och så drar hon i väg med karran.

Processionen ser ut så här:

Först kommer Surre och Gissa, gula, fula, häftigt skällande.

Så kommer Lena med Rezzy i famnen, ömkligt tjutande.

Sist kommer Stina, stor, kraftig som en karl dragande karran med mattorna.

Nu ha de nått ner till ån. Hon flyter grafsvart mellan bräddar af glansig is. Hon är kantad med smärta björkar, som äro alldes försilfrade af frost. Ty det är en kall, klar dag. Stina lägger sig till vid åbrädden, sköljer mattorna och börjar bearbeta dem med klappträdet.

Lena springer af och an vid stranden och de tre hundarna hoppa och skälla kring henne.

Då händer det förfärliga. Ån är djup just där Stina ligger. Isen är uthuggen till ränna. Just då Stina är färdig med ett par längder och skall skölja en tredje, mister hon balansen och störtar hufvudstupa i vattnet. Hundarna stå med darrande svansar, moltysta en sekund, Lena skälver till. En kall andedräkt pustar mot henne i hennes lek. Nu dyker Stina upp med hufvudet, fattar tag i iskanten, den brister. Hon försvinner igen.

Då börjar Lena skrika och rusar hemåt.

Först springa hundarna. De ge hals, så det hörs i hela byn. Så kommer Lena, gråtande, skrikande.

Karin kommer mot dem på förstubron.

— Stinna har trillat i ån. Trillat i ån! ropar Lena.

Hundarna skälla. Deras skall liksom upprepa det: Trillat i ån. I ån.

Karin skall just rusa ned mot ån, då Stina uppenbarar sig i grinden. Hon är pölvåt. Men hon säger inget, utan låtsar, som om inget passerat.

Karin börjar voja sig.

— Du tar döden på dig, säger hon. Du skulle lydt mig.

Lena gråter, hundarna skälla.

— Det är ett fasligt lif ni för, säger Stina.

Så går hon in till sist. Det är inget lätt bestyr för henne att byta om. Det tar sin tid hitta alla persedlarna. Men omsider kommer hon ut och Karin håller upp varmt kaffe till henne. Hon gonar till litet och berättar om missödet. Så reser hon sig och går mot dörren.

— Hvart skall du gå? spørjer Karin. Du milde, tillägger hon, ty hon anar hvad det gäller.

— Jag skall byka mattorna till slut, säger Stina bestämt.

— Milde tid, upprepar systemen. Ens hälsa är väl värd mer än några gamla mattor.

Stina svarar inte på det. Hon ger sig i väg. Lena, Surre, Gissa och Rezzy stymma kring henne.

Det som kommer nu låter otroligt, men det är likväl sant. Där ligger Stina och arbetar, Lena och hundarna leka som förut. Matta efter matta är färdig. Nu återstår endast ett par. Stina har just hvilat sig litet och lagt klappträdet från sig på isen. Hon står och pratar med Lena, smeker hundarna. Så går hon tillbaka, böjer knä vid stranden, räcker sig efter klappträdet, som glidit ut på isen, sträcker sig längre, ty det glider undan...

Plums!

Hundarna sluta leka, vifta oroligt med svansarna. Lena stelnar till.

Stina är borta.

Uppe vid gården har Karin gått orolig omkring. Hon ser i fönstren. Nu igen! Hundskall, gråt af Lena, höga rop. Ut springer hon.

Där kommer Lena, hundarna, allt är som förut.

— Hon har trillat i en gång till, en gång till.

Lena skriker. Hundarna skälla och gny.

— En gång till, en gång till.

— Du milde, säger Karin och gnuggar sig om händerna. En gång till!

Men nu kom inte Stina så snart. Karin begaf sig springande ned mot ån, Lena och hundarna efter. Halfvägs mötte de Stina, som med större besvär än förut tagit sig upp ur ån. Karin flödade öfver af ängsliga utrop och beklaganden. Stina teg på ett förnärmat sätt. Det var då också något att beklaga henne.

Hemma gick hon in i sin kammare, klädde af sig in på bara kroppen, frotterade sig varm och klädde sig därefter i torra plagg. Karin hade varmt mjölk och hon drack den stående utan ett ord, hvarpå hon gick mot dörren.

— Men kära, snyftade Karin. Inte går du till ån. Du blir där nu, om du går. Hon tiggde, grät och bad.

Stina höll i låset.

Hårt och kallt var det.

— Mattorna skall bli färdiga, innan jag ger mig.

— Men låt mig följa med, tiggde Karin.

— Du, sade Stina, har du inte ditt. Skall det behövas två käringar till att tvätta några mattor.

— Låt mig följa med, tiggde Karin. Jag blir från vettet, om du går.

— Struntprat, sade Stina.

— Låt mig följa med!

Systemen kom med något smekande, alldeles nytt och rörande i sin hållning.

Hårt och kallt kom det från Stina:

— Nej. Mattorna är jag kvinna till att byka själf.

Hon gick. Lena och hundarna följde. Men Lena teg och hundarna hvarken lekte eller skällde. Om en liten stund kommo de åter.

Först kom Surre och Gissa, fula och skällande, så det ekade.

Så kom Lena med Rezzy i famnen.

Sist kom Stina, torr och nyter, med dragkärran full af de tvättade mattorna.

Hon föll inte i för tredje gången.

Detta är ingen märklig historia, tycker många. Men det är ändå något i den. Och för de två systerarna och för Lena var den en stor händelse. Den blef som en märkespunkt. Medan åren gingo och vår, sommar, höst och vinter drogo nya ringar af arbete och mödor kring deras lif, så hette det ofta:

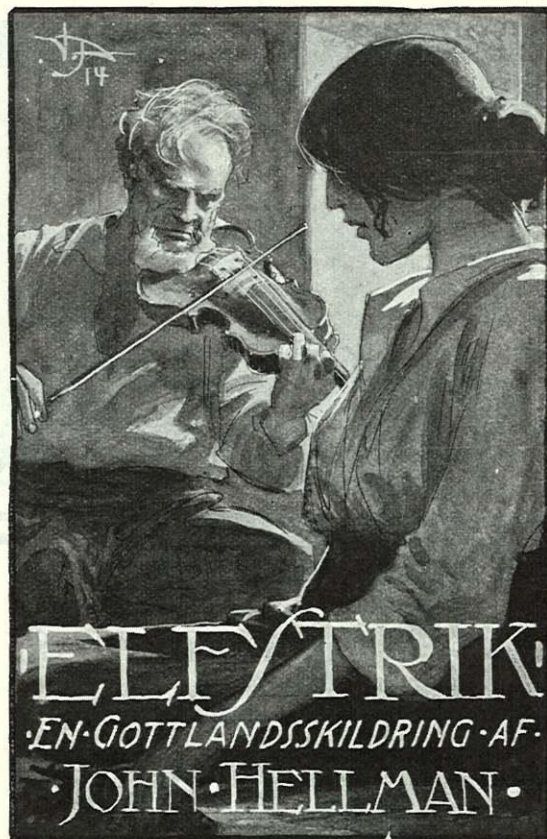
— Det hände den julen, då Stina föll i ån två gånger efter hvarann. Och det hände våren efter den julen, då Stina föll i ån.

Stina hon log godt åt det, när det kom på tal. Men Karin säger alltid:

— Ja, du milda tid, hvad jag var rädd den gången.

Nu är Stina död sedan många år och denna lilla historia är ett anspråkslöst monument öfver hennes minne. Hon var arbetsam, envis och stark af sig, hon visste, hvad hon ville. Hon var, hvad folket hemma kallar "ett redigt fruntimmer."

(Illustratör: Victor Andréén.)

GRÅ SOM KORPEKLINTS skrofliga kalkvägg är Sejsare-Sigge i hår och skeppareskägg. Samma färg tyckes han äga i sinne och tanke, ty han är "underlig", och det går så mycket dunkelt tal om honom här från Aurare strand genom hela socken och långt in i häradet.

Utsocknes är han och som sådan aldrig fullt erkänd af det ute och inne väderbitna strandfolket. Ty det folkets sinne är stormställdt af armodis motvind och avogt mot allting nytt. Man vet blott, att han är af Sejsarnas gamla spelmanssläkt, som från gammalt välstånd åkt alltmera utför, därför att plogen glömdes för fiolen. Granna dragspels snörflanden vid lördagsdanserna och kammarorglars pip och brum vid bröllopen, oförstående och hån mot de gamla låtarna — allt detta har förstämt den nedärfda Sejsare-fiolen, och den sista Sejsaren tycker, att han och instrumentet ha öfverleff sig själfva.

Hit till en aflägsen släkting vid Aurare strand är han kommen från gård och grund inne i landet med släktfiolen och en tjuguar flicka, Lejnen, till enda ägodelar. Gift har han aldrig varit, men Lejnen nämner han dock sin dotter. Inåtvänd och tyst är äfven hon, och båda bo de som en sorts pestsmittade afsides från de öfriga, i slugan närmast under den af urgammal domarering och mariga tallar sparsamt prydda Korpeklint. Dagarna löpa där fram som pärlorna i ett radband, alla hvarandra fröstlöst lika.

Ibland kan dock Sejsaren någon skymningsstund laga ned fiolen och som för sig själf locka fram de gamla förhånade låtarna, Och då kan Lejnen sitta och stirra långt utåt det mörknande hafvet, där nattvindskårarna springa i kapp utåt oändligheten, eller ock in i den öppna spisens guldruiner, till dess att hon brytes ned i gråt. Då brukar Sejsaren gå ut med fiolen, gå upp på Korpeklint — hvarför, det vet ingen.

— Hvar går, I far? spørjer Lejnen en sommarkväll, då Sejsaren åter vill lämna henne.

Det är torsdag, och en tunn månskära skimrar af guld i aftongloden — det är det där gamla underligas stund.

— Hvarför spelar I däruppe? fortsätter Lejnen, medan Sejsaren, rådvill liksom yrvaken, fumlar med dörcklinkan.

Hon är pölvåt. Men hon säger inget, utan låtsar som om ingenting passerat.

— Har du hört det, du? frågar han suddigt med en skälfnings som af rädsla. — Men det där förstår du inte. Han vill gå, men Lejnen håller honom tillbaka med ord:

— Jag förstår nog — det där om elfstrik, I sa mig, den tid I hyste tro till mig. Alfvorna ha gjort er fiol, sa I, och de lära bort sina låtar, blott då månen är ny en torsdagskväll. I söker nu som då det sista, det högsta där-af — den elfte delen, den, då antingen lyckan eller olyckan kommer. Jag vet det. Jag vill skratta åt er som alla andra, men ibland är det, som måste jag tro, hvad I tror. Det kännes, som om någon grepe i strängar härinne.

Sejsare-Sigge ser stelt på henne. Han känner ej igen rösten, ej glansen i ögonen. Det är, som talade en annan genom hennes mun. Han hör därefter ett obekant skriff:

— I tror jag är rädd för er och ert elfstrik? Själ har I sagt, jag är funnen i skogen, vid Bjäru kärr, där de små under jorden dansa. Hvem lade mig där? Då jag nu känner som I — hvarför får jag då aldrig höra er spela det, I hittills lärt? Längje lefver I väl ej härefter, Sejsare-far, och därför — hvarför ej i kväll?

Sejsaren säger ej ett ord. Han tyckes bragt till stumt raseri, går till sitt soffhorn, stämmer fiolen i treklang, tar stråken och säger, hväser: Skyll dig själf, du!

Han börjar spela. Blicken sticker steldjupt in i Lejnens ögon. Först komma där mörka heltoner i moll; det är nattens dimmor, som födas ur kärret. Melodien ljusnar, stiger till dur; det är nattvinden, och furorna börja sjunga. Så kommer mänskens-glittret öfver kärret. Dimman löses i flikar, som börja röra sig — dansa i svepande slöjor — takten växer — det är smygande kroppar — leende ansikten — hviskningar — dansen går vildare — innerst i skuggan spelar själfve den gamle hvite — vildare — vildare — Det knackar på dörren.

Sejsaren har spelat de tio repriserna. När han dragit öfver strängarna till den elfte, har stråken fallit ur hans hand, just vid knackningen på dörren.

Båda därinne ligg. Ingen går att öppna. Det knackar en gång till. Dörren går upp.

Det är Gunnar, studenten, kyrkoherdens son. Han bär en fiollåda under armen, hälsar och säger, att han kommit för att börja teckna upp folklåtar, för att sända dem till — ja, namnet fattar ej Sejsare-Sigge, ej heller Lejnen. De känna Gunnar och veta, att han spelar fiol på det nya lärda sättet, med utländsk brodyr.

Gunnar kommer ofta till yttersta fiskarstugan. Han har upptecknat en hel del gamla låtar, då han på hösten skall tillbaka

till konservatoriet i hufvudstaden. Sejsare-Sigge ser, huru han till afsked kysser Lejnen som en förstlig ökenvandrare oasens vattenspegel, och han ser, huru Lejnen bär en ring, som hon då och då sedan om hösten kysser. Bref komma, bref gå. Så blir det slut med breffen. Gunnar höres ej af. Lejnen bleknar, och Sejsaren tyckes gå på sitt yttersta. Fiolen får hänga.

Det är julafton. Bjudningen till Aurarebonden har måst tillbakavisas, ty Sejsaren ligger till sängs som i dvala.

Då Lejnen sitter hos honom mot kvällen, sätter han sig upp och pekar på fiolen. Han får den, stämmer den i treklang, ser in i Lejnens ögon och börjar spela — det är nattens dimmor, som födas ur kärren — nattvinden kommer — furorna sjunga — böljorna glittra — slöjorna dansa — takten växer — vildare — vildare — Dörren går upp.

Hvitsnöad sluter Gunnar Lejnen i sina armar.

Hon får veta allt: kyrkoherden hade undanhållit breffen, svurit på att de unga aldrig skulle bli ett — nu är han död — i sista slund har han talat om, att han vore en förskingrare, hade tagit ur kyrkkassan, vore ruinerad — så hade han besvurit honom, ende sonen, att om möjligt rädda hans heder och namn — skaffa pengar — täcka bristen — omöjligt — Gunnar kunde ej stanna, måste resa — kanske han komme tillbaka någon gång för att hämta Lejnen —

Sejsare-Sigge tyckes ej förstå ett ord af allt detta. Han börjar åter spela, ser ingenting annat än sina knotiga fingrars dans öfver strängarna — det är nattens dimmor — furorna sjunga — böljorna glittra — slöjorna dansa — vildare, vildare — nu har han det, det sista, det högsta — nu kommer det där elfte — nu blir det tusen strängar — det jublar, det gråter — det skrattar, det stormar — nu — nu är det äntligen här —

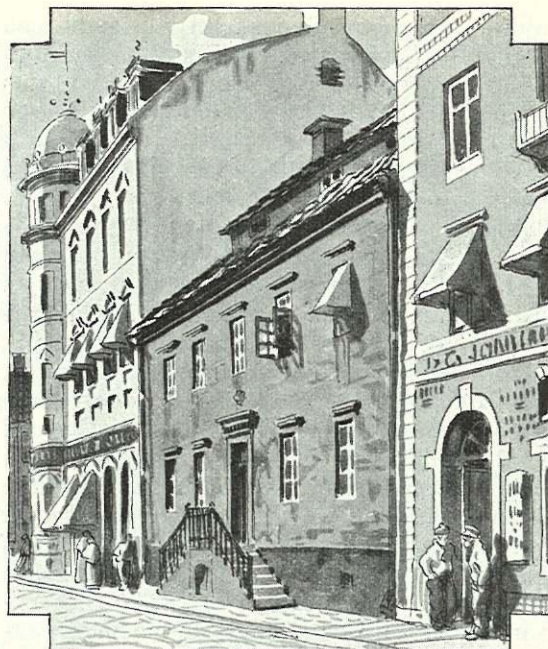
Det är slut. Fiolen ligger splittrad på golvet. Sejsare-Sigge somnar in i ett underligt leende.

När de unga slängt hans ögon och knäppt hans händer, se de, hur det glänsar inne i den sönderslagna fiolen. Gunnar tar upp bitarna. Därinne, där fiolhalsen varit fäst vid klangbojnen, sitta två tunga guldarmband af hedenhös stil med trollrunor i sina ormslingor — älfvornas gåfva — mer än tillräcklig för att täcka bristen i kyrkokassan.

Därute sjunger hafvet i växande storm. Det är, som ekade elfte melodien därute.

Borta vid synranden skär nymånens klinga sig fram i en skrefva bland trasiga moln.

(Illustrator: Victor Andréén.)

„BÅTEN“ OCH „KVINNAN“ En historia från Bohuslän af Ejnar Smith

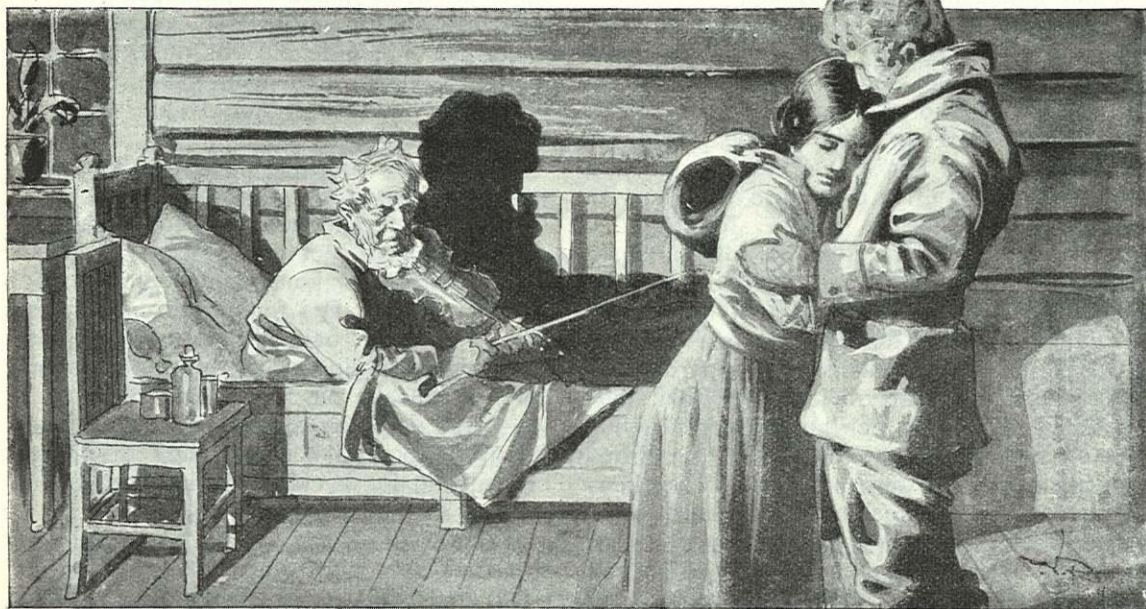

HEGENS GÅRD LAG STRAX vid Norra Hamnen inklämd mellan det nya hotellet och konsul Jonssons halfärdiga stora bygge, och från fönstren

kunde man se tvärs öfver torget, när ångbåtarna svängde in förbi vågbrytaren och lade till i lä nedanför Skansberget. Thegens gård var ett grått trähus i två våningar med brutet tak af svart holländsk tegel, som låg noga kiladt och spikadt fast för att inte blåsa bort, när stormen svepte om gathörnen och brusade upp genom klevvarne, medan skumflagorna från de västra kajerna flögo som yrsnö öfver staden. Ofvanom förstugudörren satt det gamla brandstodsmärket kvar och midt i dörrspeglarnes massiva blomstergirlander, som mistat ett och annat af sina skulpterade löf, hängde portklapparnes ringar blanknötta på insidan, så att det glimmade till när en solstråle träffade dem. Det tredje steget på vänstra sidan af den höga dubbellrappan låg löst, stenen glappade under foten så som den gjort i alla år, och på järnräcket med dess lyrformade balustrer åkte och klängde småpojkarne alltjämt i förbifarten, när de kommo från skolan.

Men till våren skulle det huset vara borta. Det blef klart, när gamla fru Thegen dog i slutet af november; konsul Jonsson fick ju alltid sin vilja fram. Redan vid begrafningen kom han öfverens om saken med kapten Thegen, som aldrig velat höra på det örat, hur tydligt konsuln än kunnat visa, att hans nybyggnad måste sträcka sig ut öfver den Thegenska tomten både för att fasaden skulle synas fullt afslutad och för att inte husraden mot Hamntorget borde se ut som ”ett upp och ett i minne med det låga Thegenska rucklet mellan kvarterets bägge stora ståtliga hörnhus.”

Ingen undrade på att kapten Thegen sålde gården, hans fru ville bo i Göteborg, hon hade en gång fått följa med sin pappa, källarmästaren, på fjorton dar till London och visste med sig att aldrig kunna trivas i en stad utan spårvagn och teater. Källarmästaren gjorde konkurs och hon blef fru Thegen. Hon slopade den intressante journalisten, som fick läsa hela trafvar med böcker och lånade henne de mest förljusande, men

Hvitsnöad sluter Gunnar Lejnen i sina armar.

aldrig skulle hon glömma att han sugit sina ingifvelser från deras möten, hon sade ett oförgämligt farväl åt skådespelaren, som spelat bara för henne, de andra hade hon ju knappast märkt. Så blef hon en sjömans brud just den våren, då alla små flickor gingo omkring och gnolade Geishan.

Under badsäsongen brukade Paula Thegen gästa sin svärmor några veckor, men rätt snart kunde det hända henne att med ett trött leende tala om de unkna kyffena i Thegens gård. De första somrarna, hon var gift, hörde det till att hon väntade ute på piren, när ångbåten skulle komma, eller också sneddade hon öfver Hamntorget i sista stund med en lätt schal fladdrande om skuldrorna och utan hatt, så att kvällssolen förgyllde hennes rika blonda hår. Det roade henne att sitta en stund på akterdäck, medan båten låg i hamn, och prata med sin man, alltid fanns där några andra också, stadsbor eller resande, och ofta nog ställde främmande passagerare sina steg så, att de inte förlorade henne ur synhåll. Sådana affnar blef det inte af för kapten Thegen att göra den vanliga turen upp till sin mor, som var för blyg att komma ned bland folket, utan han skickade hälsningar med sin hustru, som han ännu en gång ropade dem till, då hon smärt och ladylike stod kvar på kajen, sedan båten lagt ut, som det tycktes kyligt oberörd af alla blickars beundran eller afund. Men åren gingo, unga fru Thegen började försumma båten mer och mer och hennes sommarveckor i mannens barndomshem blefvo allt färre. Kaptenen låtsade om ingenting, fastän han visst knappast råkade henne ens vid sina hastiga besök hos modern. Paula Thegen var alltid ute i farten, hette det, på segelturer och nöjen, och kaptenens groggar ombord blefvo allt starkare.

—Paula måtte väl få lof att roa sig, svarade kapten Thegen mulet afvisande, när någon försökte komma till honom med skvaller, och så kunde han slå om till ett öfvermodigt skrott: — Det blir väl bäst, jag köper henne ett par snitsiga baddräkter och skickar henne till Skagen, så att hon slipper era sura ögon här hemma.

Kaptenens ansikte började barkas af sommarhetta och vinterköld, rösten blef skroflig på honom, unga karlen, och inte var det mycket kvar af hans bariton, hur gärna han än klarade strupen.

Säker och djärf höll han kursen år ut och år in genom skärgårdens lömska farleder, och det blåste knappast en vinterstorm så stark, att den tvingade honom kvar i hamn. Med ett löje och en hård glans i ögonen hälsade han också passagerare, som togo afsked af honom efter utstånden dödsångest.

—Ja, nu har ni lärt er, sade han, hur det är att vara skeppare här på kusten.

Det kanske var sant, att han åldrades tidigt, han liksom växte samman med sin båt, uppsynen kärfnade, när vredesrynkan stannade för alltid och hans skämt blefvo fulla af däfven humor. Han förvånade en gammal närstynt Uppsalaprofessor i praktisk filosofi med att de spilde långorna vid fisklägena voro torkade apor, som måste importeras från Afrika, för att inte makrillen nappade på annat bete, och han lurade sen-

limentala lärarinnor till fårar öfver ett sjömarke långt ute i hafsbandet, som han påstod vara minnesvården på en ö, där alla förlista sjömän skulle begravas.

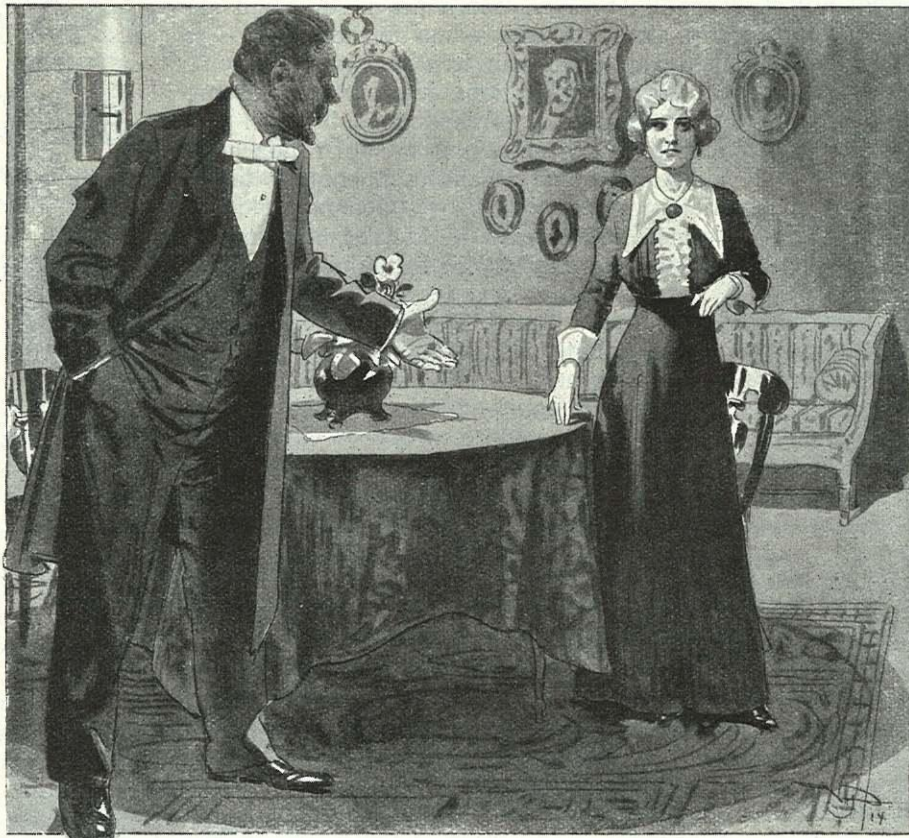
— Alla? På det lilla skäret? Inte menar väl kapten alla, frågade helt misstroget en sådan dam, som dessutom hade med sig en åttonde klass på skolresa.

— Nej, naturligtvis, rättade sig kaptenen med orubbadt allvar — inte alla, bara de, som drunkna mellan Kristiania och Göteborg.

— Jaså, nå det förklarar saken, insåg den misstrofna. — Då flickor, kan ni anteckna om sjömansgrafven i edra dagböcker.

Men backfischerne kunde knappast bärga sig för skrott så som den sträfve kaptenen blinkade med ena ögat bakom ryggen på deras fröken.

Det gömdes inte litet af sjömannens inbitna yrkesförakt för landkrabborna i kaptenens sätt att drifva med folk, och när hans

„Jag har sålt mitt barndomshem!“

mor hörde honom tala om sina stundom allt för beska skämt, greps hon af vidskeplig oro för att försynen skulle straffa honom. Han ljög ju förskräckligt, tyckte hon, och det kunde aldrig vara rätt att göra hyggliga, snälla människor till spektakel.

Alltid var hon ängslig, den gamla fru Thegen, lifvet var så fullt af vanskligheter, och alltid hängde det någon olycka på ett hår öfver ens hufvud. Först efter långa öfverläggningar med sig själf vågade hon gå ut på gatan, hvad kunde inte ske, medan hon var borta, och efter den stora branden, då Thegens gård nästan ensam stod kvar af hela staden på södra sidan om älven, måste jungfrun om kvällarne bära in alla afbrända fändstickor på en tallrik, för att frun skulle se att knopparne funnos kvar och veta att ingen låg i en eller annan vrå och pyrde. Det var minsann inte lätt att få någon, som stannade i hennes kök, och långa tider fick hon ensam pyssla i de små låga rummen en trappa upp i Thegens gård. Midt i nätterna kunde hon gripas af ängslan, som pressade samman bröstet på henne, så att hon måste sliga upp och sedan tassa omkring i nattdräkt från rum till rum med en lykta i handen, det var för farligt att gå med bart ljus. Tyst som en

ande kom hon smygande i sina blommiga tofflor och på hvar och en af de slitna höga trösklarne stannade hon, lyste med lyktan inåt nästa rum och frågade med darrande stämma: — Är någon där?

Det var mer än en flcka, som den lilla gumman skrämt halft från vettet genom att komma så där ut i köket och lysa öfver sängbänken med lyktan.

Men när den gamla frun sedan helt frusen kom tillbaka in i sitt rum, mumlade hon för sig själf:

— Jaså, Thegen, var det bara du, som väckte mig. God natt, käre du, och Gud välsigne dig.

Hon talade till sin man, fastän han hvilade sedan många år under järnkorset uppe vid kyrkväggen.

Nött och gammaldags var det Thegenska hemmet med bredplankade golf och bufeljgröna kakelugnar. Lavendel och torkade rosenblad doftade i kinesiska ingefärskrukor på chiffonieren i det lilla förmaket, bleknade kabinettsporträtt från kamerans första tid hängde i hiskliga snäckramar öfver soffan, och på spegelbordet blommade utkrusade oföränderligt stela vaxblommor under en glaskupa. Men förmaket var afstängdt utom när det kom besök, och gamla fru Thegen satt helst i salen, där hennes man målt golfvet ideligen småsvärjande för sig själf med händerna på ryggen och vaggande steg, som om han ännu vankat på sitt däck. Bäst i humör var gubben, när han fått blanda sig två sjudande romloddar, som han ställde en vid fönstret på skrifbordshörnet och en på spelbordet nere vid dörren. Då kunde han taga en klunk på hvarldera hållet och kommenderade sedan till sig själf:

— Klart att vända.

Sjökumspiporna på sin hylla, skrifbordet med den svarta vaxduksporföljen, brännvinschatullet i skänken, allt påminde om den gamle kaptenen, och öfver ”Ormen länge”, som han brukade kalla den nedsutt-

na soffan, hängde en tafla, som målats i London öfver barkskeppet ”Maria Kristina”. Det hette efter hans hustru.

Unga fru Paula Thegen såg alltid ut som en förnäm gäst på visit, när hon kom inom dörrarne på detta gamla skepparehem, hon var som ett allför dyrbart smycke på en grof hand. Då hon gifte sig var gubben Thegen längesedan död, men hennes man talade så ofta om honom, att hon tyckte sig hafva känt honom länge.

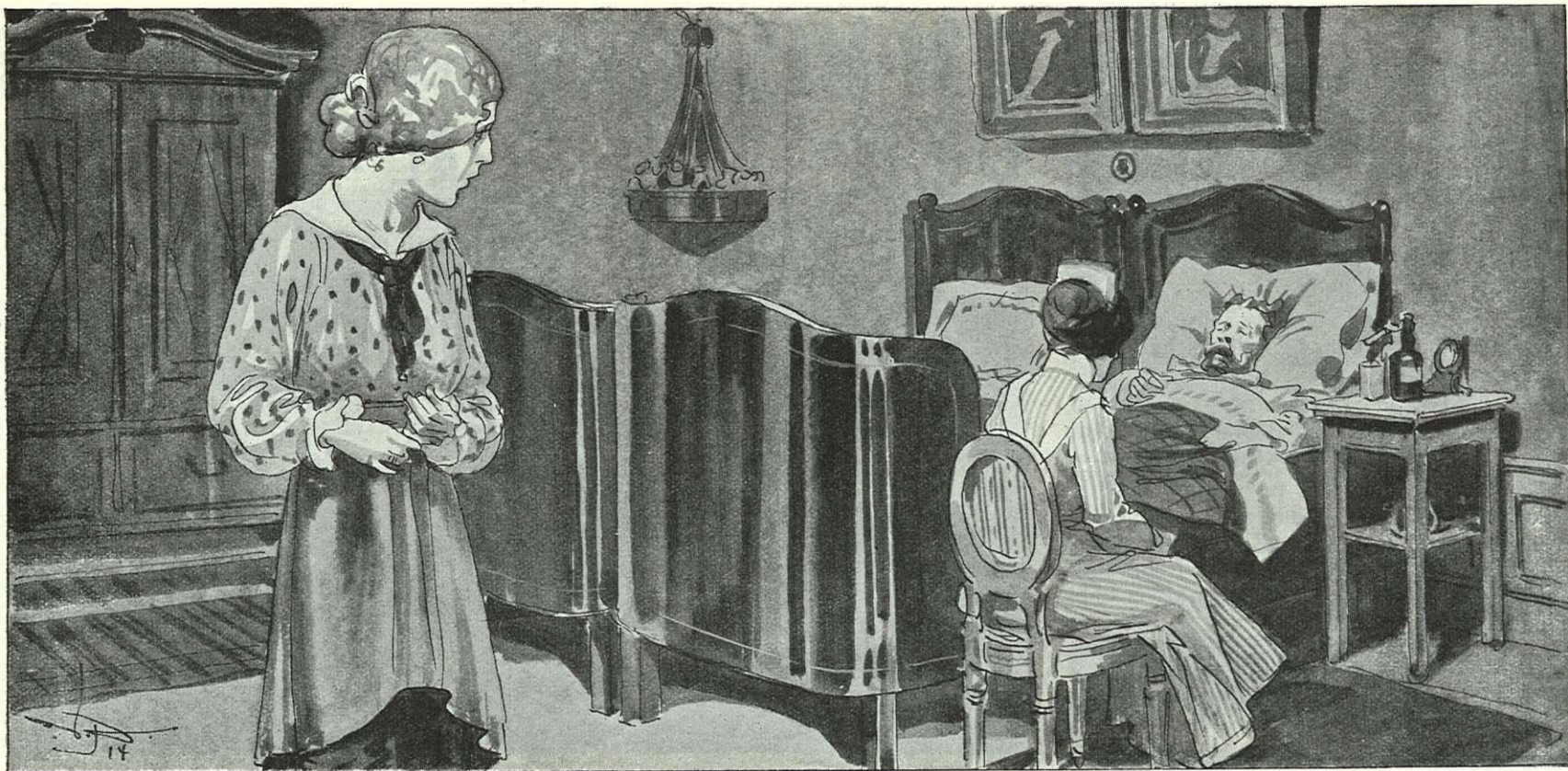
— Mycket för länge, sade hon ibland på sitt stillsamma sätt.

Men då var inte hennes man närvarande. Rörande ifrig blef gamla fru Thegen, när sonhustrun skulle komma, hon stökade och fejade i veckor. Det fanns inte en sak, som inte putsades, och allt måste finnas, som Paula kunde vilja ha. Frågorna till sonen, när han hälsade på, togo aldrig slut.

— Tror du Paula tycker om, att jag skaffat nytt täcke till hennes säng? ... Blir det bra, att jag tar kyckling till kvällen, då hon kommer?

Sonen svarade tårögd ja till allting. Så hon sträfvade, hans gumma.

Till slut kom Paula, likgiltig och vänlig, gaf sin svärmor en flyktig kyss på pannan

Då och då 'ät hon en förströdd blick glida bort till mannens bädd.

och märkte ingenting... ingenting af alla tillrustningarna.

Hennes man hade ändå bedt henne hvarje gång att säga bara det allra minsta hjärtliga ord, men om hon också gifvit sitt löfte, glömde hon det alltid.

Nu var gamla fru Maria Kristina Thegen död. De sista åren hade hon inte sett Paula, det blef alltid hinder för resor åt det hållet, och medan hon låg på sitt yttersta hade hon hoppats så innerligt, att Paula skulle komma till henne på en enda liten stund om inte mer. Det kunde ju inte vara roligt för Paula att sitta länge hos en stackars sjuk gumma. Paula lämnade inte Göteborg, hon var klen och förkyld. Så ofta kaptenen var hemma, låg hon mellan lakan eller utesägligt matt med slutna ögon på sin chäslong. Till svärmoderns begrafning blef hon kry. Hon var vacker i sin sorgdräkt, värdig och lagom vmodig som värdinna.

— Ack, sade hon sakta till en af gästerna, — det var väl, att den gamla fick sluta. Alderdom och sjukdom är något så bittert fullt.

Hennes man såg på henne med en lång, frågande blick, men hon mötte den inte.

På kvällen kom han upprörd till henne.

— Paula, sade han med grumlig röst — jag har sålt gården.

— Så roligt för dig, svarade hon tankspridd. Jag hoppas, du gjorde en god affär.

— Förstår du inte, Paula, utbrast han sårad. Jag har sålt mitt barndomshem.

— Käre vän, lugnade hon — tag det inte så häftigt.

— Nå ja, slog han om med ett hårdt skratt, — det blef en god affär. Nu kan du få det där päls garnityret, du vet.

— Ack, Herman — hon fick sin allra trötteste ton — det är mig så fullkomligt likgiltigt.

— Likgiltigt, mumlade han. — Ja, allt som kommer från mig är dig likgiltigt... allt som kommer från mig och de mina.

Paula stod kvar och trummade på bordskifvan utan att se efter honom, när han lämnade rummet.

Dagarne gingo och det led mot jul. Fru Paula hade återvänt till Göteborg. Hösten

var som vanligt blåsig och rå. Inte för att Paula egentligen var frusen af sig, men det där päls garnityret lät hon skicka hem en dag till öfverraskning för mannen, när han kom från båten om kvällen.

— Det hade varit roligt att ge dig det, sade han och mulnade till ett ögonblick — men det skall nog bli betaldt, du lilla.

Paula svarade ingenting, hon borrhade in ansiktet i det mjuka skinnets och undvek sin mans smekning.

Kusten låg för jämnan i fält disigt regn. Kaptten Thegen gick dyster på sin kommandobrygga och när båten svängde in till kajen i hans lilla stad, voro föräldrahemmets fönster döda. Ingen vänlig lampa lyste emot honom därifrån och det rynkiga ansiktet bakom rutan i salen var borta för evigt.

I rummen skulle allt stå orubbadt, tills julen var förbi. Kapttenen gick någon gång dit upp om kvällarna och lyste sig med mors lykta. Han kunde sitta en stund på hennes gamla plats med hakan i händerna och slirra ut öfver torget. Lantornor och lyktor blinkade, det var som om deras sken skulle kvävas i töcknet.

— Så är det med allt ljus, filosoferade kapttenen — kvävas skall det. Bara mörkret blir kvar.

Han reste sig och gick långsamt öfver golfven. Det ekade doft och underligt, tyckte han. Aldrig hade han hört sina steg så förr i världen. Men då lyssnade man ju inte heller efter dem. Så släckte han lyktan och vände åter till ångbåten. Tiden gick vidare.

Tre dagar före jul bars kaptten Thegen från båten upp till sitt barndomshem. Det hade varit en svår resa, bitande storm och snöblandadt regn. När båten väl låg vid kajen, stupade han flämtande i andnöd. Han ville inte föras till sjukhuset.

— Hemma vill jag ligga, envisades han — hemma.

Dagen före julaftonen kom Paula. Mannen märkte det knappast. Han låg halft i dvala, ibland yrade han och ropade ett och annat kommandoord.

— Loss springet... Släck förut... Sakta framåt...

Så domnade han bort igen och låg tyst, det rosslade bara vid hans andetag.

Paula rörde sig stilla i rummet och ordnade sina saker utan brådska. Ibland förde hon handen öfver pannan med frött åtbörd som om hon resignerat inför ett lidande. Då och då lät hon en förströdd blick glida bort till mannens bädd, och det var nätt och jämnt att hon lyssnade på sjuksköterskans lågmälda berättelser om hur allt varit. Doktorn kom och gick.

— Det är riktigt kallt ute, sade han till Paula i tamburen. — Vi får bestämdt snö. — Så mindes han åter den sjuke. — Vi ska hoppas det bästa, fru Thegen. Jag kommer igen i afton.

Paula böjde på hufvudet. Då hon hunnit in i rummet, hade mannen lyft sig på armbågen och slirade emot henne utan att se.

— Hvad är det för dag i dag? frågade han otydligt.

— Det är lördag.

— Då går båten söderut.

Han sjönk tillbaka och teg. Paula såg på honom. Inte ett ord till hälsning hade ännu växlats dem emellan. Hennes vackra ansikte fick ett uttryck af motvilja, hon vände bort hufvudet och gick fram till fönstret.

Dagern var kall och klar, vattnet reflekterade himtens ton af blåanlupet stål. På torget stodo ett par vagnar med julgranar, kajen var kantad med jakter och öfverallt trängdes uppsluppna, stojande människor. Paula fick låras i ögonen af medkänsla med dem, för att de voro så glada. Hon ville inte se på dem mera, det var något som pinade henne i deras glädje. När hon vände sig från fönstret, fick hon syn på sig själf i en spegel. Sköterskan hade sprungit till apoteket och Paula var ensam med den sjuke. Hon blef stående länge framför spegeln och njöt af att se på sig själf. Det var en makt att vara så vacker och hon erfor plötsligt en lust att ha någon att trampa på, någon att sára och pina.

— Någon att älska, hviskade hon för sig själf och sänkte ödmjukt sitt hufvud mot händerna, som hon knäppte öfver bröstet.

I detsamma ryckte hon till vid att mannen frågade:

- Är båten här?
- Nej, Herman.
- Full maskin, mumlade han och tycktes domna af på nytt.

Paula fattades på en gång af samvetsförebråelser.

— Käre Herman, sade hon och gick fram till hans säng, — Har du det så svårt. — Hon föll på knä bredvid sängen. — Se, så jag ligger här. Förlåt, om jag inte varit, som jag skulle emot dig. Åh Gud, det har aldrig varit min mening.

Sjuksköterskan hördes nu ute i tamburen, Paula reste sig och fick tillbaka sin värdiga kyla.

Den gamla klockan på väggen tickade, sekund efter sekund mätte den ut att försvinna. Småningom kom skymningen och mörkret. I lampans ljusgård framträdde fuktfläckarne i taket som en karta öfver obekanta land. Kaptenen föreföll så lugn, att sköterskan vågade fråga, om hon inte kunde få gå ut och köpa julklappar till de sina.

— Se, frun sitter här väl i alla fall, tillade hon försiktigt.

Sköterskan fick gå, men kom strax tillbaka med ett bref, som posten just haft med sig. Paula ryckte det ifrigt till sig.

Hon blef ensam med sin sjuke man på nytt, satte sig vid fönstret och läste sitt bref böjd fram mot lampan. Hennes kinder rodnade och ögonen lyste af en eld, som aldrig tändts för honom. Till slut pressade hon brefvet gång på gång mot sin mun.

— Paula, ljöd det borta från sängen. Hon knycklade häfligt ihop brefvet och lutade sig in till rutan, som om hon sett på något utanför.

— Hvad ser du på? frågade kaptenen. Han satt upprätt med blicken fäst på henne.

— Jag ser tvärs öfver älfven, hur det lyser i Rönnerkrantzarnes hörnrum.

— Brefvet, Paula, hväste kaptenen — från hvem var brefvet?

- Hvilket bref, Herman? undvek hon.
- Jaså, det var från honom, som du älskar.
- En gäll ton skar igenom hans hesa röst.
- Är det sant?

Paula reste sig och gick några steg fram på golvet. Nu var hon starkast, nu behöfde hon inte längre vara feg.

Paula kastade hufvudet tillbaka. — Ja, sade hon med grym glädje, ändtligen sann, tyckte hon, i kampen för sin kärlek. Det är från honom, som jag älskar, från honom den ende, som jag har älskat i hela mitt lif.

Mannens svar kom tonlöst:

— Släck lanternorna. Han vacklade upp ur sängen och fram emot fönstret. Paula blef rädd, hon flydde till dörren, men stannade vid tröskeln.

— Båten, mumlade kaptenen och grep krampaktigt tag i gardinen. — Min båt. Nu är jag nöjd.

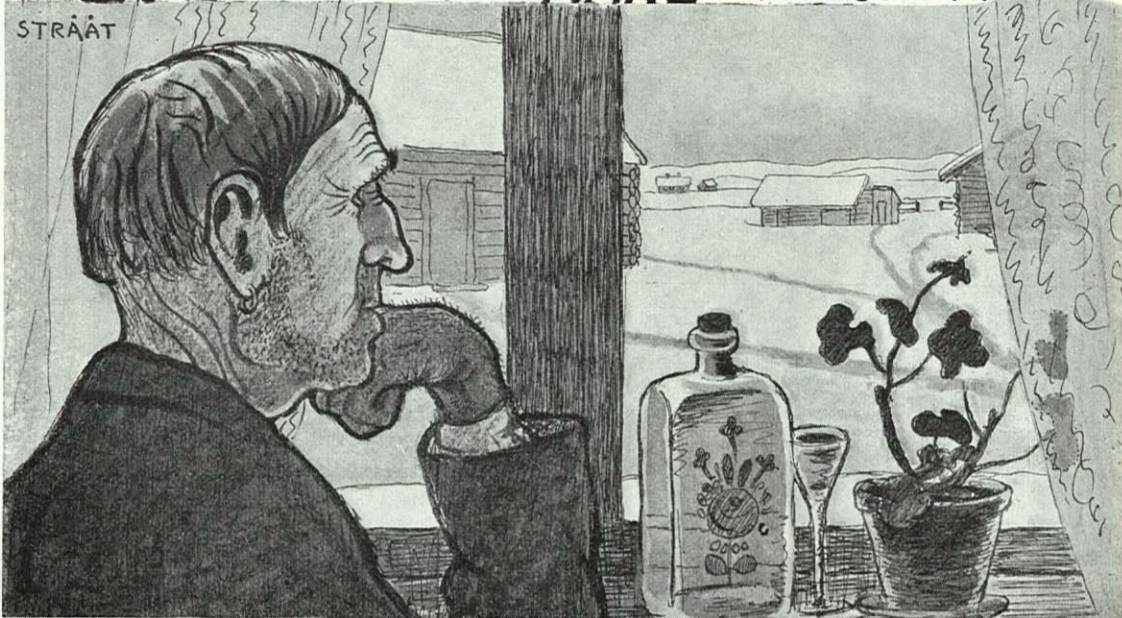
Det var, som han annat, att den nalkades, släfvén stack just fram i ljuset från hamnfyrren och från pipan hördes en utdragen dof signal.

Kapten Thegen stod orörlig och lutade sig hårdt mot fönstret, greppet om gardinen lössnade och han segnade till golvet.

Så gick Herman Thegen till sina fäder. Båten och kvinnan fingo nytt befäl.

(Illustrator: Victor André.)

EN HISTORIA FRÅN NORRGÅRDEN. JULBILD FRÅN VÄSTERGÖTLAND. AF KARL NILSSON.

Bengt Mattsson satt på pinnsoffan vid sidofönstret och tittade ut.

NORRGÅRDEN LIGGER VID VISKAÅN, hvars dalbotten somligstades vidgar sig, gifvande rum åt en gård eller flera. Här i Viskadalen är det naturvänt, synnerligast sommartid. Dalgången grönskar och blommor kring stugor med rostfärgade väggar och kviithvita knutar. Här och där sväller ån ut till en sjöhåla, rund och blank som ett silfvermynt. På ömse sidor om vattendraget löpa skogklädda åsar i buktande linjer. Åt Norrgårdshället, där i öfre Viskadalen, är det landligare och fordomlikare än längre neråt, hvarest storindustrien blomstrar, som det heter.

Gammalfolk hade spått snö till jul, och spådomen slog in i år. Efter Lucia sågs ej bar fläck på marken. Om Thomasmässe åkte bönderna på släddon till Borås. Julaf-ton ingick vindstilla och frostkall.

Norrgårdsbonden, Bengt Mattsson, ryggrak och rörlig som en tjugufemåring trots sina sextio år, fyllda midsommarveckan, satt på pinnsoffan vid sidofönstret och tittade ut. Från trappan utstrålade smala, hårdtrampade, smutsiga stigar. En ledde till ladugården, en till källaren, en till brunnen o. s. v. Det såg ut som om en jättefågel bredt sina klor öfver den snöiga gårdsplanen. Hinsidan Viskans svarta strömfåra låg Södergården, grannstället. Det var endast några stenkast mellan gårdarna. Men skulle man gå från den ena till den andra fram och åter sög det dryga timman, ty bron, som ledde öfver ån, låg en duklig vägsräcka därifrån. Där af kom, att Norr- och Södergårdsborna icke dagligen gästade hvarandra. God vänskap var rådande mellan båda grannfolken. Lite släktskap kunde ock spåras, om man såg tillbaka långt i tiden. Den hade uppstått genom gifte för omkring hundra år sedan, som en släktsägen förmälde. En gång för länge, länge sedan hade de båda dåvarande Norr- och Södergårdsbönderna snickrat ihop en eka med lika stor äganderätt uti. Men den härigenom uppblomstrande trafiken mellan gårdarna åstadkom ett nedgående af den åldriga grannsamjan. Farkosten fick förfalla och samfärdseln till vattens öfvergafs. — Aflägsnare belägna gårdar skymtade suddigt i det hvita land-

skapet. I norr var himmelen gråsvart, i söder blå- och rödfleckig, som drifven koppar.

Bengt Mattsson kände ej riktigt igen sig själf denna julaf-ton. Öfver hans bröst låg en tyngd, som kväljde. Det gick så åt hel-sike nu. Det var ingen julaf-ton. Ändå puttade sofvelfyllda grytor öfver den rödheta järnspisen i köket. Ändå hade han redan en gång torrlagt botnen på brännvinsflaskan med årtalet 1823 på ena sidan. Den flaskan hade far och farfar druckit tröst ur i bekymrens tid. Tvi — nu gjorde spritblandningen ej större verkan än brunnsvatten. — Men nu var något på färde i Norrgården, något som dess forna ägare aldrig bevittnat, fast mycket hade där hänt under den långa tidrymd släkten haft den i sina händer. — Norrgården gömmer historier, af hvilka en hel roman kan göras, blott någon, som kan sätta ihop bra, kommer dit. — Att en Norrgårdspojke gift sig med en tjänstflicka, det hade hänt — och äfven lyckats väl. Att en Norrgårdstös ställt sig illa med en drängslok, hade också hänt, utan stor skada för gården, fast det generade släkten en smula. Men nu —

Fram på förvintern hade äldste pojken, som närmade sig trettioåret, sagt så här:

— Om vi inte skulle göra i ordning kam-maren ändå. Snygga upp den till jul kan-hända. Kan väl icke kosta så mycket pen-gar och arbete heller.

Därvid hade Bengt Mattsson förnummit en skälfnig i sitt gamla bröst, om det nu var af fröjd eller smärta. Men han visste hvad klockan var slagen. Hans tid som hus-bonde i Norrgården var ute, trots han ännu i kroppskrafter var sonen jämlik och i för-stånd stod honom före. Dock ville han ej stå sitt eget barn i vägen.

I bondgårdar tillämpas ofta och sedan ur-minnes tid en oskrifven lag, nämligen den, att förstfödde sonen, om honom lyster, äger rätt öfvertaga hemmanet efter föräldrarna. Oftast får han på mycket förmånliga villkor emottaga stället. De gamla sätta sig på undantag, som det kallas. — Detta som en parentes.

Därefter hade Bengt Mattsson sagt, skämtsamt häntydande på Södergården, där trenne giflasåriga döttrar funnos:

— Pojke, om du går öfver ån och hämtar vatten så — lycka till!

— Ne-nej, ingen af Södergårdstösorna.

Den gamle hade räknat upp hvarenda gård i socknen, hvarest döttrar och hemgift var att hoppas på.

— Ne-nej, inte hon och inte hon — inte hon heller.

Till sist hade den förstfödde med darrande näfve placerat ett fotografi under faderns ögon. Icke hade gubben förr skådat originalet till bilden på pappbiten — en ung, grann kvinna — men var skarpsynt nog till att upptäcka, det hon ej stammade af bondeklass. Och det var nog, mer än nog.

— Gud nåde, pojke! Hvem är hon?

— En tös från sta'n.

Nu blef ett sådant väsen i Norrgården, att där ej varit maken på många herrans år. Hårdt sattes mot hårdt af far och son. Båda voro af fjärved och kunde flamma och spraka. Slutligen hotade den unge med att resa till Amerika. Då gaf åldringen efter. Det var ändå hans förstfödde, i hvars händer han måste se gården, för att i frid kunna dö.

Nu var kammaren iordningställd. Friarkammaren kallades detta lilla krypin, beläget på loftet. Benämningen hade uppkommit genom, att, då fästfolk funnos i Norrgården, dessa visades ditin, hvarest de ostörda kunde vänslas och uppgöra framtidsplaner. Nu hade friarkammaren stått halfförfallen, halfföregäten i trettio år — alltsedan Bengt Mattsson var friare. Men hvad den kammaren gömde minnen. Där hade suttit stora, kraftiga kvinnfolk med krösmosröda kinder och bröst, stinna som fjäderdynor — värda pengar — från socknen allihop. Gud allena visste hurudan hon var, som om några timmar skulle sitta i friarkammaren.

— En slinka, som icke ägde mer än en grann kropp och granna kläder, om de äro betalda, ja. Ska bli roligt se, hur snäfkjolsfröknen gör kullerbyttor öfver de höga trösklarna i Norrgården. Ska bli roligt höra, hur hon skriker mamma, om en ko bligar på henne. Allt gammalt hederligt bondskt förlöjligar hon. Gården kommer i vanrykte. Att den onde så fått makt med pojken. Men dom där idéerna har han sugit till sig ur folkskil-

lingsböckerna. — Så där tumlade tankarna fram i Norrgårdsbondens hufvud. — Efter denna dag ska ett djupare och bredare svalg än Viskaån isärskilja Norrgården och Sörgården. Och... men hvad var det? En pinglas klang genomböljade tystnaden. Nu skulle det ske, som aldrig tillföre skett i Norrgården. Och Bengt Mattsson gick till stordörren för att hälsa sin blifvande sonhustru välkommen.

Det var en högväxt, finlemmad kvinna, som slank in i Norrgården. Klädd fint men rätt och släff. Och det strömmade ljus och värme från henne. Hon skulle gästa Norrgården första helgen öfver, sedan återvända till Borås, där hon stod i affär.

— Så'n rar gammal gård! — Den unga kvinnan slog förtjust ihop händerna.

Menade lösen det hon sade, var det ej illa.

— Och kakelugnen — jaha — men det hade allt varit skönare med en stor öppen spis.

På kornet taget. Bengt Mattssons egen åsikt. Men hustrun och barnen hade velat ha kakelugn. Han rättade sig efter deras vilja för husfridens skull.

— En fiol, ser jag. — Hon fick ner det gamla instrumentet från väggen, lade hufvudet i lyssnande ställning, strök öfver strängarna, gjorde en ful grimas. — Utsch!

— Dom donen ha inte varit i bruk på många herrans år. Barnen tycka mer om dragspelet, fast det gör icke jag, upplyste den gamle.

— Kasta dragspelet på elden och tag fiolen, den duger. Hon skrufvade på den några gånger, lät så stråken dansa på strängarna — fram brusade en gammal bondpolska.

— Åh fasan — så'n lösunge! Förstår bättre än bondbarnen själfva, att uppskatta det gamla rejäla, som hör ihop med en bondgård. Funnes bara hemgift så... Här i södra Västergötland, knallarnas gamla bygd, har folkets anlag för penningvinst starkt utvecklats.

Det artades till en glad jul i Norrgården, när grenljusen tändes, och det sista af dagen låg som ett blekrödt band vid södra horisonten.

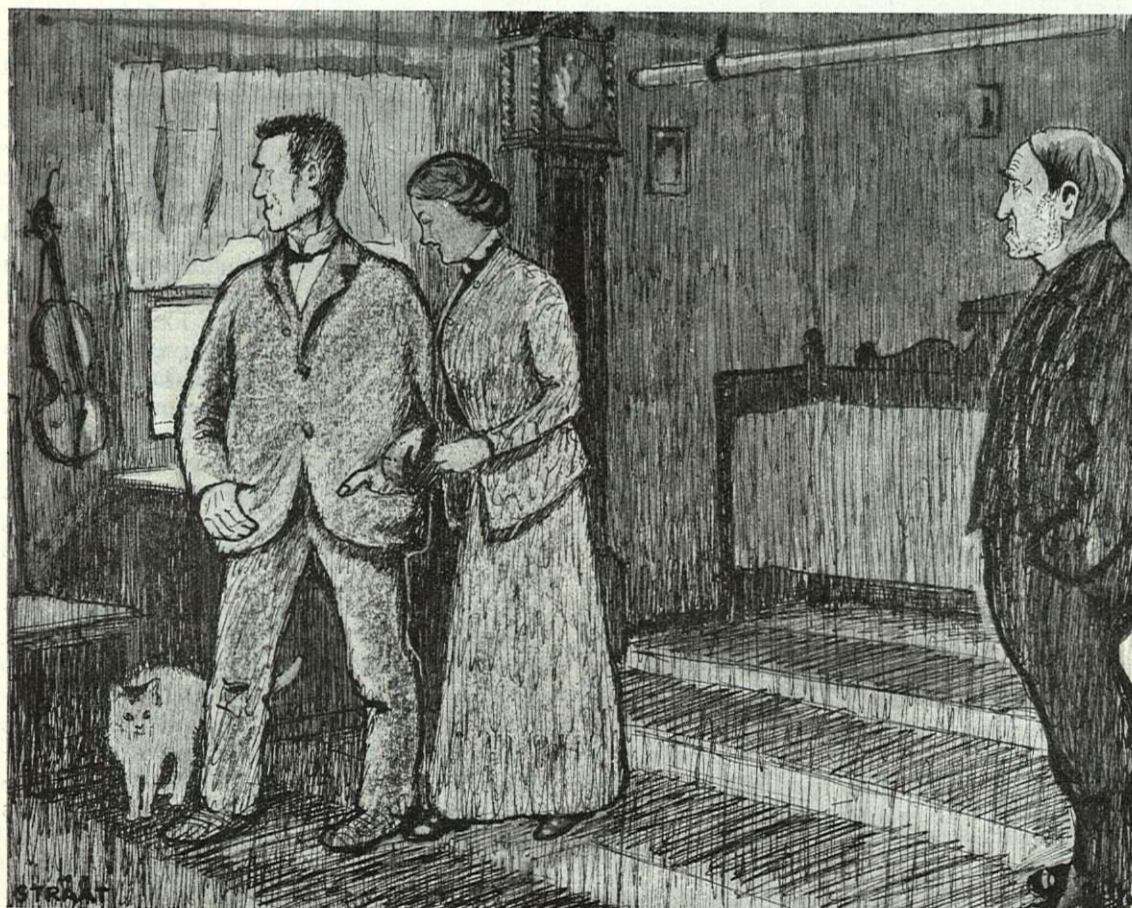
(Illustrator: Hj. Strååt.)

DEN TIDEN BORJADE JULEN redan tidigt i december, ty efter den förste i månaden begynte den ene efter den andre tropa af från lärdomsstaden, och de glesnade resterna af de gamla lagen kände därför behofvet af närmare sammanlutning allt starkare. Studierna voro definitivt suspenderade, ty "terminen ansågs skämd" och helgen inträdd. Och medan man sålunda utan skytten af samvetsbänkligheter fortsatte det anliciperade julfirandet kväll efter kväll, skred månaden framåt, tills slutligen både i Gästis' och Gillets allt tommare kaféer den traditionella krog-julgranen ryckte in och förkunnade att nu stod uppbrottet omedelbart för dörren. Med det absolutaste minimum till reskassa, men med många glada timmar i minnet skildes så de sista kvarvarande och drogo hvar och en till sitt.

Men det året blef ingen egentlig skilsmässa, ty vi voro inbjudna att fira julen tillsammans på en gammal gård i Östergötland — Olle, filosofen, med Schopenhauer som sin stora specialitet, Helge, som sysslade med katolska tidens träskulptur i Sverige, och undertecknad, som använde de lediga timmarne på de romanska litteraturena. "Kom ned till mig på Ekö," hade baronen skrivit — "bygdens tärnor församlas här på gårdarna rundt omkring, min vinkällare anses icke som den sämsta, och mitt bibliotek innehåller ju ett och annat för herrar bokmalar. Gör en gubbe, som nästan blott har sina minnen kvar, den glädjen." Och med tanke på allt detta hade vi med tacksamhet accepterat.

Vi befunno oss alltså på själfva julaffonen på den lilla smalspåriga järnväg, som ångade bort öfver Vikbolandsslätten. Fastän det var vid tretiden på dagen började det redan skymma och i den blåhvita snödagern skymlade stugorna, där redan ljusen sakta tändes. Snön låg hvit och oskärad öfver de vida slätterna, som blott afbrötos här och hvar af en skogsdunge, en bergknalle eller någon enstaka gård. Tåget saktade i uppforsbackarne, pustade hårdt af ansträngningen och höll stilla då och då vid nä-

"Så'n rar gammal gård!"

gon ensam och öfvergifven station i snön. Jag hade redan förut, såsom varande den ende, som kände värden, ansett mig skyldig att lämna några upplysningar om honom och förhållandena, som väntade oss.

— Han är en smula konstig, gubben, hade jag sagt — har suttit och ufnat till i ensamheten och i brist på annan sysselsättning har han börjat kasta sig på en sorts teosofi. Han har uppenbarelsen, förstår ni, och tror sig med bestämdhet stå i förbindelse med andar. Han lär, enligt egen utsago, med säkerhet höra och se dem på sitt kära Ekö. Men gubben är annars älskvärd och gemyllig, och skulle hans andar grassera för svårliga, finnes ju alltid en hans systerdotter, som jag visserligen icke själf har sett, men ständigt hört beskrivas såsom mycket täckelig.

— Ja, sade Olle, andeuppenbarelsen äro ej så ovanliga, särskildt vid litet äldre år, men få se om icke det goda julölet drifver dem på flykten. Annars få vi väl, med hjälp af den moderna filosofien, skjuta en bresch i deras dimmiga föckenskar.

Helge sade ingenting. I hans lättfröda själ hade upplysningen om en systerdotters förefintlighet väckt en mängd idéassociationer och han invaggade sig redan i angenäma drömmar om ett litet erotiskt äfventyr.

Nu saktade tåget, gaf en gäll signal och stannade. Vi voro framme. En beljänt tog hand om bagaget och vi stufvade in oss i racken, som väntade. Öfver de blåhvita slätterna och de frusna små sjöarna lyste vinterstjärnorna. Endast bjällerklängen skar genom den helgtysta stillheten. Det tog lång tid innan vi sågo de upplysta fönsterraderna på Ekö och körde fram till trappan. Öfver porten aftecknade sig i rödt fält en hvit häger, stående på sitt ena ben.

Det blef en angenäm julvistelse med utfärder till grannarne och återvisiter på Ekö. Baronerna var älskvärd och förekommande och vi hade nöjet genast från första stunden konstatera ett ögonblickligt samförstånd mellan Helge och systerdottern. De voro ofta samtidigt försvunna och det blef Olle och jag, som mest fingo nöjet konversera baronen.

Han hade genast invigt oss i sina teorier om andarnes vistande på Ekö: hur många nätter hade han ej hört knackningar i väggen, eller steg i korridoren, på tid då bevisligen alla sofvo, hört lådor dragas ut och skjutas igen, skåp öppnas etc., och både be-

tjännten och gamla Maria hade vid olika tillfällen sett en gammal hvitskaggig och kutryggig man hasta upp för trappan till öfversta våningen. Det må ni förklara huru som helst, sade han, men säkert är det i alla fall.

Nu var förhållandet det att baronens sofrum låg närmast uppgången till vindsvåningen. Midt emot i korridoren logerade Olle och jag och i rummet bredvid vårt bodde Helge. Systerdottern trodde vi oss veta hålla till på vinden och tjänarne på nedre botten.

Men andra natten vaknade jag plötsligt af ett misstänkt buller. Trappan knarrade som under tyngden af steg och det hördes ljud som af hviskande röster.

Jag låg och lyssnade en stund och ljuden hördes fortfarande. Till sist väckte jag Olle.

darpå skulle vi ovillkorligen bryta upp. Jag hade föreslagit Olle att vi en sista gång skulle göra ett försök att upptäcka nattvandrandaren. Som trappan skrek och jämrade under tyngden, var det tydligen ganska materiella steg vi hört. De borde därför också kunna lämna spår efter sig. Vi hade därför, Olle och jag, ty Helge sågo vi icke så mycket till, han hade förresten icke hört någonting alls, sade han, beslutat på den vägen komma stegen på spåren. Vi länsade till den ändan biljardrummets kritförråd, som vi pulveriserade, och i god tid hade vi i tysthet kritat hela trappan och ett stycke af korridoren och vinden. Nu vore det väl tusan, om vi ej skulle få besked.

Det blef tidigt uppbrott den kvällen, ty afresan förestod. Jag blef sittande uppe en stund i vårt rum och tänkte med saknad på skilsmässan från Ekö. Därute stod vinternatten full af stjärnor. Bråvikens frusna vatten bredde sig hvitt och oändligt i månlyuset och längre bort lyfte sig Kolmårdens mäktiga bergskontur. Det var litet trist att lämna allt detta och i trista tankar gick jag till sängs.

Men knappt hade jag insomnat, förrän jag väcktes af de kända ljuden. Blixtsnabbt for jag upp och öppnade dörren. Jag hörde steg försvinna uppåt trappan och skygga och dämpade hviskningar. Genom fönstret flöt månen in och i ljuset såg jag tydligen märken af steg i kriten. De kommo från Helges rum och gingo upp för trappan. Jag följde. Däruppe förenade sig steg af mindre fötter med de större och försvunno åt biblioteket till. Då hade jag situationen klar. De lyck-

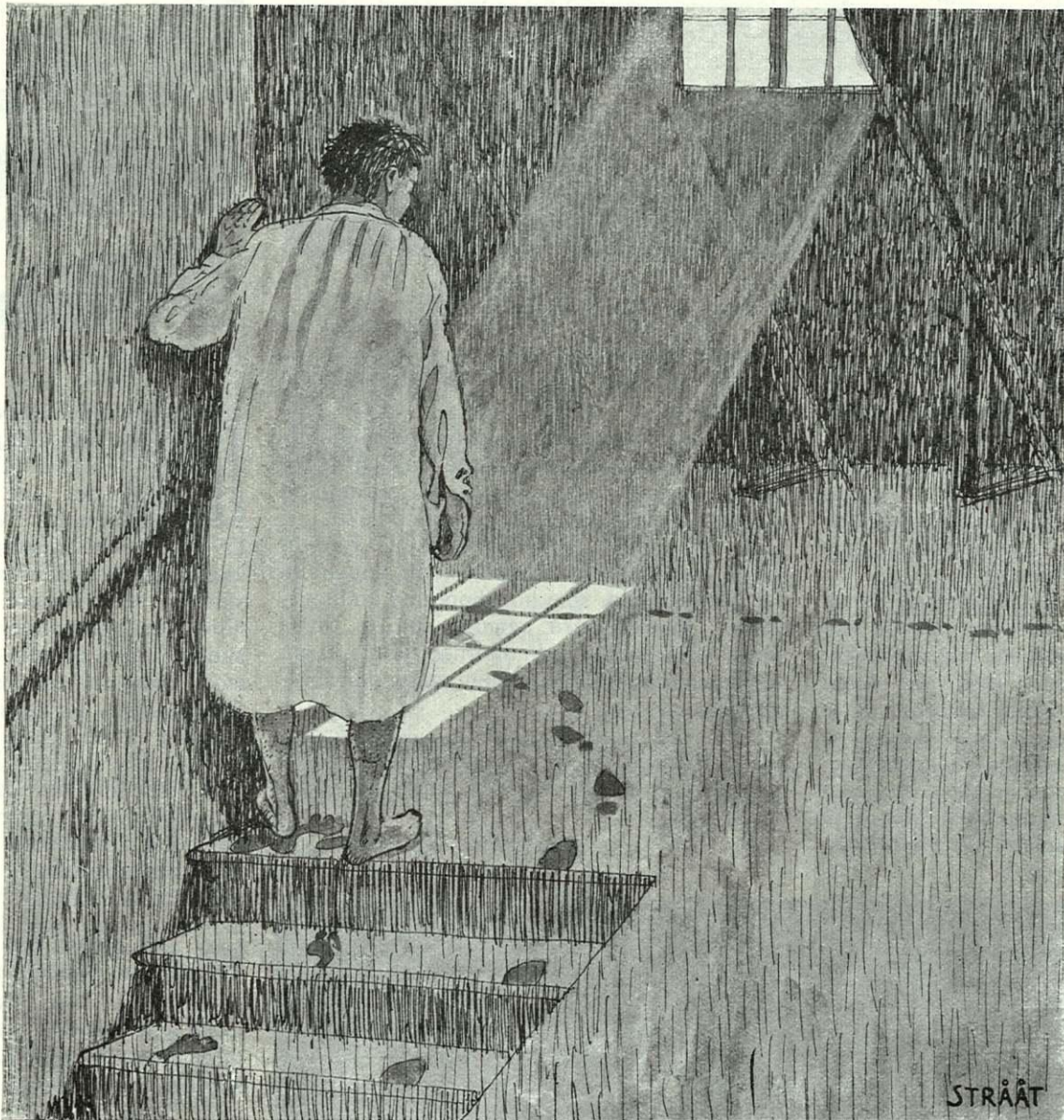
liga andarna på Ekö! Men på morgonen bekände Helge hela historien. Det var under tysta och ensamma nätter som deras lilla herrgårdssaga egentligen utvecklats sig.

Baronen blef visserligen inte fullt nöjd med den naturliga förklaringen, men han log ändå spjufveraktigt och godt åt det hela, fastän han ändock icke fullt uppgaf tron på den hvitskaggige.

Den här gången kanske det hade sina naturliga skäl, sade han, med raljeri i ögonen, men jag vet hvad jag vet i alla fall — och systerdottern och Helge logo brydda och med nedslagna ögon öfver sina gröftallrikar.

Så kördes släden fram och vi foro därifrån. D. v. s. Olle och jag — Helge stannade ännu en tid, allt för fången af andarnes makt på Ekö.

(Illustratör: Hj. Strååt.)

Genom fönstret flöt månen in och i ljuset såg jag tydligen märken af steg i kriten.

— Asch, sade han, det slutar väl snart, jag vill sofva.

Men jag smög mig upp, öppnade dörren och kom lagom för att se skymten af ett ben försvinna uppåt trappan. Promenaderna i trappan och de misstänkta ljuden hade verkligen upprepats hvarje natt och jag var nyfiken veta hvem som ideligen störde vår nattro. Men jämt hade jag kommit för seni — där var aldrig något att se.

Baronen triumferade. Hans teorier be-sannades. Äfven för de otrogna öron hördes ljuden. Och det led intet tvifvel att de härrörde från den hvitskaggige och kutryggige, som hade hörts och synt här i alla år — han var nästan lika gammal som stället och hörde till gården på samma sätt som vapnet öfver gårdsporten, den hvita hägern i rödt fält, hvilande på sitt ena ben.

Så kom den sista kvällen. Morgonen

UNDER DE LAGA TAKEN I DE små svenska herrgårdarna har det en gång funnits något af den japanska krigerekastens stränga och rena anda. Inte sällan stod den urgamla svenska nöden nära inpå knutarna, och höll folket herrarna för att något vara, så inte var det då för de blanka riksdalarnas skull Märkligt är det att läsa om, huru krångligt äfven de förnämli-gare godsägarna ständigt hade att hopbringa de kontanter, som kräfdes för en utrikes resa åt äldste sonen, där en sådan resa nu var tänkbar. Emellertid sträckte sig möjligheterna vanligen inte längre än att utbilda sönerna till krigsbefäl. Några skolor funnos ej för dylikt, utan kunskapen fortplantades muntligen från far till son — alldeles som Eddasångerna ett årtusende förut — samt var fullkomligt individuell. Då de gamla, illa farna och värkbrutna efter fälttågen i främmande stater ändtligen åter sultu på sina ärfda ställen, var det de gångna farorna och fejderna, som de oftast drogo sig till minnes. Och de erfarenheter de därunder gjort sig till godo, delgäfvu de åt barnskaran, som växte upp omkring dem. Inte som man skulle hållit någon slags Kindergarten, utan med det striktaste allvar och med en fart, som om fienden redan i morgon dag stode för dörren, lärde man dem att rida och skjuta, att gräfva löpgrafvar och göra förhuggningar i skogen, omväxlande med att man med träflorefter undervisade dem uti den italienska fäktmetoden eller att kroka ut kulor ur sår.

Ty riket låg ju ständigt i krig, och det var de små herrgårdarnas sak att leverera befälet. Från de små herrgårdarna kommo de, både de små fänrikarna, hvilka stupade redan i första träffningen, liksom de andra, hvilka med hvarje batalj stego en grad, tills de slutligen blefvo de stora, historiska fältherrarna, hvilka ledde sina arméer till segrar både mot de kejsrliche och moskoviterna, därvid läggande nya erfarenheter till hvad de en gång inhämtat under den faderliga färlan.

Nu rekryteras arméns officerare efter andra metoder, de framställas mera en gros samt ur andra lager — och väl är kanske det. Men här och där hänga traditionerna och den

nedärfda samurai-andan uti ännu. Så att när Maximilian von Spangen, ende sonen bland sex systrar, blifvit vuxen, var det aldrig tal om annat, än att han, liksom fadern, skulle in vid husarerna.

En gång hade de i alla fall varit rika där på Täby, men det var fasligt länge sedan och lät mera som en saga, hvilken berättades framför brasan uppe i gula salongen. Dock, aldrig för främmande. Utan den gångna härligheten betraktades som en familjehemlighet, hvilken man förbehöll sig själf.

För resten hade friherrinnan ärfvt en viss fördom mot pengar, en fördom, som det emellertid inte hade sig så lätt att hålla vid lif, då Max' skolgång i staden kostade henne sina modiga hundra kronor i månaden. Dötrarna hade aldrig sändts till någon pension — huru skulle det varit möjligt med en sådan rad! Utan man hade lagt sig till med en torr och pepparögd fransk guvernant, hvilken läste med dem, tills hon inte hade några ytterligare kunskaper att afstå, hvarefter M:elle Teslu upphöjdes till sällskapsdam åt friherrinnan. Man kunde ju inte sätta människan på bar backe. Sonen förhjälpdes emellertid både genom gymnasium och Karlberg. Härunder hade nog ett och annat glidit bort ur bohaget på Täby. En snidad kista då, en pendyl i sköldpadd och brons, en vas i craquelé. Men så var han också framme vid målet och tjänade staten på det sätt, som af ålder varit gängse inom familjen.

Klokt folk hade rådt friherrinnan att göra ansökan om att få Täby såldt samt köpesumman förvandlad till penningfideikomiss, i hvilket fall inkomsterna borde stiga inte oväsentligt. Dock hade hon aldrig velat lyssna därtill. En född Brandling, hade hon inte alls någon respekt för pengar och depositionsbevis, utan hon trodde på jorden.

Emellertid visade det sig omöjligt för sonen att sköla Täby, ty mest hela året låg han ju i tjänstgöring med sin skvadron, hvadan landtbruket drefs af inspektör Mellbin, hvilkens hårdnackadt föråldrade metoder höllo afkastningen nere. — Förr i världen reglerade man sina utgifter på egen hand, och det gällde som oomtvistligt, att man kunde lägga af pengar genom att spara. Nu var man åter

ett rof för yttre, oberäkneliga omständigheter, hvilka tillskapades på de internationella marknaderna och börserna, och från hvilkas skenbart godtyckliga herravälde ingen apell gafs.

På sin tid hade gamle baron låtit utarbete och prydligt texta ättens stamtafla, som hängde på väggen i hans arbetsrum, hvilket efter hans död öfvergått till Max.

— Hvad tusan, min gosse, utbrast Tarras Ulff en gång, har du spikat upp Sydamerikas karta på väggen!

— Nåja, det ser verkligen inte olikt ut. Men titta närmare efter! Tarras fick på sig glasögonen och mönstrade det stora plakatet.

Stamträdets form företedde onekliga påtagliga likheter med Sydamerikas karta. Smalt upptill på stamfaderns och de första generationernas tid. Sedan bredande ut sig öfver väldiga vidder, i Lifland, Schlesien och Sverige. Så, efter ett par århundraden af kraftig utveckling, hastigt aftagande. Det betydde, att alla de där sidogrenarna redan vissnat och gått ut. Nu lefde endast Täbygrenen kvar. Endast Max och hans sex systrar höllo vakt därnere i strutens spets.

— Bevare mig väl, sade Tarras Ulff, läggande ihop sina glasögon, det ser ju alldeles ut som om du slagit dig ned i Eldslandet med de dina. Och vid middagen uppmanade Tarras modern, att sätta in hela sin myndighet på, att fideikommissarien finge draga till soligare breddgrader.

— Kusin har rätt, nickade friherrinnan. Vi måste allt lägga om vår geografi en smula.

Nu bar det så till, att man det året inbjudits att tillbringa julhelgen hos Stogs på Herråkra, med hvilka man naturligtvis räknade litet släkt. Hela länet var ju mer eller mindre befreundadt med hvarandra, alldeles som Europas suveräner.

Herråkra var inte längre någon stor gård. Stogs hade vetat att följa med sin tid, hade lastat af sig det tunga, vanskliga jordbruket, för att endast behålla några hundra tunnland omkring själfva hufvudbyggnaden.

Med mycken förnöjelse brukade kammarherre Stog citera en sats af Schopenhauer: "Tillfredsställelsen af hvarje begärelse är

som tiggarens allmosa; den mättar i dag, för att i morgon låta dig vakna lika hungrig. Resignationen däremot liknar det ärfda jordagodset; det fritager dig för alltid från alla bekymmer". — Den gode Frankfurterfilosofen måtte aldrig hafva haft plog i jord eller arrendatorer att väsnas med, då han kunde yttra sig så, kallgrinade han. — Med durkdrifven skicklighet hade Maguns Stog efter ägornas realiserande placerat det hufvudsakliga af sin stora förmögenhet i utländska värdepapper.

Han tillhörde denna lyckligtvis mycket fåtaliga klick af svenskfödda kosmopoliter, hvilka hålla sig färdiga att kasta loss och styra bort mot en lugnare strand, då det äntligen en gång blåser upp till den stora stormen. Intill dess residerade han på det magnifika Herråkra, hvarifrån han med kallt blod afskurit hela det egentliga jordbruket. På detta sätt hade han kommit ifrån allt trassel med folk och hvarje beroende af väderlek. Om man sedan härtill lägger en lätt liberal anstrykning, hvarigenom den frisinnade pressens stämna bands, för att ibland rent af höjas till lofprisande när han, vid lägliga tillfällen, skänkte en orgel till de frireligiösa eller en dansbana till ungsossarna — ja, då ligger väl kammarherre Stogs andliga valör i det allra närmaste klar. I senare gifvet fanns bara en dotter. Fröken Amelie var i ovanligt framträdande grad utrustad med släktens omfångrika, utstående öron. Men för resten var det en riktig grannlåtsflicka, lång och rak som en fura med ett friskt, rosigt ansikte, ett ljust klingande skratt, blå ögon med små lustiga blinkar uti.

Första säsongen hon dansat igenom, hade hon haft en massa anbud, men skrattat bort dem allihop. Likaså den andra och den tredje. Så blef det en smula tråkigt med all flirten, det sociala var på modet, och föreningarna mottogo henne med öppna armar. Hon var ju rik och satsade med varm hand i deras kassar. Inom kort blef hon sekreterare i A. B. C. D., suppleant i E. F. G. H., revisor i I. H. K. L. samt en af de verkligt ledande i M. N. O. P:s börsbasarer. Hvad hon på alla dessa poster uträttade, har man sig ej bekant, men helt visst var det till fromma för de företag hon sålunda uppmuntrade och stödde. —

Före afresan till Herråkra hade friherrinnan ett längre, förtroligt samtal med sin son, hvilken vördnadsfullt lyssnande till hennes ord försäkrade, att han nu som alltid skulle foga sig i moderns önsknigar.

Den stackars fattiga eldsländaren kände sig alldeles paff inför Amelie Stogs samtliga förträffligheter i olika riktningar. Med dy-

stra aningar motsåg han helgen, och hade han haft något att skänka bort, skulle han gärna gifvit det för att få utbyta den förnäma miljön på Herråkra mot en ogeneradt glad julafton med de hyggliga löjnantspojarna omkring mässens gran. Men det gick nu inte.

Emellertid blef det för ingen del ledsamt på Herråkra. Magnus Stog var en gammal munter cyniker, en högst tvärsäker konstbedömare samt fullkomligt varm i kläderna inom det västra Europas stora värld, ur hvilken han ägde ett otal historier, som gaf Max bränsle till middagsprat för en hel residensstadsvinter, och ändå inte så litet öfver att berättla för herrarna vid nachspielet.

Afven Amelie var söt och treflig. Och Max prisade sin lycka, att han, då han föregående vinter legat med brutet ben, dragit igenom Malla Montgomerys memoarer, så

Amelie Stog stod kapprak med armen stödd mot bordet.

att han bara inte behöfde tala flams eller trötta henne med sådana obetydligheter som distansridter, skarpskjutning och hästar. Såsom fallet med de flesta, hvilka litet läsa, hade han detta så grundligt i minnet, att Amelie fick den fullkomligt oriktiga uppfattningen, att han var litterärt intresserad, kanske också inte socialt omöjlig. Modern och systarna reste hem till nyåret, men Max skulle stanna kvar öfver trettondagen för att jaga.

Och så bar han då äntligen fram sitt ärende till Amelie. Hon hade ingenting alls emot Max; snarare tvärtom. Det hade legat där länge och groft. Men hon tyckte inte att det fanns någon egentlig anledning att ge med sig så där brådstörtadt. Hade inte den grånade ordföranden i R. S. T. U., hvilken allting visste, sagt henne, att karlarna alltid komma tillbaka. Följaktligen proponerade hon att de skulle blifva vänner.

— Det var inte det jag frågade om, upplyste Max.

— Nej, naturligtvis! — Men, ser du, ett

frieri är alltid en vanskligh sak. Det är egentligen början till evigheten. Vår tids kvinnor ha fått lära sig att tänka, och att tänka allvarligt på sådant. Att binda sig för lifvet är inte lätt gjort. — Jo, inte sant, instämde Max.

— Därför får du inte bli ledsen, ifall jag ber dig att slå dessa funderingar ur hägen. Det smärtar mig att jag —

— Nej, söta Amelie, du får inte ta det på det där sättet!

— Ack, Max, det är så snällt af dig att söka dölja det sår jag gifvit dig. Du måste också lofva mig, hon sökte och fann hans hand, måste också lofva mig, att —

— Kära barn, inte har du tillfogat mig något sår, inte. Det där vänskapsförslaget finner jag särdeles tillfalande, och jag prisar såsom alla andra ditt goda hufvud.

Amelie Stog öfverfor honom med en häpen blick. Men Max fortsatte, med betydligt mera fattning än förut.

— Vänner ska ju aldrig ha några hemligheter för hvarandra — eller hur?

— Det påstås ju så.

— Därför beder jag dig anse hvad jag föreslagit som ett förflugit ord. Då stannar ju ingen tagg kvar.

Amelie blef mörkröd.

— Nej, då stannar ingen tagg kvar.

— Du har ditt sociala arbete, fortsatte han, jag har mina stackars rekryter att träna — ett blygsamt göra, men jag kan ju inte annat. Tiden är så kort, Amelie, och vi gå hvar och en mot sitt värf. Det var ju så du ville det?

Amelie Stog stod kapprak, med armen stödd mot bordet. Långsamt, utan att se upp, böjde hon på hufvudet åt Max' sista ord — och log. Hon log

och gömde dem i sitt hjärta och glömde dem aldrig! — — —

Friherrinnan von Spangen blef mycket blek, då Max återvände hem till Herråkra och genast begaf sig till hennes rum. Så sade han allt.

— Men Max, då vet jag inte huru det skall bli med oss här på Täby. Nu kan endast ett underverk rädda oss från att gå från gården.

Men Max slog armen om moderns lif. Det glada glittret slocknade i hans blick och han sade långsamt:

— Om vi svenskar inte hoppas på underverk, mamma, hvad ha vi då att hoppas på! De behöfde inte vänta länge. Tjugonde dag Knut kom underverket, åkande med far och mor i släde från Herråkra, sedan Amelie först skriftligen förhört sig hos eldsländaren, om hon var välkommen.

Och nu ser den von Spangenska släkttaflan underligare ut än någonsin!

(Illustrator: Edvard Berggren.)

En Värmlandsfågen

af Selma Lagerlöf.

ALLTID, DA JAG SKALL FÖRSÖKA berätta om Värmland och de, som bo där, kommer jag att tänka på en gammal historia om en bondhustru, som gick ut i hägnarna en morgon för att mjölka sina kor. Men som hon inte fann korna på det vanliga stället, där de annars stodo och väntade på henne, måste hon gå långt inåt skogen för att söka efter dem, och därvid råkade hon vilse.

Bondhustrun hade varit i dåligt humör redan innan hon gick hemifrån, och det blef inte bättre, då hon inte fann korna. Medan hon trängde fram genom snår och moras för att söka efter dem, fänkte hon på att hon hade ett bra sträfsamt lif och aldrig skulle få det bättre. Hon tyckte nog bra om sin man, men hon kunde inte hjälpa, att hon såg, att han började bli gammal och sliten, han som hon. Och gården tyckte hon också om, förstås, för hon var barnfödd där, men inte kunde hon stänga till ögonen, så att hon inte såg, att stugorna voro låga och små och inte kunde nämnas på samma dag som de stora herrgårdshusen framme vid kyrkan. Och långt bort i skogen låg den, så att man råkade inte en människa utom gårdsfolket på hela veckan. Och hvad så tjänstefolket angick — —. Hon ville inte skylla dem för att vara otrogna, men lata och försumliga voro de, Gud nås så vissf.

Denna dag, då hon vaknade, hade hon sagt till mannen, att de borde sälja den här egendomen, som låg så långt bort i vildmarken, och köpa sig ett ställe längre neråt bygden, där det var lättare att få sin utkomst. Han hade på intet vis velat vara med om saken och detta var det, som hade gjort henne ledsen. För hon hade rätt, det hade hon. De små fjällkorna, som de måste nöja sig

med häruppe, gaf alldeles för lite mjölk. Och åkrarna var sura och frostlända, och skogen, där kreaturen skulle gå på bete hela sommaren, var rent oframkomlig, så stor och mörk, att hon aldrig gaf sig in i den utan att tänka på da'n, då hon skulle komma att gå vilse här.

Med detsamma såg hon upp, och nu blef det klart för henne, att just det, som hon hade varit rädd för se'n långt tillbaka i ungdomen, det hade nu inträffat. Medan hon gått där med sina sorgmodiga tankar till sällskap, hade hon rent glömt bort att ge akt på vägmärken och korsande småstigar, så att nu visste hon inte hvar hon var. Midt framför henne stod en stor gran, som hon tyckte, att hon kände igen, men den granen växte ju mycket längre inåt skogen. Så långt kunde hon inte ha hunnit vandra. Hon lyddes efter kobjällror och efter vallhorn, men hon hörde intet ljud annat än litet småfågelkvitter.

Hon satte sig ner på en sten och höll handen för ögonen, men det hjälpte henne inte det minsta. Hjärtat bultade och tankarna blef vilda af ängslan. Hon hade hört talas om sådana, som hade gått vilse just i den här skogen. De hade fått gå där i dagar och veckor. En af dem hade till och med inte kommit tillrätta annat än som död.

Bondhustrun hade inte ro att sitta stilla så länge, att hon blef lugn och klartänt igen, utan gaf sig snart åstad inåt skogen för att söka efter den rätta vägen. Hon fänkte inte mer på att finna sina kor. Nu gällde det bara för henne själf att leta sig tillbaka till gården.

När hon hade vandrat omkring både länge och väl och inte visste mer hvar hon fanns än ett nyfödt barn, så ljusnade det på en gång omkring henne. Skogen tog slut. Hon

kom ut på öppen mark och midt framför henne låg en stor, präktig bondgård.

Knappt hade hon fått syn på den, förrän hon tvärstannade och blef mer rädd än någonsin förut. För hon visste ju, att det inte fanns någon mer gård än hennes egen åt det här hållet. Det, som hon nu såg kunde ingenting annat vara än spegling och villa.

Detta här var värre än allt annat. Hon kunde ju förstå, att trollena hade förvändt synen på henne.

Hon försökte, att inte se åt trollgården eller hvad det nu var, men ögonen drogs ditåt, för hon hade aldrig sett ett ansenligare ställe. Byggnaderna var gammaldags, men de låg fasta och starka, och uhusen var så många, att de kunde ha räckt till för en hel by. Och ändå kunde hon knappast förstå hur de skulle rymma all skörden, som skulle föras in i dem denna sommar. Gräset var slaget och höhässja stod vid höhässja öfver hela vallen. Kornet stod ännu på skaff. Det vaggade sakta under så tunga ax, att hon inte kunde förstå, att det förmådde hålla sig upprätt.

"Det är ändå inte så olikt därhemma hos mig, det här stället," tänkte hon. "Det är bara tio gånger större och grannare. Ja, trollena behöfver inte fråga efter hvad de kostar på sig. Hela den här gården är bara byggd af granbarr. Om inte min syn vore förvänd, utan jag kunde bruka mina ögon rätt, så skulle det inte bli så mycket kvar af hela härligheten som en redig myrstack."

Hon såg folk gå och syssla mellan husen, men det var inte tanke på att hon tordes gå fram till dem och fråga efter väg. Nej, då hade hon blifvit bjuden att smaka trollenas mat och vin och sedan hade hon aldrig kommit ur deras våld.

Hon gick in i skogen tillbaka. Oppför berg släpade hon sig, och utför hällar åkte hon, och inte fann hon väg, inte kom hon till kolbotten eller fall eller timmerkörarkoja, som kunde ha varit henne till ledning. Hon gick som på botten af en stor, grön sjö, och hon tänkte, att här skulle hon få gå och gå, till dess att de gröna vågorna slog tillhoppa öfver henne och kväfde henne.

Men hur hon gick, så bar det sig inte bättre än att hon kom tillbaka till skogsbrynet på nytt, och där såg hon återigen densamma präktiga gården.

Den stod där med hvita gardiner för fönstren och ett par höga äppleträd vid ena gafveln. Rödmålad var den och så skinnande grann, att den lyste opp i grönskan som en lysmask i en vägkant en sommarnatt.

Hon var den så nära den här gången, att hon kunde se hur ordentligt allting var hållet. Redskap och karror stod i sina skjul. Halmstaccar och vedkaster var väl upplagda, dikena löpte snöräta genom åkern. Små fätbyggda och välfödda hästar, just sådana som hon tyckte om, gick i bet borta i en hage.

Ju längre hon betraktade det, ju mer kär blef hon i stället. "Ack, om den där gården vore min!" tänkte hon. "Hvad jag här skulle trivas. Jag ser allt, att den ligger ensamt, men det är bra vackert där till gengäld, med sjön framför den och berget bakom.

"Den där karlen, som nu går bort till hagen för att hämta hästarna," tänkte hon, "det är nog husbonden. Jag tror inte, att jag i hela mitt lif har råkat någon, som sett så ståtlig och kraftig ut."

Men allra mest betagen blef hon i en hop kreatur, som kom ut ur skogen och gick fram mot gården och stannade i den långa gatan utanför gårdsgrinden.

"Det är trollkor, det märks då tydligt," sa hon. "Långa kroppar och svällda juver och brandiga i färgen allesammans. En sådan ko skulle det vara en glädje att få mjölka, bara för att få veta hur mycket den kan ge."

Allt hon såg lockade och drog med en sådan makt, att hon måste skynda in i mörka skogen igen. För hade hon stått kvar längre, hade hon inte kunnat stå emot lusten att gå fram till trollgården och se på allt, som fanns där. Men gaf hon vika för detta, då visste hon, att hon aldrig skulle få komma tillbaka till kristet folk.

När hon gick in bland träden igen, så kunde hon inte låta bli att gråta öfver att hon var så förtrollad och förvillad, att hon inte kunde finna sig tillrätta i sin egen skog, där hon hade gått i så många år.

"Detta är straffet för att jag inte var nöjd med det hem jag hade," sa hon. "Det är för den skull, som trollena har fått makt med mig."

Hon grät, och hon gick. Allt hetare och yrare kände hon sig. Hon tyckte, att både träd och stenar gick i ringdans, där hon måste fram. Inte en gång solen stod rätt på himlen. Den höll sig inte i söder, som den skulle utan hade svängt öfver åt nordkanten. Alla små blommor, som annars doftade så ljufligt, sände ut liklukt. Tallrasten följde efter henne från träd till träd och gjorde narr af henne.

Hvad hon nu mest sträfvade efter, det var att inte mer komma i närheten af trollgården. Hon tänkte mer på att hålla sig ur vägen för den än att finna reda på sitt eget hem.

Men det gick, som hon visste, att det

Och därvid kunde hon inte undgå att se, att detta var hennes egna kor. Hon kände igen dem och kunde säga namnet på hvar-enda en af dem.

Men hur hängde detta ihop? Hur kunde hennes egna kor ligga i gatan till trollgården?

I detsamma öppnades förstuderörn och en liten flicka kom utspringande. Hon hade långt, ljus hår, en liten blårutig bomullskläning och bara fötter. Detta var hennes egen flicka, det såg hon. Hon kastade upp grinden, tog barnet i sina armar och tryckte det intill sig. "Du är ju min egen lilla jänta, du," sa hon. "Men hur kan du vara här?"

"Jag är väl där jag skall vara," sa barnet.

Bondhustrun stod där yr och förvillad och kunde ingenting förstå. Under tiden började flickan, som hon höll på armen, att släta hennes hår med handen. Därpå försökte hon dra opp hufvudduken, som var nersjunken i nacken. Hon tyckte väl modern inte såg så prydlig ut, som hon brukade. Men knuten lossnade, så att hon fick duken i handen.

"Vänta lifet," sa modern. "Vänd ut och in på duken innan du knyter den på mig igen."

Och tänk, att det medlet hjälpte mot förvirringen, som det hade gjort många gånger förr. Nu såg den stackars vilsegångna med ens hvar hon befann sig.

Hon stod på sin egen gård, på det stället, där hon var född och uppvuxen. Två gånger hade hon varit framme där, men synen hade varit förvänd på henne, så att hon hade inte kunnat känna igen sig.

Hon blef stående med barnet på armen och såg sig omkring. Tänk att den här gården var så vacker och ståtlig, när man såg den med främmande

ögon! Nu visste hon, att det fanns inte dens like i hela bygden. Och den hade hon velat lämna! Den hade hon varit trött vid!

Hon fick lof att gå bort till mannen och tala om alltsammans. Flickan släppte hon inte ifrån sig. Det var som hade hon fått åter både man och barn efter en lång skilsmässa.

"Det har då åtminstone inte varit någon elak trolldom, som du har varit ute för," sa mannen. "Och det vore säkert väl behöfligt för många fler än dig att få göra samma resa. Se ni förstär inte hvad ni har för ett hem. Ni får lof ut i världen och gå vilse många gånger, innan ni kan se det med sådana ögon, att ni begriper hvad det är värdt."

"Ja, det kan du nog ha rätt i," sa bondhustrun. "Och godt är det för dem, som inte har villats längre bort än att de kan hitta hem tillbaka."

(Illustrator: Edvard Berggren.)

Rätt som det var stod hon på nytt i skogsbrynet och såg ner på gården.

skulle gå. Hon kom tillbaka till den än en gång. Rätt som det var stod hon på nytt i skogsbrynet och såg ner på den. Det var sig likt där. Korna hade inte blivit insläppta, utan hade lagt sig i gatan. Husbonden hade spänt en häst för en kärre och börjat köra in hö.

Och samma lockelse kände hon som förut att gå fram och mjölka trollkorna och se hur allt var ordnad och ställt på en så präktig gård.

Hon kände, att hon inte kunde kämpa emot längre. Det var det farligaste hon kunde göra, men lusten blef henne för stark. Hon var i förtviflan öfver sin egen svaghet, men i alla fall gick hon fram till trollstället.

När hon kom uppför gatan, där de stora och mäktiga korna låg, så reste de sig och råmade vänligt mot henne. Hon stannade för att se på dem, och då kom bjällerkon och stack mulen in i handen på henne, som om hon skulle vara van att finna någon godbit just i den handen.

BÖSSAN

EN HISTORIA FRÅN ROSLAGEN AF ALBERT ENGSTRÖM.

KNIPORNA HA KOMMIT OCH genom marsnäffernas mörker ljuda deras darrande vinghvislingar som mystiska och eggande vårsignaler.

Redan vid midnatt börjar lifvet utanför lästränderna. Årslag ljuda, båtsilhuetter skymta, tobakspipor glimma här och där som mätta stjärnor. Vättar läggas ut, ekor dragas upp, skårar byggas af sten och enbuskar, och tystnad inträder först då man anar gryningen öfver kobbarna i öster. Sydosten drar kall genom hafsskogens mossiga tallkronor. Det suckar i den tunna blåisen inne i vikarne, när aningen af en dyning höjer och sänker den. Ett svagt skrik ljuder plötsligt uppe i luften. Det är den första morgonmåsen, som lyft från sitt skär och liksom halft i sömn gör en rond för att rekognoscera. Och osynlig, högt öfver våra hufvuden, drar den ena knipflocken efter den andra, medan himlen ljusnar och molnen öfver Åland börja glöda.

Då ekar det första skottet från Svartkobben och bryter det trolska i stämningen. Skyttarne huka sig bättre och spana mot öster.

Jag sitter i fårskinnkläder och höskor på Bromskärelets yttersta udde. När solskifvans röda kant rinner upp mellan Gräsöarne, märker jag att gubben Ålands-Petter sitter som ett stycke af berget i sin skäre några få båt-längder ifrån mig. Han är klädd i sin gamla blå sjöpäls och sin stickade ylletoppmössa. Plötsligt ser jag honom dyka ned långsamt och försiktigt bakom sitt stenskydd och samtidigt ser jag ett halft dussin knipor göra en sväng för att slå ned bland hans vättar. Ett rökmoln, ett skott, en multrande svordom, och kniporna lyfta för att försvinna öfver Fogdöns fräddoppar.

Från alla håll börja skott ljuda, ty det är mycket fågel i luften. Solen stiger och värmer, brisen är nästan ljum. måsarne skria. Ett band vårtidiga svanor drar förbi och deras rop är som orgeltoner.

Flore gånger måste jag ut med båten och hämta upp knipor. Men endast en gång ror Ålands-Petter ut i samma ärende. Han har skadskjutit en, som dyker och hinner undan ohjälpligt långt, innan han hunnit ladda sin långa bössa. Och medan han ordnar med kruhorn och hagelpung och stöter med laddstaken, komma flera fåglar som vilja fälla. Jag ser honom lägga in friskt snus,

spotia och stå i, under det då och då något som liknar en svordom lämnar hans tandlösa mun.

Ålands-Petter är åttiitvå år gammal och änklung sedan långa tider tillbaka. Han bor ensam i sin lilla grå fäderneärfda stuga, laggar själf sin strömming och kokar själf sitt kaffe. Det kan hända, att sonhustrun, Ålands-Petters-Matts-Marie, ser till honom någon gång, men hon är gammal och knarrig och och skulle helst önska att gubben lagade sig i väg till kyrkogården så snart som möjligt. Hennes man är inte stort bättre sinnad, ty om gubben ville dö, kunde de ju flytta in i hans stuga och hyra ut sin egen åt sommargäster. För det är sannerligen inte godt att leva i dessa tider, då allt blir dyrare och hafvet börjar bli utfiskadt. Visserligen kan det slå till med laxnoten på vårarne, när isen går, men strömmingen räcker nätt och jämnt till husbehof, och skall man få ål, måste man ha råd att bygga många ryssjor och dessutom äro säl och utter för svåra på bragderna. Lifvet är bara elände och släp. Det enda som ger något är sommargäster, för utom hyran blir det särskildt för vedhuggning och vattenbärning och posthämtning och budskickning. Och en och annan sup kan man bli bjuden på, om herrskapet är rejält för den delen.

Ålands-Petter och jag följas åt genom skogen efter knipskyttet. Hans son, som suttit i en skäre ett stycke längre bort än gubben och är på godt humör för att han fått några fåglar, ror hem båten, som de haft gemensamt på morgonen. Eljes brukar det vara gubbsstruttens sak att ro.

— Det gick dåligt med skyttet för Petter i dag, säger jag.

— Ja, då ä för märkvärdigt! För i världen dödade den här bössan hvilket lif som helst som en siktade på, för då ä en ormgadd inslagen i kolfven, men nu ä ho rent af förgjord.

— Hvad för slags hagel har Petter?

— Tolfvan förstas. D'ä de enda hagel som dödar. Både säl ä sjöfågel.

— Hör nu, Petter! Vill Petter ha en bakladdare af mig och ett par hundra patroner, så tror jag att det skall gå bättre med jakten.

— En bakladdare! Ja, men då går väl aldri an! Då dyra saker, då! Ä då har ja inte rå mä.

— Ja, men Petter får både bössa och patroner till skänks af mig.

— Te skänks? För ingenling? Ja, si dä kunde vara nånting. Ja, si mä bakladdare ä dä ingen konst ä skjuta, så dä kunne passa för mej, för si ja börjar skam te säjandes ä bli lite gammal. Ä för rexten sir dä ut som om ormgadden hade trillat ur kolfven på den här byssan, så ho ä välan utskjuten. Te skänks! Hm! Ja, en säjer välan tack då. En ä annan lake kan ja välan ge honom te skänks igän, när den tiden blir. Tack då!

Och Petters och mina skinnvantar möttes i en ordentlig kramning. Hvarpå vi knogade hem till mig och Petter fick utom en Huskvarnabössa och en mansbödda patroner en kaffekask, som jagade morgonkylan ur hans styfva leder.

Detta hände för många år sedan och jag hade då ännu icke lärt mig att man aldrig bör skänka en rospigg något. Ty afunden frodas i hafsbandet mycket yppigare än ini landet.

Gubben Ålands-Petters nya bössa var hela året samtalsämnet i byn. Han sköt och fick fågel "alldeles oförnuftigt", för att använda traktens idiom. Men orsaken härtill var helt naturligt den att jag försett honom med lämpliga hagel, under det att de andra skyttarne fortsatte med sina varghagel.

En vacker dag kom Ålands-Petters Matts stegande in på min gård. Han tycktes ha något på njurtalgen, ty han stod länge tyst, sedan han hälsat.

— Hör nu Engström, sade han. — Hva skulle dä egentligen tjäna te ä ge far min den där byssan?

— Jo, jag tyckte det var synd om gubben, som aldrig fick skjuta något.

— Ja, men Engström, nog hade dä passat bättre ä ge 'na åt en yngre kar.

— Det kan jag inte inse.

— Jo, gubben rakt skjuter ut fågeln här i skärgårn. Om vi andra får en eller två, så kommer han hem mä dussinett, ä dä kan väl aldrig va rättvist. Han saltar in ä han säljer ä går an. Näij, dä va redigt dumt af Engström ä ge gubben byssan. Jag ska ju ärfva 'na en gång förstas, men hvem vet, hur länge dä dröjer! Ä högfärdig har gubbsstrutten blifft, så han knappt exmerar sej te hälsa. Han går omkring ä sprätter som en tupp. Dä ä välan för han har färskt i gryta hvar dag — dä ä redigt otäckt ä si!

— Bjuder han inte på färskt ibland?

— Jo, nog har han slängt åt mej en ä annan fågel, när han inte orkar bära hem allt som han har skjutit — men Engström skulle aldrig ha gett gubben byssan — dä ä mitt ord.

— Men hvad skall jag göra? Jag kan väl inte ta tillbaks bössan?

— Nä dä kan han inte, förstås, men — men han kunde ge mej en mä.

— Nehej, Matts, men en sup kan Matts få!

Hvarpå Matts suckade djupt och sade tack.

*

Alands-Petter dog och hans son ärfdde bössan, men började förföljas af den mest infernaliska otur på skytte, så snart patronerna, som han ärft efter gubben, tagit slut.

En dag stod han åter på min gård och hade bössan med sig.

— Jag begriper rakt inte hva dä ä mä byssan, sade han. — Ja skjuter å skjuter å får inte ett lif.

— Hvad har Matts för hagel i patronerna?

— Tolfvan förstås!

— Låt mig se på bössan! Jaha, den är förgjord. Det var det jag trodde. Och vet Matts, hvem som har förgjort henne? Jo, det har Matts själf genom att vara afundsjuk på gubben far. Så där går det. Men säg mig en annan sak! Hvarför tar Matts tio öre mera af mig för strömmingen än af Xylografen Anderson och af sommargästerna?

— Det gör jag inte.

— Jo, det gör Matts. Men om Matts nu lofvar att inte försöka klå mig på pengar, skall jag göra bössan i ordning. Låna mig henne en minut, skall jag gå in och läsa öfver henne.

Jag fick bössan och gick in i tamburen.

Då jag kom ut igen, sade jag: — Om nu Matts är hygglig mot mig och alla andra och dessutom använder hälften så grofva hagel som förut, så blir bössan bra igen. Nu har jag läst öfver henne, så hon skall skjuta med bara fina hagel och nu är det den bästa

hela skärgården, utom fredagsmornar, förstås!

För då hjälper ingenting med det här slagets bössor.

Skall det vara en sup?

Matts sken upp, skrapade med fötterna, tog i hand, bockade och tackade.

Bössan är fortfarande skärgårdens bästa.

Så löst sitter civilisationen hos mig och alla andra rospiggare häruppe.

(Illustratör. Albert Engström.)

~ För Idun af Karl-Erik Forsslund. ~

AMLE GATTU-FAR I GÄRDE satt och kålade en träsked framför brasan i fäbstugan.

Den var i det närmaste färdig och lofvade att bli en prydlig och välgjord fingest. Bladet var tunnt, men starkt och lagom stort för att rymma en mun full välling. Skaftet var svängdt, så att det låg ypperligt mellan fingrarna, och rikt snidadt — ett genombrutet galler af små krökta bågar, fina men starka, och på sidorna hängde flera träkulor som små lås. Det var flinka och aktsamma fingrar, som kunnat skära ut allt detta i ett enda stycke.

Gattu-far lade sista handen vid sitt verk, såg på det och fann det ganska godt. Så makade han samman bränderna i brasspisen, kände efter att dörren var ordentligt stängd och såg ut genom fönstret med dess små blyinfallade rutor.

Det var sent på hösten, en snöstorm fräste därute i mörkret och svepte in stugan liksom i stora fladdrande gråa slöjor. Men desto mer fridfullt och hemvarmt var det härinne. Hela den gamla fasta inredningen var troget bibehållen: den stora hörnspisen, kärlyllan i ett annat hörn, förlåtsängen i det tredje med sina färgrika vepor till förhänge och läcke, väggbanken i det fjärde och i vinkeln framför den det tunga massiva furubordet. På kronstängerna under taket låg virke upp-lagdt för att torka, på väggen hängde ett gammalt bockhorn, och på spiskransen stod den runda kopparlyktan med sina många små hål i rika mönster.

Gattu-far trufdes här. Han stannade med fåren, när det andra fäbofolket for hem till Olsmässan. Och när fåren senare på hösten hämtades, stannade han för att tröska svedjerågen. Och när det var gjordt, stannade han ändå. Andra till dagen före julaf-ton kunde han dröja med hemfärden, öfver halfva året brukade han bo slick ensam häruppe på fäbovallen.

Han ville inte hem. Därnere var allt förändradt, och det hade skett nu på de sista åren. Och det var Daniel, hans egen son, som hade ändrat om allting. Gubben hade just ingenting sagt, men nog visste Daniel ändå, hvad han tänkte.

Han hade blifvit en riktig storpamp, pojken — gubben kallade honom i tankarna alltjämt pojken, fast han snart hade sina 50 år på nacken —. Han var kommunalordförande och landstingsman, och riksdagsman blef han väl också snart, om det gick som han ville och drömde. Han var både de fri-

sinnades och de frikyrkliges och nykterhets-folkets man, och det var ju godt och väl, tänkte Gattu-far, men det var väl inte heller något ondt i att ta sig ett glas till helgen. Men sånt fick inte mer förekomma i gården, sen Daniel hade tagit makten där.

Det var också mycket annat, som kommit bort. Parstugan själf hade han rivit, fast allt timret var färskt och felfritt, och byggt ett stort blåmåladt plankhus i stället med plåttak och grannlåtsveranda och väldiga gluggar till fönster. Där fanns inte en enda brasspis, bara kokspisar och kaminer. Morauret och det blomsterbemålade skåpet hade körts ut i boden och stodo där gömda och glömda bland en hop gammal rämmil. Det var som om man fått hat till allt gammalt, äfven om det annars var hållbart och brukligt och bra på alla sätt. Hyfvel-bänken och väfstolen stodo båda för det mesta stumma och sysslösa, men tidningar funnos i stället i långa banor, de lågo och skräpade öfverallt.

Gattu-far bar alltjämt troget sina hvita strumpor och kortbyxor af älgskinn och hela den gamla hemgjorda sockendräkten, hur skulle han kunna trifvas och känna sig klädd i någon annan. Men den hade Daniel förstås för längesen lagt af och skrudat sig i köpkläder i stället. Till helgdags och på möten och tillställningar gick han som en annan kolportör i svarta långkläder, han plögade till och med ha en svart ytterrock, hängande öfver armen midt i sommaren, och på vintern stoltserade han i herrskapspäls, som om inte den hvita färskinnspälsen skulle vara lika snygg och lika varm.

De gamla helgsederna voro också i det närmaste bortlagda. Det hade händt att de gått hemifrån själfva julaf-ton för att hålla logemöte, och att inte ett ljus brann i något af gårdens fönster julnatten. Och julof-ton firades inte med slädfärd till kyrkan med bloss och bjällerklang, utan som en vanlig gökotta med kaffe i en ordenslokal och med en hop tal, som Gattu-far förstod föga af, men som alla voro hvarandra lämligt lika.

Det var inte mycket att gå hem för. Det var knappt något riktigt hem längre. Man höll inte ihop, hade knappt något gemensamt. Daniel var mest borta i sina kommit-téer och styrelser. En jänna och en pojke hade ännu inte flugit ur boet, men de längtade bort och smögo sig ut hvar kväll och ledig stund. Och med skötseln af gård och jord var det si och så. Där började se förfallet och vanvårdadt ut lite hvarstans.

Kunde nästan vara lika bra att stanna i sin ensamhet uppe vid buan, tyckte Gattu-far. Här hade han det efter sitt eget sinne. Här var allt sig likt, som han mindes det från sin ungdom, det hade bara åldrats liksom han själf.

Buan och han, det var två gamla kamrater som hade mycket att språka om under långa skymmande höstkvällar. Buan, hon hade nästan blifvit honom som en gammal käresta, sedan Gattu-mor dog, och det var längesen nu.

Han gick där och pysslade som en gammal tomt. Han lagade och lappade, ställde i ordning redskap och don till nästa vår,

något nytt som skulle göras, och det var ju ingen brådska, hunne han bara hem till jul, så.

På det viset rann vecka efter vecka bort, omsider blef det dan för doppardan — om han eljes räknat rätt, det var inte så godt att hålla reda på dagarna däruppe i ensamheten — och nu skulle han väl ge sig af. Det var åtskilligt att ställa med, det vardt middag innan han fått brasan nerbrunnen och alla dörrar stängda och näfverkonten på ryggen. Men det var bara två mil ner till byn, till kvällen skulle han ju ändå hinna fram.

vackra — en mindre till julgran i stugan och två höga ungranar till julspiror vid grinden. Om de hade kommit ihåg att spara några hafrekärfvar — och om de hade gjort sig besvär med att stöpa talgljus i år.

Men mest tänkte han på sin gamla björkgattu — allén som gett gården och släkten namn. I flera släkiled hade den stått, en dubbel rad höga åldringar, liksom förfädernas andar — två och två, far och mor i led efter led. Den hade växt och blifvit allt längre, ty det hade blifvit häfd, att hvar ny husbonde skulle plantera ett nytt par björkar. Men Daniel hade inte satt några ännu, tvärt-

“Tyst”, sade han — “sil!”

lögga sin ved och kokte sin gröt. Sällan kom någon dit, ensam satt han hvar kväll och lekte med täljknifven i brasskenet, ensam vankade han i höstens sollysta gullskog och letade nya ämnen, eller gled omkring på sjön och lade ut och vittjade sina nät.

Ibland sköt han en ljäder eller orre, ibland tog han bockhornet med sig och stod på högsta klinten och blåste, så det sjöng öfver skogarna rundt omkring och ekade ur berg efter berg, som om de låge där och ropade och svarade hvarandra i soldagens stilla strålande klarhet.

Så kom snön, det började bli kallt i stugan, som egentligen bara var sommarbonad, och Gattu-far tänkte för hvar dag, att i morgon måste han väl pallra sig ner till bygden igen. Men det ville ej bli af, allfid var det

Han satte sig i gång och gick i djupa tankar stigen ner genom skogen. Den stigen kunde han gå med blundande ögon, den hade han vandrat upp och ner i åtti år nu snart.

Himlen var låg och tung, snön föll allt tätare och mörkret med den. Ett halfljust villsammt mörker, som liksom tycktes väfdt af alla dessa otaliga, ljudlöst dalande flingor.

Nog hade Gattu-far lunkat här i snöfall och mörker förr, i djupa funderingar också, och aldrig tagit ett steg från genaste vägen ändå. Men i kväll kom han på sned och visste ingenting därom förrän en god stund efteråt.

Han gick och undrade, hur de hade det därhemma. Om de hade brytt sig om att hugga några granar och att välja ut särskildt

om — han hade huggit flera af de största och äldsta jättarna. De skuggade för mycket på åkrarna, förebar han.

Detta hade gått Gattu-far djupt till sinnes. Han undrade nu om det alls fanns någon björkgattu kvar, och kände sig orolig och missmodig.

Han väcktes ur sina funderingar af en röst i närheten.

— Se på Gattu-far, hvart ska han styra kosan! sade någon, som tycktes sitta i en gran rätt öfver stigen. Röstens klang påminde om en orrlåt, och Gattu-far tyckte sig se en svart rund kropp uppe i kronan.

— Han kommer sent till julgröten i år, sade en annan stämman. Den ljud liksom ur ett snöjockt snår brevid stigen, och därinne

tyckte sig Gattu-far se ett par långa haröron bland kvistarna.

Han hann knappt länka, förrän en tredje röst hördes, nu mellan ett par stora snöhöjda block bakom honom. Och där lyste ett par grönaktiga ögon öfver något som liknade en räfnos.

— Han kommer kanske inte alls hem till gröten, sade räfven. Han länker visst lunka tillbaka till buan.

— Han trifs ju bäst där, vidtog någon på andra sidan stigen. En djup, men beslöjad stämma, det måste visst vara en tjäder — och där låg en stor mörk kropp i snön.

Gattu-far lyssnade häpen och vände sig hit och dit. Alljämt hördes nya röster ur buskarna och mörkret.

— Men ensam — kan han vilja vara ensam den långa mörka natten! undrade en stämma med klar, men mild flöjtton. Där sutto två domherrar bredvid hvarann i en björk.

En talgoxe satt och gungade sakta på en kvist nära under dem.

— Inte är han mindre ensam i Gattugården, sade talgoxen. Och inte är natten ljusare där. Och bara en enda fattig kärfve ha de satt upp, fast det är själva julafton.

Gattu-far gaf till ett rop, och i detsamma var allt tyst och alla skepnaderna försvunna.

Jaså, det var julafton. Han hade misräknat sig, och han måste ha vankat länge i mörkret och snön. Det var tydligen redan natt — den långa mörka natten, då djuren kunna tala.

Men hur hade han gått, och hvar hade han kommit? Han kände inte igen sig, och han hade snurrat rundt, när han hörde på alla rösterna, så att han inte visste, från hvilket håll han kommit. Inga spår syntes heller, dem hade snön redan fyllt och plånat ut.

Det öppnade sig och ljusnade något mellan träden åt tre håll, som om tre stigar möttes här, och en af dem bar en smula utför, den måste väl leda ner till bygden. Han följde den, pulsade i allt djupare snö, kom ner i en trång beckmörk däl och sträfvade uppför en brant igen.

Så bar det upp och ner gång på gång. Han blef alltmer vilsen, gick rundt och rundt, kom två gånger tillbaka till korsvägen och slog hvarje gång in på en ny af de tre stigarna, som han trodde, men kom ändå inte fram till något mål. Inte en glänta, inte ett ljus nära eller fjärran, bara skog och snö och mörker.

Hans gamla ben började tröttna. Han släpade sig upp på en höjd, där skogen stod glesare. Han såg under sig en vid dalgång, några enskilda ljus glimmade här och där på botnen och slutfningarna, och en väg tycktes slingra genom dungarna längst därnere. Men han kände ännu inte igen sig, det var som en främmande bygd. Han sjönk ihop i snön, och det kändes som om han sakta domnande sjönk djupt, djupt ner i den mörka främmande dalen mellan höjderna.

Det blef oro på Gattugården, när gammelfar inte kom hem från vallen dagen före julafton, och den växte, när julkvällen skymde, utan att han syntes till.

Kvällen gick som vanligt, luffisken och gröten var nästan det enda, som gaf en doft af jul och en fläkt af helg. Daniel skulle gå in till sig för att tänka öfver sitt tal vid ottan i samlingshuset. Då tog sonen Oskar mössa och rock för att gå ut och söka, och då måste Daniel för skams skull gå med.

De togo hvar sin väg, men båda upp till fäboden. De möttes där, funno den tom och slängd, sökte rundtomkring och vandrade vida vägar i natten.

De stötte på hvarann ibland, skildes på nytt och gingo åt olika håll. Det hade slutat snöa, och ändligen fann Oskar ett spår. Han ropade, och de följde spåret tillsammans. Det gick i stora krockar, öfver höjd efter höjd. Det var starka gamla fötter, som trampat alla dessa fjät i snön.

De blefvo så småningom alltmer oregelbundna, liksom raglande i sicksack, men det syntes att det bara var af trötthet. De förde rundtom en vid dalgång och högt upp på andra sidan. Det var i nedra ändan af den dalen som byn och Gattugården låg. Och där högst på en glesbevuxen klint varsnades en mörk massa orörligt hopsjunkna i snön.

De sträfvade uppför branten, båda flåsande och uttröttade. Daniel tog tag i gubbens arm — då lyfte han hufvudet, såg sig inte om, stirrade ut öfver dalen och höjde handen pekande.

— Tyst, sade han — sil!

Och de sågo — snömolnen hade nu skingrats, det var stjärnklart och ljust —. På vägen, som slingrade genom dungarna nere i dalbottnen, drog ett långt tåg, släde efter släde, i tung och långsam takt. Den första släden hade en ovanlig form och drogs af en kolsvart häst.

— Det är Mört-Lars' Svarten, sade Gattu-far med underlig aflägsen röst. Det är Mört-Lars själf, som åker efter honom.

Tåget drog vägen fram, och de två sista slädarna drogs af hvita hästar.

Vägen låg åter tom, men om några ögonblick skymfades där en ny rad af mörka fläckar. Första släden hade samma form som nyss, men drogs nu af en grå häst. De två hvita voro med längre bort i processionen.

— Jones Anders' Grälle, mumlade Gattu-far. Och gammelmor hos Jones Anders åker efter honom.

Tåget drog förbi, vägen låg hvit. Daniel höll alljämt gubben i armen, både han och sonen stodo i andlös spänning. De sågo allt lika klart som Gattu-far själf. De sågo alla det kommande årets begrafningståg från bygden redan nu under julfattens skrida vägen fram.

Den ena raden af slädar följde den andra. De ansträngde sig särskildt att känna igen den häst, som drog liksläden. De två hvita hästarna, Gattugårdens egna Blacken och Blanka, voro oftast med i raden. Men då kom ett tåg, där första släden drogs af två hvita hästar.

Gattu-far reste sig. Daniel stödde honom, alla tre stodo stumma och orörliga.

Men allteftersom låget sakta skred fram genom dalen, ljusnade det i luften. Stjärnorna bleknade och glesnade, svärmarna af de små strökos bort och försvunno, de få stora lindrade allmer ensamma och allt svagare. En rodnad steg bakom en ås i öster och spred sig allt högre, och träden liksom stego upp ur skogsmörkret, fram i ljuset. Och dagningen gled ner öfver sluttningarna, som om ett läcke dragits undan från dalen.

Det långa låget hade hunnit genom halfva dalgången, då skred det fram ur skuggan och in i ljusningen, och i samma ögonblick var det borta, liksom upplöst och fördunstadt, och vägen låg åter hvit och tom.

Gubben hade hela tiden följt låget med ögon, som blefvo allt större och klarare. De två yngre tyckte, att han växte, där han stod, högre och lugn, och de kände något nytt inom sig, något stort och högtidligt, som band dem samman alla tre. Tre länkar i samma kedja, som inte skulle få falla sönder, om också länk efter länk måste grävas ner i jorden i sinom tid.

Gattu-far hade endast en gång vändt sig om och sakta nickat emot dem, och de hade båda lika tysta böjt sina hufvuden till svar.

*

Först fram på julfattens voro de tre hemma vid gården igen efter en mödosam vandring.

— En riktig jul först — en riktig jul först — som förr! var det enda Gattu-far sade på hela vägen.

Han var halft förfrusen, men efter några veckor var han åter på benen, och det var alljämt samma starka och sega gamla skogsströfvarben.

Han berättade så småningom allt hvad han sett och hört sista julfattens. Han förtalde på sitt eget sätt, kort och enkelt som om det händt många gånger och händt andra än honom själf. Och många andra gamla historier döko upp i hans minne och kommo med på köpet, helst kring brasan i fäbostugan om kvällarna, där Oskar för det mesta var hos honom och där själfva Daniel någon gång kunde hälsa på, det hade inte inträffat på årtal förut.

Och allid stodo historierna i något samband med Gattugården och med de gamla, som där lefvat och dött, antingen de så voro människor eller bohag eller andra varelser.

Han hittade den hösten hem ett par gånger, och när han sista gången vände åter till buan, nickade han och hade ett ljust skimmer i ögonen. Det var julstök i Gattugården, och när han kom ner på allvar dagen före julafton, stodo två höga smäckra julspiror vid grinden, halmkärvar sutto öfverallt i björkkronorna, och den dubbla raden af gamla träd hade ökats med ett nytt ungt par.

Inne i stugan stod ett gammalt Moraur och tickade i ett hörn, och en stor brasa gnolade i en öppen hörnspis. Talgljus sprakade på julbordet, där alla voro samlade i en stor ring, ljus brunno i alla fönster hela natten, och man for till ottan efter Blacken och Blanka med bloss och bjällerklang under en gnistrande stjärnhimmel. —

En vecka senare skred ett långt tåg ut från Gattugården, en rad slädar, af hvilka den första hade en särskild form och drogs af två hvita hästar.

Gamle Gattu-far åkte efter dem. Han låg där med ett ljust skimmer i ögonen. Han hade fått en riktig jul först, som förr.

(Illustrator: Gunnar Widholm.)

ISTORFOLK!

SÄGEN · OCH · HISTORIA · FRÅN · GAMMAL · MEDELPADS · BYGD ·
AF · MARIA · RIECK · MÜLLER ·

DÄR DEN PARLESKIMRANDE Stöde-sjön — denna Medelpads fagreste vattenspegel — med sin af stormästarehand skulpterade ram af mäktigt sligande berg-åsar och leende dalgångar nu återger bilden af hvitmenadt gudshus med torn och spira, af storbygdsgårdar och — längs strandbuktningen — ångande järnvägståg, där sågs i fordomtima på samma plats den speisgaflade spegelbilden af en liten gråstenskyrka med stapel, utan något större antal af människoboningar i närmaste grannskapet.

I de dagarna — tiden efter digerdödens förgörelseverk i Nordlandet — voro gårdarna i ett flertal byar här hvarken många eller folkrika. Och när det förmärktes lif och rörelse efter färdevägar och stigar, var det i högsommartid, då ångarnas gräs bärgats, och pilgrimsskarorna styrde kosan upp genom ådalen för att ginaste vägen hinna fram till S:t Olofsmässan i Nidaros.

Advent närmade sig sitt slut och Thomasmässan var öfver med sin för många så bäfvansfulla natt, då andevärldens goda och onda väsen kringväfva de sofvande människobarnen, fyllande deras drömmar med syner och varsel. När de ej rent af väcka dem i vetlös skräck med sina konst- och påfund.

I Bratte Smeds gård, där den i fast timrad fyrkant låg på bergslutningen, väl ombonad af de nära famnshöga snödrifvorna, hade den stora fridstiden förlupit under de vanliga göromålen. Lugnt och vant hade det gått — slakt, slöpfung, brygd och bakning. Husfolket var gammalt i gården, och fastän matmodern sedan två solhvarf ingått i den eviga hvilan, gick allt sin gilla gång, och Bratte hade fördenskull ingen orsak till ofrefnad. Men, ehuru den myndigaste mannen inom flera socknar, med många ägodelar utom som inom gårds, var trefnaden dock en allt sällsyntare gäst hos honom under senaste året. Och nu sedan hans döda kvinna under Thomasnattens spöktimma stått vid hans säng, och — med det för kyrkan afsedda, nyss färdighamrade dörrsmidet i sin blåhvita hand — trugat och bedt honom att för sin själs frälsnings skull inte glömma det vid ottefärden — nu var han trots sin oräddhet både olustig till sinnes och mer ohägad än annars att

sianna inomhus. Han spände bältet kring bäfverskinnsnuden, drog topplufvan väl om öronen och gick så ut i smedjan för att sedan styra kosan till varggropen, där möjligen något lefvande kunde träffas på att döma af nattens alla ylande läten från det hållet.

Men inne i smedjan blef han stående framför den öppna fönstergluggen — sedan han först förvissat sig om, att ingen ofärd skett de många konstfulla smiden, som färdiga och påbörjade förvarades här. — Och med den åsyn han härifrån hade af gården på bergslutningen tvärs öfver sjön — enda granngården, väl hållen och stor som hans egen — glömde han både varggrop och fångslusten, och kom åter in på den länge omtragglade tankevägen.

Brattes uppsyn blef allt mörkare, ju längre han följde de i den frostliga luften stigande rökarna från stekarehus och stuga i Lucieböle. Och när han upptäckte, att där blifvit oppsatt en fågelkärve mer än han satt på sina tak, slog han händerna samman i vredesmod och mumlade: "vänta du, din birkarlskona — så få vi väl se, hvem som räcker längst!" — Men han kunde ej tvinga tankarna åt annat håll. Och så måste han åter i minnet genomgå de senare årens alla täflingsstrider med denna stormodiga Lucia, som tycktes äga lika stora kropps- och själskrafter som han själf och därtill ett kvinnofolks underfundighet.

Skulle han manne någonsin kunna förlåta och låta den skymfen vara ohämnad, som senast nu efter skördanden tillfogades honom från det hållet! Eller var det att skratta åt kanske, när bygdens bäst hållna man kom till gårds för att bjuda dottern fäsningsgåfva och matmorsplats i eget hus? Ung och fager, var hon, Görlin, och skulle ha godt af hägn och skydd hos så pröfvad och mogen man, som kunde bli henne både far och make. Och hur hade han inte gått här och glad sig åt, hur trefnaden och alla goda makter skulle med henne återkomma hit — för att nu inte tala om, hvilken makt och heder det skulle bli af de båda storgårdarna tillsammans! Hm, han hade kanske svårast att komma ifrån tanken på detta. Ty innerst i sinnet grodde dock ett starkt afundsbegär efter anseende och mer anseende. Och säga hvad man än vill om

att "doninnan" Lucia var änka efter en mäktig birkarl, hvars hädanfärd i en fjärran lappmark var förknippad med hemlighetsfulla händelser och trolldomsord, så var dock gården och kvinnan, som skötte den, värd att komma i frändskap med. Och Görlin — så finhyllt och rosigt att hålla i famn!... Att så få vända med det beskedet, att en utsökens, Wigummans Ingemar från Tuna — skulle föra henne hem i brudsäng nu efter jul, och att därtill lida det mångtydiga smilet och ögonglimten hos den sakens Lucia, det är dock mer än en man kan utstå...

Blek af förbittring slänger Bratte igen fönsterluckan och börjar arbeta på ett af sina smiden med en raslös ifver, som håller honom kvar ända till aftonvardstid.

På Lucieböle är det brädt. Och större föråd än vanligt ha tillredts, då gästning skall hållas med dotterns nya släkt. I den vägen hade Lucia och Wi — en nordlandskvinna, som ej stod henne långt efter — pröfvat åttåtskilligt med hvarann! Ej sämst, när de en gång för länge se'n, då färdevägen var svårkörd, gingo den fyra mil långa sträckan till hvarandra med föräring: Lucia bärande köttet af en älg, Wi med några stora laxar i förskörtet som gengäfva.

Och till denna julhelg hade man på Lucieböle riktigt velat visa, hvad huset kunde förmå. De väl fyllda skåpen och kistorna hade fömts på sina förråd af fäcken, bonader och dyrbara kärl, som borstade och blänkande blefvo till ögonfägnad på bänkar, sängar, bord och hyllor. Öfver storstugans gavvelbänk, där gästerna skulle sitta, hängdes de bästa bonaderna, och i ljushålkarna rundt de mörkrökta väggarna sattes nystöpta ljus och tjärvedsbloss. I hebbet var ej en plats, som ej upptogs af matvaror, och särskildt de stora julbrödhögarna för bygdens fattiga och figgare hade ansenligt omfång. — Wifolket kunde ha godt af att se, hur pass man förmådde ge i en sådan gård!

Dottern, Görlin, och Segrin — legopigan — som i dessa dagar mest varit i gång, voro också så ömma i fötterna, då julhalmen var utbredd öfver alla golf, att de knappast kunde stå. Men här var ej vant att länge känna efter slikt. Och när badstugan se'n var värmd och "doninnan" kallade husfolket till julkvällens badstu', var ingen så kvick i benen som de båda flickebarnen.

— Det måtte säkert vara en lyckosam helg som stundar — tänkte Lucia, där hon senare på aftonen — högre och pyntad i helgdagskläderna — stod ute på broastenen och lyssnade efter dräng-Abram, som hon skickat till finntorpet på andra sidan åsen med bröd, torrlax och en färbog. Natfus, Rättfinnen, som han också kallades, hade gjort henne stora tjänster med sitt rålfångeri, och hon ville löna honom väl.

Hon måtte le för sig själf vid minnet af, hur han, hvisslande med ljufvelig traslåt för inte länge se'n gick ned ifrån gården här till sjövakten med hela långa raden af möss efter sig, som blinda och utan sans sprungo i vattnet, se'n han först med ett vikt språng hoppat öfver. — Underligt med den slags makt! — tänkte hon. Och hennes mörka, men klara ögon fördjupades, under det de omedvetet dröjde vid granngården på åsen midt öfver sjön, där ett matt ljussken syntes från vindögon och loffgluggar.

I sitt sinne måtte hon dock innerst tänka stort om denne Bratte, som fått sådan makt här, att prästen aldrig höll tidegård, innan Bratte Smed var tillstädes, och klockaren inte vågade ringa samman, förrän man från stapeln såg hufvudet af Brattes körälg sticka opp vid Hammaren eller hörde döne af hans resetyg på Okne bro. Och när hon nu i den

sena julkvällen märkte, hur hon stod med blicken fäst på den lysta gården och mindes all deras hemliga fejd, så kom det med ens för hennes tanke, hur ensam han dock måtte vara, Bratte, sedan ej matmor fanns där — och inga barn heller. Han var likväl en stor-karl i färd och vandell!

Men när så Abram kom skidande in på gården, med hälsning och tack, fick "doninnan" annat att tänka på, som rörde förplägningen. Och när midnattstimmen var inne, hade husbondfolk och tjänstehjon njutit af den rikliga julmaten och den skummande brygden så tillräckligt, att de tryggt kunde börja rusta till ottefärd. Bara det nu inte vore så svårt att sluta opp med lekarna och upptågen! Och bara nu inte Anica-kopiga hade så många historier om trolltyg och gastar, sedan ljus och väggbloss brunnit ned, och röken ringlade sig under takbjälkarna i underligt spöklika former — för tung att hinna ut genom rökålet!

Men husmodern på Lucieböle var van att passa sin tid och van att bli åtlydd. Och när färdelimmarna var inne och Lucias röst ljöd: "Aska öfver glöden på härden, och rusta resedonen!" så stannade lekarna, pratet tystnade, och hvar och en gick till sin syssla.

I första åkdonet, förspändt med "doninnans" bästa körälg, skötte hon själf tömmen. Och det var en lust att se och höra, när hon nu skinnombonad, med grant utsirade seldon och klingande klockspel styrde vägen fram mot sockenkyrkan, följd af husfolket i tre åkor, af hvilka dock endast Gör-lins, som också hade älgdragare, kunde följa henne i samma fart.

Under tiden hade Bratte i den frosthvita julmorgonens stjärneljus haft att utstå den bitraste förargelse. Då han skulle pröfva om dräng-Pawel spännt det rikt beslagna remtyget säkert om hans körälg, fick han se att en af remmarna brustit. Och det var nu att byta om hela seldonet. Bratte såg i det-samma affärden från granngården och kände blodet stiga sig åt hufvudet. Men han tänkte också med lugnande själfmedvetenhet, att det i grunden betydde så litet, om de hade något försprång vid en färd som denna. Och sedan Pawel fått sin aga, och Bratte än en gång sett efter, att hans gåfva till kyrkan, det konstrikt hamrade dörrsmidet, låg väl omlindadt i åkdonet, lät han sin storhornade älg löpa för lös töm.

Men hvilka onda makter drefvo sitt spel denna julmorgon? Eller kunde han ej längre tro sina öron? Kommen på backen hitom Hammarn vid Okne-bron, hör han ju tydligt kyrkklockorna ringa... Ringa, utan att hans kördon kommit inom syn- och hörhåll! Han mindes knappt den tid, då slik skam händt honom. Hans älg flög fram som vinden öfver snön... Han skulle dock fram och se, hur det förhöll sig. Men kommen till stegporten, ser han att kyrkfolket redan gått in i gudshuset. Och utan betänkande styr han älgen i vredesmod ned på isen, öfver hvars milslånga snövidd han nu låter det gå i susande fart.

Bratte Smed var ej den, som lät sig behandlas som figgare eller finnskogsbo af klockare och präst... Och nu skulle han köra deras näsa förbi, rätt till Tuna kyrka. Och Tuna kyrka skulle han också begåfva med sitt vackra dörrsmide... Man skulle lära sig att Bratte ej var att leka med. När mässan var öfver och rökelsedunsterna förlunnats,

och ingen Bratte syntes till i det gudshus, där han plögade bedja och offra, begynte "doninnan" Lucia undra, hvad som blifvit af hennes granne. Något osedvanligt måtte ha händt, men hvad kunde hon ej leta ut, hur hon än med betänksamt hopknipna ögon synade korstolarnas sniderier och "hvalfvikornas" heliga bilder. Kunde väl Bratte för en gång ha färdt så mycket julöl, att han sofvit öfver ottefärden? Då vore han ej den karl hon trott...

Juldagen och annandagen följde med gästning på Lucieböle. Men när bud gick till Brattes med inbjudning att deltaga, gafs det beskedet, att husbonden blifvit sjuk efter sin kyrkfärd och nu var så illa därän, att man inte visste sig någon råd.

Han var också mycket svårt ansatt, den aldrig förr af någon sjukdom hemsökte Bratte. Om det nu var den starka sinnesrörelsen och ilfärden till utsocknens kyrka i bitande blåst, som så tagit honom? Eller det var straff för högmodet, och den egna kyrkans tuktan för dörrsmidet, som den gått miste om?... I feberysel såg Bratte åter den döda hustrun varnande hålla detta hans arbete framför honom. Och hon lade det som en tyngd på hans bröst, tills han inte längre orkade andas.

På tredje dagens förmiddag gick bud till prästen. Och när fader Johannes steg in till den sjuke, iklädd full skrud, som till högfärdad man — med nådemedlen och den heliga oljan burna af klockaren, var det som om Bratte för ett ögonblick kände någon lättnad.

Men sedan den heliga akten var öfver, och kyrkans tjänare åter dragit sina färde, satte svedan och plågorna åt honom med förnyad styrka, så att han med visshet trodde att hans sista stund var kommen. Och han tänkte med saknad på skogen, som susade bakom hans gård och på sommarens dofter i hage och äng, all hans jords friska doft och fägring...

Var det i den stunden eller senare, som dörren öppnades och någon kom in? —

Nytt bränsle hade lagts på härden slocknande glöd, och i eldskenet såg Bratte att hans stormodiga grannkvinna stod och värmede något i en skål öfver elden. Nu vände hon sig till honom, och seende honom lugnt och fast i ögonen, sade hon: "Nu vill jag se, om jag kan ta vid, där prästen slutade och ge dig en smörjelse till lifs... Säkert har du råkat ut för trollskott, när du i hettan åkte förbi kyrkan vår, och för det och för mer till har jag boten." — Så begynte hon läsa öfver det hon hade i skålen:

*Jungfru Maria gif ut
stötte sitt ben mot sten.
Inna gutin, uta stutin
bort med det som ondt är.*

— Och nu, Bratte — fortsatte hon — gäller det, att först ta det invändigt och sen utvändigt. Med ansträngning sväljde han en klunk af skålens innehåll. Men när han på Lucias uppmaning försökte maka sig ur sängen och till kistan, som hon ställt framför elden, förmådde han inte mer. Då kom hon till hjälp, tog honom med ett fast grepp kring lifvet och till hälften bar honom dit. Här smorde hon se'n helt in honom med resten af vätskan och vände honom rundt framför den flammade elden, allt under det hon basade honom med mjuka björkkvistar.

Aldrig hade Bratte Smed blifvit så handterad af någon människa. Och aldrig hade han tänkt, att han motståndslöst skulle foga sig i slikt, minst ifrån detta hållet. Men under det han med sammanbitna tänder led svedan af basningen och nesan att som en pojke ha låtit sig på detta sätt hjälpas af en kvinna, ja nästan bäras som ett barn, så erfor han en allt större lindring i de förra plågorna. Och han hade knappt kommit i säng igen, förrän han för första gången på dessa dygn somnade helt lugnt och drömfritt.

När Bratte vaknade, satt Gertru, gammelpigan, vid sängen och spann på sländan. Hvilken dag det var, och hvilken tid på dagen, hade han föga aning om. Men han kände sig förunderligt väl till kropp som själ, och hade inte en ovan styfhet i lederna och ny sömnlust påmint honom om det genomgångna, så hade han säkerligen trott sig ha varit utsatt för onda drömmar. När han så hörde af Gertru, att han sofvit nära två dygn och att "doninnan" Lucias smörjelse haft sådan verkan, att det onda i allt husfolkets åsyn kommit farande opp genom rökålet i skapnad af en tvåhöfdad varg med eldrumpa, och därifrån begaf sig i ett hvinande bort öfver bergåsen, då vände sig Bratte mot väggen och somnade på nytt.

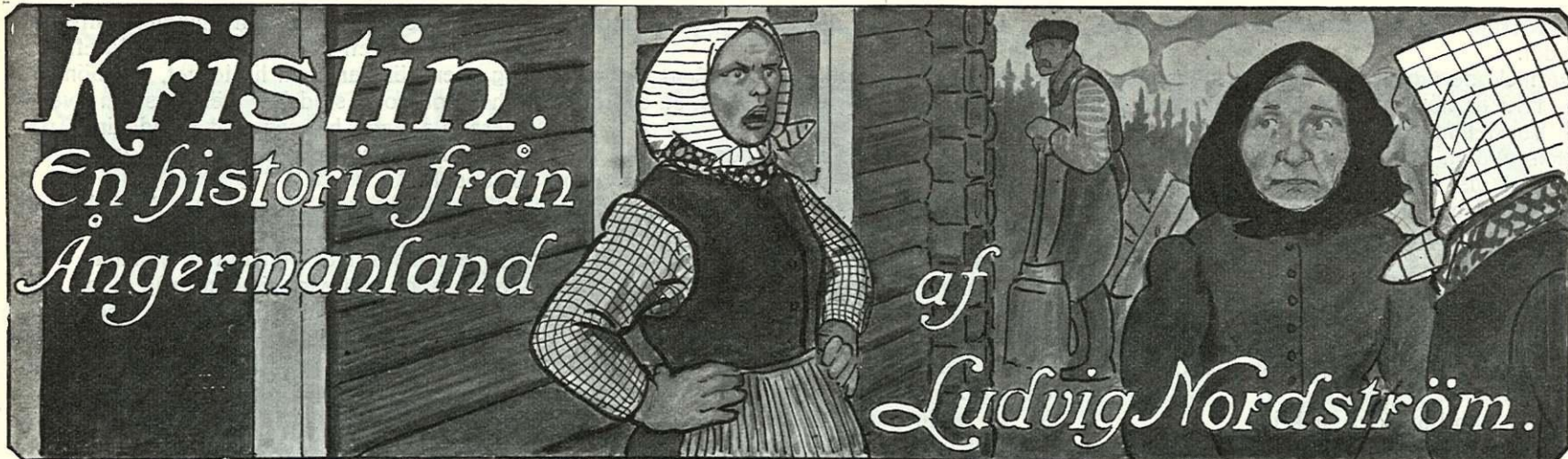
När han nu åter slog opp ögonen var Gertru borta. Men vid härden stod Lucia. Hon måtte nyss ha kommit, ty hon värmede händerna framför elden, och på hufvan och den halföppna ärmkåpan glittrade det af smält snö. Då hon fått värmen i sig och tog af kåpan, föll det Bratte i tankarna hvilken ståtlig kvinna denna Lucia ändock var. Valformad med runda och fasta lemmar och en ännu gnistrande eld i ögonens mörka grund. Visserligen var håret inte längre svart och blankt utan som inväfdt med silfvertråd. Men — och här gjorde Bratte en tvär tankevändning — han själf var visst också rätt grå. De måtte säkerligen vara vid samma ålder...

Nu vände sig Lucia mot sängen; och eldskenet kom hennes bröstspänne och skärpslag att glimma och gaf hennes ansikte en varm färgton, då hon i detsamma sporde: "hurledes har du det nu, Bratte? Behöfver kanske mera af julmaten nu efter slik ofärd?" — "Hm" — sade Bratte eftertänksamt — "behöfver mer än så efter den här dagen." — Och då nu Lucia närmade sig undrande — fortsatte han, i det han grep henne om armarna med smidesmannens kraftiga tag: — "Det kom just för mig att jag bäst behöfver dig här i gården, Lucia. Vi ska göra storverk vi två tillsammans — i stället för småkif på hvarvt vårt håll." — Men Lucia såg honom endast rätt i ögonen med en outgrundlig blick. Och sedan hon med kraft gjort sig fri hans hårda grepp, vände hon stillsamt mot dörren. Där vände hon sig om och svarade: "Ogärna sätter sig åter den fågel i bur, som en gång blifvit fri... Men jag vill dock tänka på hvad du sagt. Och vid nästa julottefärd skall du få besked." —

När dörren föll igen efter henne, satte sig Bratte upp. Han kände sig med ens fullt frisk och färdig igen och ville ut i smedjan och pröfva storsläggan. Och under det han nu började kläda sig, måtte han tänka på, att han aldrig vetat att "doninnan" Lucia haft så mild röst eller kunnat le så blidt som då hon nyss vände sig om i dörren.

(Illustratör:
Brita Ellström.)

KN ÄNGERMANLANDSK BONDE står aningen vid husknuten alldeles stilla och stirrar framför sig, eller ligger han i sängen och glori i taket, eller sitter han vid spisen och glori i elden. Hvad gör han? Han tänker. Hvad tänker han på? Ja, det är det, vi nu ska se.

Det var en sådan gammal hederlig ångermanländsk bonde engång, som hette Jonke Ulander. Han tillhörde den sorten, som saft och glodde in i elden. Hela långa vinteraftnarna kunde han sitta på detta sätt med armbågarna på knäna och hålla om en liten pipsnugga, som stack ut ur skägget, och så drog han ett bloss, ögonen bara stirrade och stirrade, och han tänkte och tänkte, en äkta son af detta vårt lands helt säkert tankfullaste landskap, där själva bergen länka ihop som leder i ett helt jättelikt tanke-system.

Och när han var lite öfver femtio år gammal, hände något, som han fick mycket att syssla med sedan. Jonke Ulander gick hela året lugnt och stilla fram på livvets väg, röjde sin jord, satte ryssjor i insjön, for in till stan och sålde, men var sällan i kyrka, ty det var så lång väg. En gång om året bröt han emellertid detta lugn, och det var i slutet af juli månad, då han fått in höskörden. Då plögade han hämta fram en flaska och slå några droppar i kaffekoppen, och sen hände det nog, att han gick ut på backen och i solnedgången ställde sig där. Gården låg som byns alla andra gårdar i en sluttning ner mot den blanka och med näckrosor rikligt försedda insjön. På andra sidan reste sig tvärbrant ett ufberg, som gick ner i vattnet och öfver vars svarta topp en eller ett par hökar plögade segla i vida ringar, och däruppe fanns den sällsynta huggormen. Där ljöt äfven ufven i mörka nätter.

Detta gamla ufberg var föremålet för Jonke Ulanders funderingar. Där han stod i julikvällen på sin gårdsbacke, hötte han med näfven åt granitgubben.

— Hör du, din armade djäkel, sa han, hva har du för mening med att stå där i sjön, hva?

Och så okvädade han Ufberget, allt hvad han förmådde men vänligt i alla fall, som om han i grund och botten bara ville kittla jätten under hakan lite och se, hvad han skulle ta sig till. Men Ufberget rörde inte en min, och det slutade med att Jonke Ulander gick in och satte sig vid spisen och mumlade:

— En får nog aldrig nån riktig reda i't ändå, tänk jag!

En sommar hade han som piga en dotter till skomakaren i närmsta by. Hon hette Kristin och var omkring trettio år gammal, tystlåten af sig, men ibland kommo orden

utan ordning och reda, och sen teg hon igen och var dessutom argstint.

Under slåttern hade hon nu tagit upp efter Jonke Ulander, och allt hade gått sin gilla gång veckan igenom, höet hade hässjats, torkat och körts in, och så kom kvällen, då Jonke hade sitt lilla mellanhafvande med Ufberget.

Samma kväll gick Kristin nedåt byn, hon var tillbaka med en brödkafle, som gumman Ulander måst låna för att deras gått sönder.

— Hur ha I fått med hö i år då? blef hon tillfrågad, och hon svarade alldeles uppåt väggarna, ljög och pratade som en besatt, för att anden var på henne just den kvällen. Och gubbarna funderade som vanligt, togo sig om hakan och sa:

— Jaha! Jaha! Du säge det! Jaha! Giss på, ja!

Till slut sa en, det var Erik Jons:

— Jonke då, han är väl nöjd...

— Han, sa hon storskrattande. Han stå midt i backen och skäm ut sig för Ufberget!

Och hon bredde på och beskref så vidunderliga saker, att alla gubbhänderna stannade som i dödsgreppet kring hakorna, och de vågade inte se på hvarann, ty de visste inte, om de skulle tro, att det var sant eller om hon ljög, och de undrade, om Jonke Ulander hade fått tokenskapen i sig, efter han stod oppljust och uppenbart på gårdsbacken och skämde ut sig för berget, eller om pigan var besatt.

— För hon är då få en skomakar och int få en bonde fallen! sade de inbördes. Och en kan aldrig veta, hvad som ur en skomakar komma kan!

Där fingo de nu att tänka på för några veckor.

Men när Kristin kom hem, var hon så argstint, att det bara sa sjas om henne.

— Hon för väl ha haft sitt löfe hon jussom du! sa moran i gården och menade därmed, att hon välan haft sitt ordinarie rapp, liksom Jonke Ulander haft sitt. Och när så småningom ord efter ord kröp upp från byn af hvad Kristin sagt därnere den kvällen, då begrep gumman och berättade för gubben, och han tog sig om hakan och tänkte men sa ingenting, fittade bara på pigan, som om hon förvandlats till ett annat ufberg och han måst säga äfven om detta:

— En får nog aldrig nån riktig reda i't ändå!

Men i byn såg man på Kristin och höll sig försiktig, då hon nalkades, ty det fann man då mot all ordning, att ett tjänstehjon talat på husbondefolket, det kunde aldrig förgätas om henne.

Kom så hösten, och hvarken Jonke Ulander eller hans gumma hade låtsat något om för pigan. De voro nästan mer, som om de burit aga för henne, och hon saft med sitt för sig, Gud vet, hvad hon tänkte på vid

bordet och i sängen. Men när man nu mot hösten hade storbyk nere vid bäcken, hände något, som gaf Jonke Ulander tillfälle att säga ett ord.

Flickan hade den vanan, att hon aldrig gick barfota, och man tog det som högfärd af henne. En dag under byken hände det emellertid, att hon, då hon var i färd med att klyfva ved, råkade få yxan i foten och skrek till.

— Ah, jämmaligen, stinta! skrek gumman Ulander. He å dig skon då!

Men Kristin ville inte. I detsamma kom Jonke Ulander ur skogen, och då han såg ställningen, tvang han henne att snöra af skon. Hon var alldeles blek, och med ens var hon arg som bara den.

— Ja, si nu! ropade hon. Si nu, som I vill, att jag ingen lillfå har på foten! Si som I vill, så kan I skämma ut mig i byn, som I vill!

Jonke Ulander såg lite på henne vid dessa ord och svarade till slut:

— Hva det komma an på skämma ut i gården, anbelangandes backen och berget och hvad som annars är, så int för du ska tala för mycket om det, tänk jag.

Jäntan upp som en eld, och det for ur mun på henne.

— I lög! skrek hon.

— Ljug jag? svarade Jonke Ulander.

— I lög! I lög! I lög! skrek hon, och därmed sprang hon sin väg. Då klädde sig Jonke Ulander i nacken och såg efter henne, sen klöf han upp veden åt gumman, och hon sa:

— Bra är det då i alla fall, att hon far å snart!

— Kan väl vara det! sa Jonke Ulander be-tänksamt.

Gumman bad honom inte glömma, att hon nämnt honom lögnare till allt annat och att hon måste be om ursäkt, om hon ville ha någon frid i lifvet mer.

— Är väl så, ja! sa Jonke Ulander tankfullt.

Men Kristin bad aldrig om ursäkt utan flyttade bara, när dagen kom. Man tappade henne dock inte alldeles ur sikte. Folk håller reda på hvarann på landet, och man hörde, att hon dragit sig uppåt socknarna och att hon alltjämt var lika tystlåten af sig; det sista man hörde var, att hon tjänat i Ulfvik, när hela byn brann ner en stilla juninatt. Sen försvann hon.

— Men aldrig får hon frid, kom detta ihåg, om hon inte ödmjukar sig! sa gumman.

II.

Det fanns en annan bonde i Ångermanland, som hette Anders Wallin. Han var ogift. En sommar hade han folk från stan boende i sin storstuga, och när han slog hö i juli, tog deras piga upp efter honom.

Medan han hvilade och hvässade lien, såg han på henne.

— Kristin, sa han, det rimmar nog på Wallin, det.

Då nickade pigan bara men sa ingenting.

— Hva är hon ifrån då? frågade han.

— Var det inte detsamma, det? svarade hon.

Men Wallin såg på henne sommaren ut. Han sa just ingenting, huggade bara på ett grässtrå. Hon sa ingenting, hon heller, stod bara på gårdsbacken och såg på ibland, då han arbetade.

— Det gå nog att arbeta här i byn med! sa han då.

— Se så ut, sa hon.

— För bå manfolk och kvinnfolk, tillade han.

Då teg hon bara och gick in.

Men om marknan i oktober inne i stan köpte han karamell åt henne, och när nästa vår gick med hvitsippor öfver bergen, blefvo de giffa.

Hon stod gärna för sig själf vid husknuten och lillade ut öfver fjärden. Satt också gärna vid elden, stirrade in i den och teg. Wallin såg på henne från sin plats vid bordet, där han satt med armbågarna mot skifvan.

— Du är då följ tankfull, sa han.

— Nog för det hända, svarade hon.

Det var vanligt i denna by som i alla andra att man lånade redskap från gård till gård, ena gången en plog, andra gången en gryta eller något annat.

Så hände det, att ett par gummor kommo en vårafton och bådo Kristin att få låna ett kar, som Wallin hade snickrat om vintern åt henne. Hon hade gått alldeles tyst i ett par veckors tid, men när gummorna framfört sin begäran, satte hon händerna i sidorna, såg på dem och började därefter skratta. Hon skrattade, som om hon velat skratta själen ur kroppen, slog sig sen på knäna, och med ens blefvo ögonen alldeles svarta i henne, kinderna foro in, och orden sprutade ut som en fors.

Gummorna blefvo bleka och undersamma, stodo handfallna på backen och voro som fastnitade med fötterna, så att de inte kunde röra sig ur fläcken, förrän sista ordet stänkt ut mun på henne. Då gingo de sin väg och höllo sig tätt bredvid hvarandra som till inbördes skydd.

— Hon är rakt svår i mun, sa den ena.

— Ja, inte ha en då hört maken här i byn, sa den andra.

Wallin hade stått på vedkassen och klufvit ved. När hustrun tog i, hade han stödt yxan mot kubben, lutat sig mot skaffet och lyssnat utan att röra sig, och när hon slutat och gått in, högg han fast yxan i kubben och gick in, han med. Inne stökade hon i spisen och sjöng. Hon vände sig mot dörren, då han steg inom den och såg på honom med lugna och klara ögon, hela ansiktet lyste, men hon sa ingenting. Han tog en skopa vatten och drack, strök långsamt af mun med ärmen och såg på henne. Hon sjöng vidare och stökade i spisen. Då gick han ut på vedkassen och började klyfva ved igen.

När han hållit på därmed en stund, kom hon också dit. — Du hugg bra, sa hon.

— Kunde nog vara sämre, svarade han.

— Men du hugg int tårna af en, ändå, sa hon och småskrattade.

Då stirrade han bara på henne och begrep inte, hvad hon menade. Hon såg fillbaka på honom, och så böjde hon sig ner, snörde upp kängan, drog af den och strumpan, så att foten blef bar. Det var första gången hon visat sin fot för honom. Hon hade gjort det villkoret före giftet, att hon aldrig skulle gå barfota, och om natten låg hon med strumporna på.

Nu sträckte hon fram den nakna foten utan ett ord. Wallin stödde sig mot yxan, böjde sig ner och lillade noga. Sen såg han upp.

— Det ska vara då, sa han, att lilltån är borta.

— Ska väl vara det! svarade hon, och när han sen frågade, hur det kom sig, så svarade hon:

— Få väl fråga Jonke Ulander i Krok.

— Int för han ha gjort det, sa Wallin och såg på henne.

— Int för det vara nån annan, te minstingen, svarade hon, och därefter gick hon åter in. En stund senare kom hon ut och då var hon barfota.

Hon gick neråt byn och Wallin såg efter henne. Han undrade, hvarl hon nu skulle gå, och han såg, att hon gick ner till bykstället, där de båda gummorna höllo till. Då blef han nöjd och fortsatte med vedklyfningen.

Men Kristin gick fram till gummorna, och när de sågo henne komma, reste de sig upp.

— I få ta karef, sa hon, och så pekade hon på lilltån samt förklarade för dem, att hon ibland hade så ondt där, att hon rakt inte visste till sig. Det var, sen hon tjänat hos Jonke Ulander i Krok, som i storsinne huggit af henne den.

Gummorna tackade och frågade ut henne om hur det gått till, hon berättade villigt, och sen berättade de i hela byn om lilltån, som Jonke Ulander huggit af henne, och hela byn fick mycket att tala om detta.

Från den dagen gick Kristin barfota som de öfriga kvinnorna i byn, och ingen skämde ut henne för hennes lyte, utan hon var lika god som alla andra, men det började visa sig, att hon var sjuklig, och ju sämre hon blef, desto tystare blef hon och desto häftigare kommo orden, då hon någon gång talade.

Så hände det en dag, att hon föll raklång just efter ett sådant utbrott, och sen blef hon sig aldrig lik, hon tunnade af, och till sist måste hon föras in till lasarettet i stan.

När hon legat där och det led mot jul, fick hon dödsdomen.

— Då vill jag tala med Jonke Ulander i Krok, sa hon.

Sen teg hon och var tyst, och ett bud blef afsändt till Krok.

III.

Jonke Ulander hade leff precis som han leff alla år, röjt sin jord, satt ryssjor i insjön, farit till stan och sålt och om sommaraffinarna okvädat Ufberget, och så småningom hade han på det sättet blifvit en grå och ordkarg bondgubbe.

Om somrarna hade han ett herrskap boende i storstugan, alldeles som Wallin haft i tiden, och åt detta herrskap högg han julgran hvarl år.

När budet kom ut till Krok, träffade det gubben, medan han just var i färd med att stöta ner granen i en snödrifva, sen han forslat fram den ur skogen, och när han tillfrågades, om han ville komma in till den sjuka på lasarettet, svarade han:

— Nog för jag väl kunna det, efter jag ska åt stan ändå.

Och han tyckte nog det var bra, att den gamla affären blef uppgjord på det här sättet, ty han begrep, att nu skulle han ändligen af Kristin få den ursäkt, han väntat på i så många år.

Han gaf sig alltså in till stan nästa dag, som var Tomas-mäss, men han gick inte direkt till Kristin utan tog sina stadsaffärer i tur och ordning. Först fraktade han julgranen till herrskapet och blef bjuden på kaffe där. Sen gick han till handelsboden, där det var fullt med Tomas-mässbönder, som trängdes och skreko om hvarandra. Men Jonke Ulander var gammal och säker, han synade långsamt och grundligt allt, hvad han skulle ha, räknade två gånger igenom växelpengarna,

som handelsbetjanten gaf honom, stufvade sen varorna i ett hörn och gaf sig därefter i väg, men när han kom till torget, där bönder och lappar och stadsbor trängdes om hvarandra, stannade han en god stund, ännu på ålderdomen intresserad af den larmande julhandeln.

Till sist kom han fram ändå och fördes till Kristin, där hon låg. Han kände igen henne, fast hon magrat af och blifvit gammal, och Wallin, som satt vid sängen, såg noga på honom, sen hälsade han. När den ceremonien var öfver, satte sig gubben och väntade, att Kristin skulle komma med ursäkten, men hon var så matt och sluf, att hon bara orkade fråga, om han ville ta henne i hand.

Då tänkte Jonke Ulander, det var bäst att hjälpa henne, så han svarade, att nog kunde han väl det, bara hon bad honom om ursäkt först.

Det hade hon tydligen inte beräknat, ty knappt hade gubben yttat sig, förrän hon flög upp i sängen, och det for som en eld ur henne, att den, som skulle be om ursäkt, det var inte hon utan han.

— För jag hade rätt! Jag hade rätt! Jag hade rätt! skrek hon.

Jonke Ulander tog detta hennes utbrott med fullkomligt lugn.

— Du är dig nog lik, sa han, och efter jag int för få igen det jag ha att fordra å dig, så far jag väl hem och få väl vara nöjd ändå.

Därmed gick gubben sin väg, följd af både Wallins och Kristins blickar. Men sen var hon tyst i flera dar, till dess hon med ens en dag började skratta högt. Då tog hon det löftet af Wallin, att han skulle bjuda Jonke Ulander på grafölet efter henne.

— Kan väl göra det då! sa Wallin fogligt.

— Så få alla i byn se, hur han se ut, som hugg tårna af folk! sa hon triumferande och blef så nöjd, att hon dog.

Wallin for hem och ordnade för begrafningen, sen åkte han kring och bjöd, och sist for han till Jonke Ulander i Krok.

Nu var han en hederlig karl, och därför sa han som saken var, att Kristin burit groll till sitt gamla husbondefolk i alla tider och hade bjudit bara för att chikanera dem inför byborna, som visste, att Ulander huggit lilltån af henne i storsinne. Så ville de hellre, kunde de ju stanna hemma.

Jonke Ulander hörde på Wallins ord utan att ändra en min, men sen tog han pipan ur mun, spottade i elden och sa:

— Det för nog gå så, att sanningen ska fram till sist ändå!

Och därefter berättade han helt lugnt allt, hvad som passerat, medan Kristin tjänat hos honom, och hvad lilltån angick, så var hon då anlingen född utan eller så hade hon huggit af den själf, då hon högg yxan i foten nere vid bäcken.

Sen blef det tyst. Till sist reste sig Wallin och räckte fram handen.

— Det är nog som I säg, Ulander, sa han, att sanningen ska fram till sist ändå. Men jag får då säga det, att aldrig ha jag begripit den människan, och än mindre begrip jag na nu.

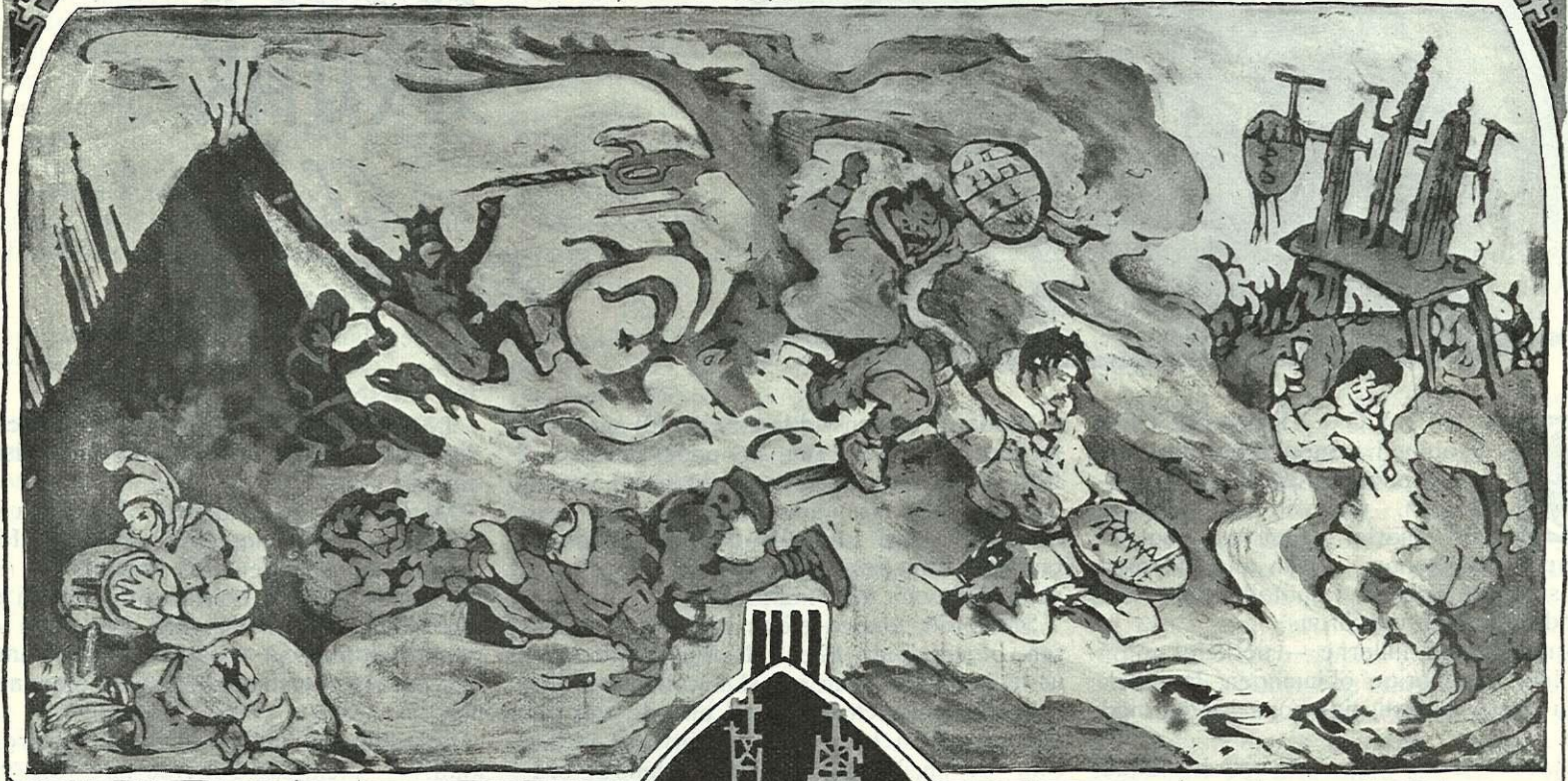
Därmed tog han farväl och for hem.

Jonke Ulander satte sig åter att stirra in i elden och tänkte; han tänkte på Kristin och hvad hon menat med alla sina filltag.

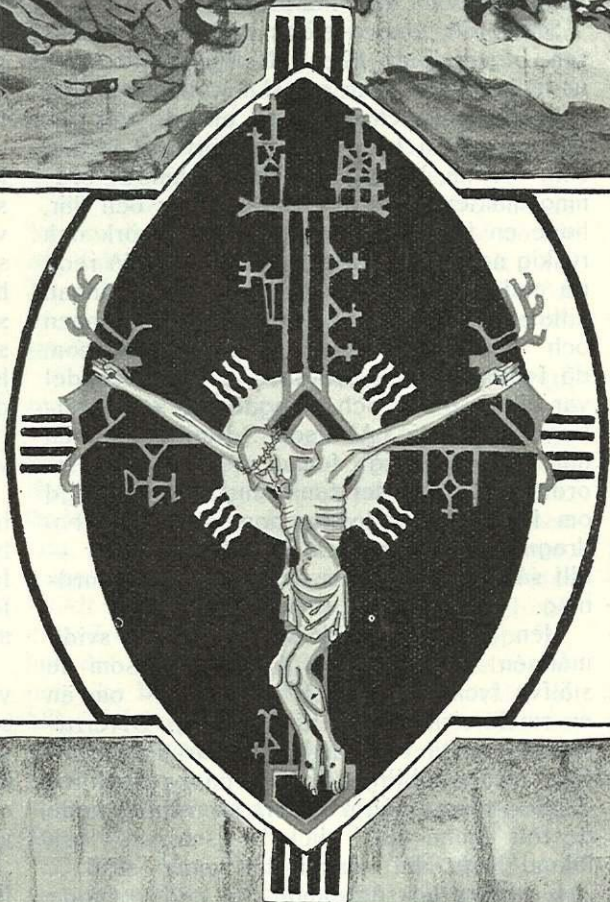
— Det för väl ska ha varit högfärden! sa han till sist, ty med den förklarar man i Angermanland allt, där är den större än i något annat landskap i Sverige, ja, kanske i hela världen, och på den och dess verkningar är det, som hvarje bonde tänker i hvarje socken, hvarje by och hvarje stuga.

(Illustratör: Brita Ellström.)

LAPPARNAS JUL FÖRR OCH NU

FÖR ETTHUNDRAFEMTIO ÅR sen eller ungefär så, rådde ännu hedendom i Lappland. Visserligen voro en del af lapparna till namnet kristna, men stora flertalet böjde ännu knä för "Storjunkaren", "Tjermes" och andra af Luftens och öfverhim-mens gudar, och; på höjderna stodo öfverallt flottiga seitar omgifna af greniga horn. Då som nu var julen årets förnämsta högtid och firades med stora offer till solen. Den blifvande nojden eller trollkarlen invigdes just julnatten i sitt ämbete, och öfverall dånade trummorna till månens pris. Luftens andar voro denna natt i liflig rörelse, och det farvades stora offer allt blidka dem, Och nu? Nu kalla klockorna, i stället för nojdernas trummor lapparna tillsammans till offer

och bön, från när och fjärran samlas lappar vid juletid till kyrkbyarna, och fast påsken, eller Maria-Peiva, nu anses nästan som årets största högtid, är ändå julen något som på intet vis kan försummas. Då viges, döpes och begravnes i stor utsträckning och den læstadianiska predikanten lockar lapparna allt under krumsprång och tjut genomlöpa ex-lasens lycka och ve. Den religiösa kulturen sitter dock ännu i denna dag skäligen löst, och "Liikotuxia" är intet annat än ett nutida utslag af de gamla nojdernas "love" eller extas Kristus korsfäst på gamla hedniska Peives-lecken är min symbol för "kristendomen i Lappland".

OSSIAN ELGSTRÖM.

OSSIAN ELGSTRÖM 1914

DÄR GRÄNSVAKTEN ~SPEJAR~

Av
Elf Norrbo.

DÅ NYBYGGAREN SEVEN Skoglund i snögloppet om natten flängde fram genom småskogen, på väg mot hemmet, satt hjärtat, som man säger, i halsgropen på honom. Han stirrade med runda, sökande ögon in i snöfallet, han lyddes med både mun och öron.

Hajarne, vet jag, tullarne — perkele!

Den lille, långhårige ölänningen, han fick umgälla det; piskan gick som drifven med maskin.

Ära vare yrvädret! Tätt och hvinande ilsket sopade det nästan omedelbart igen hvarje spår å den för öfrigt mycket dåligt tillkörda vägen. Och gifvetvis hade all sådan åklyx som bjällror och skakelklocka sorgfälligt aflägsnats. Man annonserar inte i onödan slika färder.

Emellertid, natten var bra — en riktigt äkta smuggelnatt af det gamla beprövade slaget. Men bara inte åtskilliga andra nu också hade korn på den saken —?

Han satt på hörnet bak på jämtskrindan, oron gnagde.

Piskan gick. Hästen gnodde.

Det skulle just vara fint, i fall han blef upphunnen och tvungen att lämna ifrån sig — ah! Tre dubbelankare god 96-procentig sprit!! Och stämning, förgelse, böter...

Det vill säga, inte för att han kom fattigvården till last i fall så illa skulle gå, inte — och inte för att han precis behöfde hålla på och jobba så här heller, besuttna karn som han var. Viss! Men — ja, det var bara det, att han inte kunde låta bli. Det satt honom i blodet, han var född med det, han som så många andra här i trakterna. Hvad ville han göra!

Och undan gick det, så det hvita hven om näsan.

Småningom aftog spänningen i intensitet; Seven närmade sig hemmet. Den långhårige, bevars så han fäktade i fimmelstängerna med de korta benen, han höll på att alldeles ge upp. Bollar af hvitt skumlödder föllo från bringan, sidorna fläktade häftigt in och ut. Värst var det med frustningarne, och inte kunde de döljas: slikt hördes ju lång väg! Antag att blåsten upphörde!

— Hellre mista lassen, än hästen, tänkte Skoglund och höll in sin flåsande trafvare och lät honom gå.

Det var hög tid. Snön låg redan mer än fotsdjup, och fast den, som nyfallen, var mycket lös, skulle hästen förr eller senare ovillkorligen ha stupat, så seg den än var, med den farten i det föret.

"...Poo ja... Sååå, lilla pojken... poo la, gossen" — smekte Seven, fast det hördes väl knappast fram till hästhufvudet — "ljuge minuter till så... poo la..."

Gladare i hågen vid tanken på ett snart och lyckligt slut på resan, hoppade Seven ned från sin obekväma plats på det hårda skrhörnet. Han stramade tömmarne, tills hästen gick riktigt sakta, ty det var fullkomligt omöjligt att eljes följa släden i lång vargskinnspås och hala näbbskor.

Snön föll, vinden sjöng klagovisor i snären, öfversnöade träd vid vägen döko fram ur hvit-mörkret som hemska trollgubbar.

Seven gick och tänkte på alla de mer och mindre mörka historier han hört om färder, som denna, historier, hvori den hatade ordningsmakten spelade en roll. Där och där, hade en tullare "blifvit borta" en mörk och ruskig natt, och aldrig lyckades man få reda på undanskaffarne, och där hade en annan hittats med klut hårdt åtstramad om munnen och bakbundna händer en söndagsmorgon, då folket gick till kyrkan o. s. v. Och det var alltid så rätt och befogadt det onda, tullarne fingo lida. Alla som Seven kände, och han med för öfrigt, funno sådant bara i sin ordning. Och det fanns historier i mängd om fiffiga knep, hvarigenom hajarne blifvit dragna vid näsan och förda på bakspår — allt sådant naturligtvis också bara i sin ordning.

Men också smugglarne hade fått svida mängen gång för sin handtering, som de själfva tyckte vara blott ett ärligt — om än en smula riskabelt — näringsfång. Öfverraskade i sista minuten, just som de varit i färd med att bärga in varorna i respektive depåer eller i något säkert gömställe, hade de fått lämna allt i slicket. Usch ja — och ibland hade det kommit till öppen strid... Han mindes också bakhåll och andra stygga saker.

Nej, inte tänka på sådant!

Men på Marjenka i stället! Ja ja, just på henne, det var något som lifvade upp, det!

Lustiga infall fruntimmer kunna få ibland! Det skulle vara orätt att smuggla — har man hört på maken! "Brott mot myndigheter och lag... dåligt och nedsättande" — hä hä! Bli klok på det den, som kan!

Sist de kommit ihop sig om den här saken, hade de skilts åt i full ovänskap. Hon hade hållit styft på sitt, och Seven hade skrattat ut henne. Med kinderna röda hade hon då sagt: Hvem som helst, bara inte en, som har lagbryteri till yrke — och gått ifrån honom.

Seven hoppades dock att det skulle bli godt och väl igen dem emellan som förut. Ja, han både hoppades och önskade det. Han riktigt tränade till nästa likutoksa framme i X-rengi, då de skulle få träffas och talas vid. Och kunde det då rakt inte bli för bättre så — ja, i Jumalas stora, högtprisade namn, då fick han väl upphöra med handverket, hur påkostande det än kändes.

Ty Marjenka, henne kunde han inte undvara, det fick gå hur det ville med åtskilligt annat.

Marjenka — hur var det? Folket sa ju, att hon var af förnämare härkomst! Farföräldrarne hennes hade visst tvungits att lämna sitt gamla Finland och bosätta sig på svenska sidan. Det hade varit fråga om Amerika först, men så voro bägge för gamla — och barnen för unga —, och så stannade de här.

Anledningen till att de måste öfverge sitt land!? — Ack, den behöfde inte vara vidare stor! En tidningsartikel, några varma ord vid en Runebergsfest, eller rent af bara litet skvaller... Och hade blott vederbörandes blickar blifvit fästade på personen en gång, så var det vanligtvis alldeles nog. Det fanns så många sätt att göra lifvet surt och outhärdligt för en, som var illa tåld. — — — Allt det här förstod nog inte Seven så mycket af. Hade bara hört det af folket, och tänkte inte vidare på det för resten.

Ja, det vill säga, att hon hade en smula herrskapspåbrå, det anade han nog ibland, ty hon hade så många underliga schåser för sig om "renlighet" och sådant, som slikt folk bråkar så mycket med. Och så det här med smuglingen också, ja!

Men stor sak i det! Ett visste han, och det var, att Marjenka var det grannaste och bästa han kände till. Rak och sirallig som en tall i skogen, och ögon hade hon, som hon kunde säga ifrån med, antingen det var till allvar eller smek. Och så var hon ju inte utan styfrarne heller!

Afstå från henne!? — Äh, kom aldrig i fråga.

— Hva... hva nu?!

Hästen svängde plötsligt med hufvudet mot vinden och lät höra ett svagt förebud till gnäggning, omöjligt att misstolka för den, som kände till förhållandena. En gnäggning, det var detsamma som signal om fara: hästen vädrade kamrater. Och nu helst: vinden stod ju rätt akter ifrån — från fiendehållet.

— Jo nu!

Ölänningen drog till med en riktig kraftig och lång hästhälsning.

— Perkele... Om han nu bara visste...

Att de voro efter honom, var så godt som säkert. Ovädret hade inte skyddat. Dumt också för resten: under ovädersnätter voro de alltid aktsammare än eljes. Det var förr i världen man kunde vinna något en yrvädersnatt. Allting försämras.

Upp på släden! Men inte hem utan på annat håll.

Piskan hven, och motvilligt satte sig hästen i lunk igen i den djupa modden. Nu in på en affagsväg — klatsch! Hej, i fyrsprång!

Nådde han bara Bäckfallet och fick kasta allihop i vaken, var det bra. Därnere snudde man inte så lätt upp några kaggar som bevis mot honom.

Den väg, Seven kommit in på var bättre körd. Han hojtade, han piskade och han manade med fömryck — och just som sista dubbelankaren försvunnit i det svarta hålet i isen och hästen fått sig ett bra nyp, gnäggade det, tätt inpå öronen på Seven.

Undan kom han emellertid. Det var flere vägar, som ledde till vaken, och i mörkret och snöyran togo förföljarna miste. Seven fick försprång och klarade sig. För öfrigt var han ju nu fri från allt tullpliktigt. Här fanns följaktligen intet att vinna för dem.

*

Seven Skoglunds hus, en envåningsstuga som de öfriga i byn, såg jämförelsevis oansenligt ut. Det mesta, i alla händelser det hufvudsakligaste, var beläget under jorden, i form af källare. Därnere var allt inrättadt med tanke på — handtverket. Den underjordiska var en stor, vidlyftig historia med två sinnrikt dolda ingångar och hög i taket som en liten kyrka. I ena hörnet gapade en bastant öppen spis, något sällsynt i en källare. Här var fullständig nederlagsplats för smuggelvaror; men för närvarande fanns här ej annat än spritsaker: större och mindre kaggar — omkring 40-talet — stodo radade kring väggarna jämte några bykbaljor, hvilka tjänstgjorde som behållare.

— — —
Det kom som en hvirvelvind: husundersökning hos Skoglund!

Någon hade väl varit framme och hviskat ett mystiskt ord i tull-öronen framme vid stationen, någon afundsjuk, eller någon granne måhända, som inte fått vara med på en finare färd. Just nu behöfdes det inte mycket, ty man förstod ju att tullarne voro förargade öfver fiaskot yrvädersnatten.

Marjenka hade just fått veta det framme i handelsboden. Där pratades öfverljudt om saken bland karlarna, som alltid stodo och hängde mot diskanten i sura pälsar och med snorkande pipsnuggor. De lade ut vidt och bredt om hur det skulle komma att gå, ifall Seven blef ertappad. Svårt straff, oj oj, många hundra riksdaler, voj voj voj!

Men hur hade de fått veta detta, så här i förväg?

Troligen hade rapportören inte förmått hålla hemligheten för sig själf allena utan ock därpå meddelat åt andra, det vill säga byborna.

— Det är rätt åt honom, tänkte Marjenka först, det skall grundligt bota honom för det där styggtyet, för all framtid.

Men när hon på hemvägen en stund gått och öfvervägt saken, beslöt hon sig för att låta Seven få reda på det förestående. Det skadade ju inte.

Bara det nu inte var för sent!

Det slog henne, att något måhända kunde göras för att rädda Sevens anseende, om också hans eländiga smuggerilager skulle gå all världens väg. När denna tanke väl var färdig, började hon springa, och flämtande störtade hon in hos Sevens.

— Nu... nu kommer det... det som jag sagt... varnat dig för, slönade hon andfådd.

— Sagt?! Sagt!? Kommer... kommer —?? Han stirrade med uppspärrad mun. Hvad var det, som skulle komma? som hon varnat för?

Hon satte honom snart in i situationen. Sade honom hvad hon hört inne i handelsboden och hvad som var omedelbart förestående.

Jo det här var en skön historia! Seven stod där rådvill som ett litet barn, och alldeles öfversiggifven.

— Jag ska hjälpa dig, tog Marjenka i, men kom ihåg: inte en enda gång till! Hör du det!

Han lofvade, och han kramade hennes hand på saken, så hon höll på att skrika till.

Och nu må tro det blef arbete i huset, och det blef en brådska som om vålded hotat. Och en väldig brasa var ju också det, som förestod. Dörrar stängdes och reglades, ljus släcktes, allt blef tyst och tomt. Seven och Marjenka hjälptes åt att med åtskilligt besvär flytta den klumpiga dalaklockan från hörnet, där den smala nedgången till källaren doldes, så fint infälld i panelen, att ingen främmande kunde se något ovanligt här.

Källaren måste tömmas, allt härinne måste aflägnas, så att inte en pinne ens kunde uppsåras att tjänstgöra som bevis. Mer huru? Hissa upp alla dessa kaggar, det hvarken förmådde man eller medhann. Lika galet var det att slå ut innehållt öfver det benhårt tjälade jordgolvet, där inte en droppe skulle rinna ned.

Alltså bara en utväg: spisen.

Och en väldig brasa flammade snart.

— — —

Utomkring huset samlades inom kort flera personer med Kunglig M:js och Kronans märken på sina vackra kläder. De undrade, och de undrade omigen: ingen människa hemma? Tyst, mörkt och tomt öfverallt, och ändå steg rök ur skorstenen? De dröjde och sågo sig om litet, medan de väntade. Bryta sig in kunde de ej rätt gärna. Någon af husfolket skulle väl snart komma.

De längtade mycket ifrigt efter att få komma in — naturligtvis — inte minst därför att det var en ursinnigt slickande kall natt. En natt, då kvicksilfverpetaren i sitt lilla rör ej längre var utslagsgifvande i fråga om gradtalet.

Och en äkta norrskensnatt för öfrigt, praktfull och skifvande...

Det hade börjat svagt i norr, men innan någon hunnit iakttaga, hur det gått till, var hela den väldiga himmelskupolen i hvirflande, fladdrande rörelse. Åt hvilket vädersreck man såg, tråddes en glad dans af lifliga färnor, hoppande och piruetterande, och med håret i vildt svall. — Scenförändring. Eldspjut och eldsvärd svingas. Miljonhärer rida upp. Se, hur det glittrar och glänser från rustningar och rika beslag! Det glänser och strålar af allt: hästar, manskap, vapen. Hårens drabba samman. Striden blir het, varvarret stort. Af och till vackla skarorna, än vikande och än framryckande, vapendansen är våldsamt — — —

Och nu åter: Fackeltåg — striden är slut — segern firas. Det är glans och prakt och lugn, dämpad stämning.

Dock endast några ögonblick. Snart börja blossen rycka sig lösa ur fackeltåget och kila i lysande bågar från horisonten upp mot zenit. Bågarna förena sig till fält, för att strax därpå flyta samman till en enda väldig ridå. Och nu igen, se! En sax har plötsligt varit framme och ur kanten på den glänssande våden naggat ut tätt med vackra uddar. Changemang: uddarna bli hvassa, det är nålar, knifspetsar, istaggar. Och nu — ja, där äro svärden och spjutet igen, fast i andra former än nyss och under något ändrade förhållanden. Längre får man dock ej njuta af den nya svärdsleken förrän — ah, vidunderligt! Ett haf! Ett eldhaf i fullt uppror. Vågsvallet slår högt, skummiga spetsar, väldiga vågkammor tyckas fräsa och sjuda. Vågberg och vågdalar byta hastigt plats... Så blir det band och bågar igen... slickande eldtungor, fantastiska draperier, som höjas och sänkas, slitas itu och förenas, ryckas undan, försvinna — — —

Men lugn, stilla står den stjärnprickade,

stålblå bakgrunden, mot hvilken jättefilmen spelar. — — —

Om kölden generade därute, så var det så mycket varmare nere i källaren, där hela det stora sprillagret så småningom vandrade upp genom skorstenen. Det var den enda utvägen för att få spåren grundligt utplånade.

Fort måste det gå, men det oakadt med en viss försiktighet. Kastades större kvantiteter åt gången öfver glöderna, slog lågan fram med stor våldsamt, hotande att kasta sig upp och antända taket, då hela huset snart skulle stått i lågor och de två instängda omkommit. Man måste följaktligen ta det i småportioner; med en skopa ut i minuterades kaggarnes innehåll åt den glupske kunden, som bara fräste af välbehag och med röd, girig tunga oupphörligt slickade sig om munnen efter mera.

Det var ett ifrigt skopande. Hvarje sats, som kastades, försakade en explosionsliknande utvidgning af lågan, och var skopan riktigt väl bräddad, slickades ansiktet och händer på den matande.

Seven och Marjenka turade om vid spisen, där arbetet var mest ansträngande. De badade i svett, och heltan framkallade en häftig först, som det i alla händelser inte var rådligt att söka släcka ur någon af kuttin-garne. Det skulle nog endast ha förvärrat.

Plagg efter plagg kastades, tills endast det nödvändigaste återstod. Ögonen svedo af det skarpa, blossande skenet. Tröttheten stötte dem tidt och tätt i knäveckan. Men det fick inte hindra. Ingen frist eller hvila, förrän allt var öfver!

Sälunda expedierades hela lagret under natten. När den sena morgonen omsider lät grantopparne stå suddiga fram ur nattens mörka massa, fanns inte en droppe kvar där nere i depån och inte så mycket som ett stäfver eller dylikt af en kagge. Allt hade elden tjänstvilligt burit ut i luften och strött för himmelens hundra väder.

När det var öfver, saknade Seven sitt tunna skägg, och båda voro utan ögonbryn och ögonhår.

Frapå dagen kom visitationen med vederbörlig myndighet och allvar, och inte utan vissa stora, måhända mindre väl motiverade gester: här skulle väl visas, hvem det var, som makt hade!

Naturligtvis hittades ingenting.

Luften var visserligen inpyrd af en sär-egen, nog så karaktäristisk doft: det var som om man sysslade med att brygga brylå ett par veckors tid härinne. Något annat misstänkt hittades emellertid ej, och man kunde inte gärna stämma till linget på — doft. Slikt befanns ej tillräckligt att tjänstgöra som bevismaterial. — — —

Därmed var Seven Skoglunds smugglare-saga all.

Han förlorade ju det stora lagret i källaren värdt sina goda fyrkar, men så vann han också något annat i stället. Man hörde honom verkligen aldrig klaga öfver att han förbytt sig.

När äfventyrlusten kom och ryckte honom i pälskörlet, exempelvis en mörk, för handtverket behändig natt, lockande med goda kap, var Marjenkas replik färdig: "inga spritbräsur mer, Seven!" Och det fick bero.

Gården är nybyggd nu. Rödmålad, och mycket ställig, för all del. Men källaren är den gamla. Den är så stor och bra, räcker till för litet af hvarje.

Bara inte för några smuggelvaror. Den trafiken gjorde Marjenka, Sevens duktiga hustru numera, ordentligt slut på.

(Illustrator: Ossian Elgström.)

NU ÄR TIDEN INNE

att verkställa prenumeration för år 1915 å
IDUN. Ju förr detta sker, ju säkrare kan
Ni vara på att IDUN utan afbrott skall
komma Eder tillhanda på nyåret. Dröj där-
för ej, utan prenumerera genast på IDUN,
"DE SVENSKA HEMMENS TIDNING"

Ni behöver ej spara

på kaffe. Ty om Ni blandar det med hälften Kathreiner-Kaffe får Ni en billig och synnerligen velsmakande dryck och skönar samtidigt Eder hälsa; ju mer Kathreiner man tager, desto hälsosammare blir drycken.

Kathreiner är ingenting nytt. Det är känt och omtyckt sedan 25 år tillbaka, har erövrat sin plats och drickes i hela världen af millioner människor.

Pris 90 öre pr kg.

Finnes överallt i paket om 45, 25 och 10 öre.

Kvaliteten faller utslaget.

Iduns Hjälpreda för Hemmet

läses under rubrik "Om hudens vård":
— Bland alla de medel, som rekommenderas för bevarande eller förbättrande af hyn, anses boraxbenzoë såsom det bästa.
Mot finnis och oren hy är bästa medlet en längre tids begagnande af borax benzoëtvål — — —

Gahns Borax Benzoë tvål
har sedan gammalt stort förtroende. Pris 50 öre st.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

VECKAN 27 DEC. 1914—2 JAN. 1915.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; wienschnitzel med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te med scones. Middag: Falsk sköldpaddssoppa med äggsufflé; ugnstekt gös med tomat-sås och potatis; fylld mörtårta med vaniljsås.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckkorf med äggstanning i form; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kall skinka med ärtor och potatispudding; nyponsoppa med gräddor och skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord;

MED GAS

KAN MAN ERHÅLLA

VARMT VATTEN

I ALLA HEM.

stekt blodpudding med lingon; mjölk; kaffe eller te. Middag: Vegetarisk rotpuré med stekta brödtärningar; kokt slätvar med smör, pepparrot och potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; blandad läda med smält smör; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): Kåldolmar med potatis; lingonpäran med gräddor.

TORSDAG (Nyårsafton). Frukost: Smörgåsbord; biff à la Lindström med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Lutefisk med potatis och gröna ärtor; risgrynsgröt med mjölk; klenäter.

FREDAG (Nyårsdagen). Frukost: Smörgåsbord; pressylta med rödbetor; omelett med svampstufning; mjölk; kaffe eller te med saffransbröd. Middag: Klar buljong med pastej; färserade filéer af sjötunga med holländais och potatis; stekt anka med brunt potatis och salader; glacepudding.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt risgrynsgröt med mjölk; kall skinka med potatisbullar; kaffe eller te. Middag: Lutefiskpudding med smält smör och potatis; soppa på aprikoser.

RECEPT:

Äggsufflé (f. 6 pers.). 1½ msk. smör (30 gr.), 3 msk. mjöl (30 gr.), 3 dcl. kokande mjölk, 3 ägg, ½ tsk. salt (3 gr.), litet hvitpeppar.

Till formen: ½ msk. smör (10 gr.).

Beredning: Smör och mjöl fräses 2 min., mjölken spådes på, litet i sänder, och smeten får koka 5 min. Den hålles upp i ett fat; när den svalnat, tillsätts äggulorna, en i sänder, och smeten röres 10 min. Den afsmakas med kryddorna och de till hårdt skum slagna äggvitorna blandas försiktigt i. Massan hålles i väl smord kranform och gräddas i vattenbad i svag ugnsvärme omkr. 40 min. Ställes upp på varmt fat och serveras genast till falsk sköldpaddssoppa.

Fylld mörtårta (f. 15—18 pers.).

Finare mördeg: 3 hg. smör, 1 hg. florsocker, 2 äggulor, 25 gr. sötmandel, 5 bittermandlar, 325 gr. hvetemjöl.

Fyllning: ½ lit. äppelmos, 2 hg. sötmandel, 4 hg. florsocker, 2—3 äggvitor.

Beredning: Till mördegen röras smör och socker till hvitt skum, där- efter tillsätts äggulorna, en i sänder, den skällade och malda mandeln och sist mjölet. Degen arbetas, tills den blir jämn, hvarefter den får stå på kall plats omkr. 2 tim. — Till fyllningen bör äppelmoset helst kokas dagen förut, så att det är fullkomligt kallt. Mandeln skällas, torkas, drifves genom kvarn och stötes med sockret och äggvitorna i stenmortel till en fin och smidig massa, som bör vara ganska lös. — Mördegen delas i 3 delar. En del klappas ut på botten af en ringform och gräddas till hälften. När botten är kall, klädas sidorna med deg, äppelmoset lägges och mandelmassan bredes jämnt däröfver. Resten af degen rullas ut till smala stänger, som läg- gas i sneda rutor öfver mandelmassan. sist lägges resten af degen i en ring rundt omkring tårtan. Den gräddas i ej för varm ugn, tills den är all- igenom mör, hvilket pröfvas med en vispkvist. Serveras afsvalnad med vaniljsås.

Vegetarisk rotpuré (f. 6 pers.). 2 morötter, 1 palsternacka, ½ kålrot, 1 selleri, 1 purjolök, 4 persiljestjälkar, 1½ lit. vatten, 1 lit. mjölk, 3 msk. smör (60 gr.), 3 msk. mjöl (30 gr.), salt, socker (cayenne).

Beredning: Rötterna ansas på vanligt sätt och skäras i bitar. Pur- jolöken rensas, sköljes och bindes ihop. Alltsammans sättes på att koka i vattnet och mjölken tillika med 1 msk. af smöret, och då rötterna äro fullkomligt mjuka, passeras de. Smör och mjöl fräses 2 min., purén spådes på och soppan får koka 5 min., hvarefter den afsmakas med salt, socker och, om så önskas, med litet cayenne. En half msk. af det kalla smöret lägges i soppskålen och purén serveras med stekta brödtär- ningar.

Risgrynsgröt (f. 6 pers.). 2 dcl. risgryn (2 hg.), 2 msk. smör (40 gr.), 2½ lit. mjölk, 2 tsk. salt (10 gr.).

Beredning: Risgrynen sköljas, skällas i hett vatten, öfverspolas med kallt vatten och få afriina. Hälften af smöret smältes i en kastrull, mjöl- ken ihålles och får koka upp, gry- nen iröras, och gröten får därefter sakta koka, tills grynen äro fullkom- ligt mjuka, eller omkr. 3 tim. Grö- ten omröres ofta, så att den ej brän- ner vid, och spådes med mera mjölk, om så behöfves. Gröten afsmakas med saltet och resten af smöret och ser- veras med mjölk.

Färserade filéer af sjö- tunga (f. 12—15 pers.). 3 sjötun- gor på omkr. 5 hg. st., 1 msk. salt (15 gr.).

Fiskfärs: ½ kg. gädda—210 gr. skrapadt fiskkött, 125 gr. godt smör, 15 gr. mjöl, 2 dcl. gräddor, 1 ägg, 1

Den berömda

"Huanoaco"

Cacaon 2.90 kg.

är ovillkorl. största fördel att använda.
Percy F. Luck & Co H. A.-B.

Ansjovis i Ostronsås
Erkändt bästa inläggning.
För finsmakare!

Välkommen Julklapp! ELEKTR. DAMMSUGAREN LUX

Ouppnådd i
Effektivitet
Styrka
Elegans
Billig i Inköp
Billig i Drift

AKTIEBOLAGET LUX, STOCKHOLM 8.

Ni kan spara

vid tillredandet af Puddingar, Bakverk etc. utan att kvalite- ten försämras, om Ni använ- der färre ägg och i stället

"MAIZENA"

Rätterna tillagas mycket bil- ligare, bli dock lika närande med samma utsökta vällsmak.

Våra Maizena- recept tillsändes Eder gratis och franco

om Ni insänder ett brefkort med påtecknad namn och adress till Corn Products Co., Afd. K, Holmens Kanal 9, Köpenhamn.

KOSTYMER

för 5 kronor stycket är väl billigt? Sänd Eder gamla smutsiga, nerfläckade kostym i och för kemisk tvätt och prässning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg, och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet.

Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

K. ANDERSON

JUVELER och PERLLOR

af 1:ma kvalitet, väl och smakfullt infflade, till billigaste priser här i Skandinavien. Praktisk katalog och ringmått gratis.

KUNGL. HOFJUVELERARE.
JAKOBSTORG 1. REGERINGSQ. 19—21

Doktor J. Arvedsons kurs
Sjukgymnastik, Massage
o. Pedagogisk Gymnastik,
medför enl. kongl. maj:ts medgivande
samma komp. o. rättigheter som en
kurs vid Gymn. Central-Institutet.
Kursen 2-årig, börjar den 15 sept.
Prospekt på begäran gen. Dr J. Ar-
vedson, adr. Odengat. 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen
aflygges efter 2-årig kurs af kvinnliga
elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar 14 sept.
Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Göteborgs Gymnastiska Institut,
längsta och fullständigaste
specialkurs i
Sjukgymnastik och Massage,
— Begär utförligt prospekt. —

Kurs i Massage och Sjukgymnastik
STOCKHOLMS
MASSAGE- & GYMNASIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt.

Hittills oöfverträffade skönhetsmedel
äro **Professor MONO'S, Paris,**
världsberömda produkter.
LÄIT MONO försköner i högsta grad,
förhindrar och borttager rynkor m. m.,
gör hyn ungdomligt skär.
Ensamförsäljare FRANSKA PAR-
FYMMAGASINET, Hofleverantör, 21
Drottninggatan 21, Stockholm.

Inga gråa hår
erhåller den, som använder den sedan
öfver 30 år öfver hela världen välkända
Royal Windsor
(giftfri)
Intet färgämne. Försändes diskret,
kr. 5 + porto.

Franska Parfymmagasinet,
Hofleverantör,
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

OATINE
är ren hafreextrakt.
För dålig mage ord-
neras hafregröt; för
dålig hy Oatine
hafrecreme, som ren-
nar porerna, aflägs-
nar fräcknar och fin-
nar samt gifver hu-
den ett ungdomligt friskt utseende.
Akta Oatine-Creme i **hvit burk** med
grönt lock: pris 1.50; 4-dubbel inneh.
3.—. Oatine-Snow 1.50. Finnas öfverallt
samt hos A. W. Nording, Biblioteksg. 11,
Birgerjarlsgr. 18 o. Drottningg. 63, Stölm.

• • **Sven Kjellströms och Gerda von Sydows Musik-Institut** • •
Allm. Tel. 285 11. Eriksbergsgatan n:r 10. Violin, Sång, Piano, Cello m. m. Riks Tel. 94 33.

ENGELSKA Privatlektioner
Skrif- o. talöfningar.
Fru Nordenadler, 41 Linnégatan, 4 tr.
Östermalms Förlösningshem,
12 Floragatan 12, 4 tr., hiss, Stockholm.
Rikstel. 97 56. Allm. Tel. 97 56.
Fritt val af läkare och akuschörskor.
Referenser till följande herrar läkare: Erik
Ahlström, Adv. Alin, Emil Bovin, Hj
Forsner.
Prospekt sändes på begäran.
HILMA FREDLUND, Föreståndarinna
Rikstel. 90 12. Allm. Tel. 12 50.

Aldrig
har en tvålsort så snabbt funnit
väg till den finare toaletten som
M. Zadig's patent.
Grädd-Tvål
mild och behaglig; gör huden skär
och vacker.

TRICOPHEROUS
är världens förnämsta Hår-
medel och öfverträffas icke af
något annat liknande preparat.
Pris pr fl. 2.50.
Erhålls hos alla 1:sta klass Par-
fymeri-, Drog- och Coiffyrfärre.

H.G.SÖDERBERGS
IMPORT A.B.
1MA ANTRACIT,
HUSHÅLSKOL
& KOKS

Riks- o. Sthlmstel. Namnanrop. Begär endast **Söderbergs Kolimport.**

Nobynäs Hushållsskola
Vårtermin från 20 januari till 20 maj.
Bildade flickor mottagas & Nobynäs Herrgård, bel. & småländska höglandet
i härlig och hälsosam trakt. Grundlig undervisning i hushåll och slöjd med-
delas af *skickliga, examinerade* lärarinnor. Godt hem. Vidare meddelas af
föreståndarinnan, Fru E. von Kothen, Nobynäs, Frimaryd, Rikstelefon 5.

Edla Carlssons Privathotell rekommenderas. Elektr.
belysning och Rikst. i alla
Rum. Rum fr. 2 kr. **Frukostar o. Supe serveras. Birgerjarlsgr. 8, Stockholm.**
(röd, grön o. gul spåravn stannar vid porten). Riks. 44 01, 72 98. Allm. 125 39, 195 19.

Ingeniör-Akademi WISMAR a. d. Ostsee
för Maskin- och Elektro-Ingenjörer, Byggnadsingenjörer, Landtmätare och
Arkitekter. — (Järnbetongsbyggnad och Kulturteknik). Nya laboratorier.
Stad Wismar.

Lektioner i Linnesömnad
Lektionerna upphöra nu den 18 dec.
och börja åter den 10 jan. Adressen
under Julen är **Asarum,**
KARIN och EVA EGNÉR
STHLM. - Sibyllegatan 36.
R. T. 35 50. A. T. 21004.

Elsa Philips Husmodersskola,
Stockholm, Karlavägen 25 (f. d. 1 A),
börjar sin 14:de termin för bildade unga flickor den 20 jan. 1915. Under-
visning i finare och enklare matlagning, bakning, konservering och in-
läggningar af frukt, grönsaker och kött, sjukmatlagning, uppköp, födc-
ämneslära, hushållets ekonomi m. m. **Olika kurser.** Examinerade lära-
rinnor. Förbereder inträde till lärarinnekurser i hushålls ekonomi.
Prospekt, ref. och närmare upplysn. på begäran
ELSA PHILIP, Stockholm, Karlavägen 25, 3 tr. Tel. Ö. 1310.

Florodol-Tvålen,
dagligen använd,
försköner och föryngrar.
Säljes öfverallt
å 60 öre.

Parfymeri
FLORA
GEFLE

Joh. Lundström & Co A.-B.
KUNGL. HOFLEVERANTÖR.
Prima Antracit
HUSHÅLSKOL • COKES • BRIKETTER
Begär vid telefoneringa & Riks och Allm. **endast**
"Lundströms".

ANVÄND LANDETS FÖRNÄMSTA FABRIKAT

VISKAFORS
LÅTTA
ELEGANTA
HÅLLBARA
SE VÅRA NYA MODELLER, OCH NI
KÖPER INGA ANDRA GALOSCHER
TY DE PASSA SKODONEN BÄST!

Kommiss on-
lager hos
C. J. WESSMAN, ST. NYGATAN 44, STOCKHOLM
JOH. LINDNÉR, MALMÖ.
VILHELM LINDAHL, ÖRNSKÖLDSVIK.

Böcker till julen å LARS HÖKERBERGS förlag.

"Junker Marius", Roda Rodas myc-
ketroliga bok om en upptagsmakerska,
glittrande af godt humör på hvar sida.
Häft. 1: 75, inb. 2: 25.

Det heliga hornet m. m. af **Leon**
Larsson, Svenskhistoriska bilder från
forne ofresår, gripande i sin skild-
ring af svensk dädkraft och uthållig-
het. En bok för hvarje fosterlands-
vän. Kr. 2: 75.

Tekniska sagor af **Otto Witt**, ill. af
Edv. Lindborg. Spirituella, roande,
instruktiva för både stora och små.
Inb. kr. 1: 90.

Nya värnpliktslagen utg. af **Konrad**
Hagman. Utförl. register. Inb. 1: 25.

Af **Svenska barnböcker**, rikt illustr.,
har det Hökerbergiska förlaget ett
stort urval i alla boklädor, exempelvis:

Eugenie Beskows »Greta och alla hennes djur», »Sagor och äfventyr», bägge
rikt illustrerade, hvardera inb. å 1: 50.

Laura Fitinghoffs »En liten värld bland fjällen», »Lille Lapp-Natti», »Erik
och Saima», »Vädaskottet», alla välkända, hvardera inbunden å 1: 75.

Amy Palm, »Barnen på Broby», »Borta och hemma» m. fl. å 1: 50—1: 75.

Gudrun Spannes älskliga »Anna-Stina och sipporna», ny uppl., inb. 1: 50.

20 år i Spanien. Oscar Engströms
liffulla skildring af ett folk och ett
land, som det är ett nöje att här
lära närmare känna. Häft. 3: 75, inb.
5: 50.

Den stora franska revolutionen
af **Erik Thyselius**. Ett fängslande
verk (750 sid., 245 utsökta bilder) inb.
i eleg. band 5: 75.

Kvinnans släktliv af **E. W. Wretling**.
6:te omarb. uppl. 2: 75, inb. 3: 50.

Om bakterierna och de smittos. sjuk-
domarna m. m. af **Dr Ernst Bolin**.
2: 50. Ingår och i den nya, rikt ill.
uppl. af **Dr E. W. Wretlings** berömda
Läkarebok för alla. Inb. 18: 50.

Utmärkta organ
för annonsering i landsorten
äro följande tidningar:

Arvika: Arvika Tidning.
Borås: Borås Tidning.
Engelholm: Engelholms Tidning.
Gefle: Gefle-Posten.
Halmstad: Hallandsposten.
Helsingborg: Helsingborgs Dagblad.
Hernösand: Hernösands-Posten.
Hudiksvall: Hudiksvallsposten.
Jönköping: Smålands Allehanda.
Kalmar: Barometern.
Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.
Karlstad: Nya Wermlands-Tidningen.
Landskrona: Landskrona-Posten.
Linköping: Östgöta Correspondenten.
Lund: Lunds Dagblad.

Lysekil: Lysekils-Posten.
Malmö: Skånska Aftonbladet.
Norrköping: Östergötlands Dagblad.
Sköfde: Skaraborgs Läns Annonssblad.
Sundsvall: Sundsvalls-Posten.
Söderhamn: Helsingen.
Södertelje: Södertelje-Södertörnsposten.
Uppsala: Uppsala.
Västervik: Västerviks Veckoblad.
Västerås: Westmanlands Allehanda.
Växiö: Smålandsposten.
Visby: Gotlänningen.
Örebro: Örebro Dagblad.
Örnsköldsvik: Örnsköldsviks-Posten.
Östersund: Jämtlandsposten.

Prenumerera på Idun!

TIDAHOLMS FANTASIMÖBLER

Rikhälliga variationer. Begär pris.
Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Kungl. Hofleverantör.
Försäljningsmagasin: Mästersamuelsg. 38
STOCKHOLM.

SKÅNSKA HANDELSBANKEN.
Fonder 21,200,000 kronor.
Stockholmskontor: Arsenalsgat. 9.
Filiaer: { Södermalmstorg 8.
Sturegatan 32.
Deposition } 5%
Kapitalräkning }
Sparkasseräkning 4 1/2%
Fondafdelning. Kassafack

DAMERNAS
och HEMMENS
DAGLIGA TIDNING
VÄSTRA SVERIGE
ÄR
*Göteborgs
Aftonblad*

Den mest lästa

moderata tidningen utom
☞ ☞ Stockholm är ☞ ☞

Göteborgs Morgonpost

Största spridning hos den
köpkraftigare publiken ej blott
i Göteborg utan öfver hela

VÄSTRA SVERIGE

och alltså ett

**Kraftigt
annonsorgan!**

Hvilken tidning

? har det klaraste fram-
ställningssättet, de läs-
värdaste artiklarna, de
snabbaste nyheterna, de
kvickaste kåserierna o.
smånotiserna ?

Hela den bildade svenska allmänheten svarar:

Nya Dagligt Allehanda

Till alla landsändar komma
NYHETERNA FÄRSKAST
genom Nya Dagligt Allehandas

— KVÄLLSUPPLAGA, —
som ständigt har 12 timmars
:- förspång före kollegerna :-

Nu vet Ni,
hvilken tidning Ni skall prenumerera på!

MED ÖFVER 150 ÅR BAKOM SIG ÄR

NORRKÖPINGS TIDNINGAR

EJ BLOTT DEN ÄLDSTA UTAN ÄFVEN DEN
MEST SPRIDDA TIDNINGEN PÅ PLATSEN
OCH DÄRFÖR VÄRDERAD SOM ETT AF LAN-
DETS YPPERSTA ANNONSORGAN. - - -

Västra Dagbladet

*Borås, Vänersborg,
Trollhättan.*

Halfveckoupplagor:

Borås=Posten, halfv=uppl.

Vänersborgs=Posten, halfv.=uppl.

Trollhättans Tidning.

Melleruds Tidning.

Utmärkta annonstidningar.

(Kombineradt billigt annonspris)

Läs Sydsvenska Dagbladet Snällposten

— Södra Sveriges största och —
Malmö stads enda morgontidning.

**ANNONSORGAN
AF FÖRSTA RANG.**

Prenumerera för 1915!

ÖREBRO STADS OCH LÄNS
ÄLDSTA OCH FÖRNÄMSTA TIDNING

är

Nerikes Allehanda. (ÖREBRO LÄNS TIDNING).

Tidningen är väl redigerad, har stor
spridning inom Örebro stad o. län och är
af gammalt anseende som ett af landsortens
bästa och fördelaktigaste annonsorgan.

I Gefle,

som är Norrlands största stad, utgifvas

NORRLANDSPOSTEN,

som är Norrlands äldsta tidning, och

Norrlandspostens halfveckoupplaga,

*som har den största postupplagan af
alla Norrlands tidningar.*

Skåningar

som bo utanför provinsen, följa alltid med
hvad som händer och sker i hembygden.

Icke-skåningar

vilja gärna ha förbindelse med Skåne, han-
delns, industriens och sjöfartens provins.

Både skåningar o. icke-skåningar
behöfva sålunda en god skånsk tidning, en
framstående nyhetsförmedlare, ett förstklassigt
annonsorgan.

Helsingborgs-Posten

uppfyller i högsta grad alla dessa betingelser,
det vet hvar människa i

SKÅNE

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

Landets mest spridda dagblad.

Frisinnad.

Nationell.

Självständig.

Följer med särskilt intresse *socialpolitiken* ute och hemma. — Obs.! Varje vecka rikt illustrerat *söndagsnummer* med litterära och artistiska bidrag.

Underhållande, gladlynt och människovänlig!

Snabbaste nyheter.

Intressanta följetonger.

Landets förnämsta annonsorgan.

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

EN JULKLAPP

riktigt i damernas smak är säkerligen

IDUNS KOKBOK

af *Elisabeth Östman.*

3:dje upplagan af denna omtyckta kokbok, innehållande öfver 1,000 utmärkta recept, har nu utkommit och finnes till salu i alla boklädor

Pris: elegant inbunden Kr. 5: 50.

Till platser, där bokhandel ej finnes, expedieras boken mot likvid i postanvisning portofritt från

IDUNS EXPEDITION, STOCKHOLM.

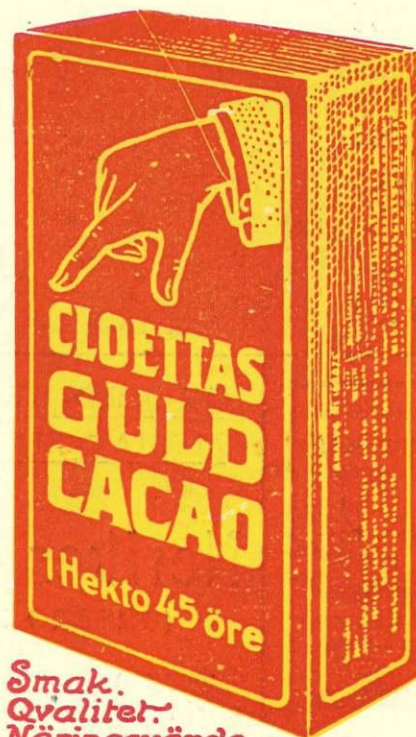
Svenska Husmödrar!
Använden endast svenska Fatpapper
försedda med vårt fabriksmärke jordgloben
Lithografiska Aktiebolaget
Norrköping

1 9 1 5

Stockholms Dagblad
ger svaret!

Smak.
Qualitet.
Näringsvärde.

CLOETTAS
GULD
CACAO

VIDSTÅENDE
FÖRPACKNING
SÄLJES
ÖFVERALLT.

1 HEKTO 45 ÖRE.